

Eurasian Bank

«Еуразиялық банк» АҚ

2023 жылғы 31 желтоқсанда
аяқталған жыл үшін
шоғырландырылған
қаржылық есептілік

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі	3-8
Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	9
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп	10
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	11-12
Меншік капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	13-14
Шоғырландырылған қаржылық есептілігінің ескертпелері	15-110

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі
шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
+7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной
ответственностью «КПМГ Аудит»
Казахстан, А25D6Т5, Алматы,
пр. Достык, 180

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамының акционеріне және Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебінен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал және басқа жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының елеулі тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «Еуразиялық банк» Акционерлік қоғамы мен оның еншілес кәсіпорындарының (әрі қарай, «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, шоғырландырылған қаржылық есептілік Қаржылық есептілігінің халықаралық стандарттары жөніндегі Комитеті шығарған ҚЕХС стандарттарына (ҚЕХС қаржылық есептіліктің стандарттары) сәйкес барлық елеулі қатынастарда Топтың 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын және көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін және шоғырландырылған ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары Кеңесінің кәсіби бухгалтерлерге арналған әдеп кодексіне («БАХӘСК кодексі») және біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Топқа қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді аталған талаптар мен БАХӘСК кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері біздің кәсіби пайымдауымыз бойынша, ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитінде ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер толығымен біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитінің мәнмәтіні мен осы есептілік туралы біздің пікіріміздің қалыптасуында қарастырылды және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдар («ККЗ»)

Шоғырландырылған қаржылық есептілігіндегі 3 (ж) және 15 к Ескертулерді қараңыз.

<i>Аудиттің негізгі мәселесі</i>	<i>Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық рәсімдер</i>
<p>Клиенттерге берілген кредиттер активтердің жалпы көлемінің 50%-ын құрайды және тұрақты түрде бағаланатын және пайдаланылатын жорамалдарға сезімтал күтілетін кредиттік залалдар үшін резервті шегере отырып көрсетіледі.</p> <p>Топ күтілетін кредиттік залалдарды бағалау моделін қолданады, ол басшылықтан кәсіби пайымдауды қолдануды және мынадай негізгі аспектілерге қатысты жорамалдарды пайдалануды талап етеді:</p> <ul style="list-style-type: none">- клиенттерге берілген кредиттерге қатысты кредиттік тәуекелдің және дефолт оқиғаларының елеулі өсуін уақтылы анықтау (ҚЕХС (IFRS) 9) сәйкес 1, 2 және 3-кезеңдерге жатқызу;- дефолт ықтималдығын бағалау (PD), дефолт болған жағдайда шығын мөлшері (LGD);- 3-кезеңге жатқызылған несиелер және бастапқы тану кезінде несиелік құнсызданған активтер бойынша күтілетін ақша ағындарын бағалау. <p>Клиенттерге берілген кредиттердің елеулі көлеміне, сондай-ақ ККЗ бойынша резервтің шамасын бағалауға тән белгісіздікке байланысты бұл</p>	<p>Біз Топтың ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарына сәйкестігі тұрғысынан ККЗ-ны бағалауға қатысты әдіснамасы мен саясатының негізгі аспектілерін, оның ішінде талдауға қаржылық тәуекелдерді басқару саласындағы мамандарды тарту арқылы талдадық.</p> <p>ККЗ резервін есептеу кезінде басшылық жасаған кәсіби пайымдаулар мен жорамалдардың барабарлығын талдау үшін біз келесі іс-шараларды жүргіздік:</p> <ul style="list-style-type: none">— Корпоративтік клиенттерге берілген несиелер үшін біз қарыздарды тиісті кезеңдерге уақтылы жатқызуға қатысты бақылау ұйымын тексердік. Корпоративтік және бөлшек сауда клиенттерге берілген несиелерге қатысты біз тиісті жүйелердегі кешіктірулерді уақтылы көрсетуге қатысты ұйымның және бақылаулардың операциялық тиімділігін тексердік.— Шоғырландырылған қаржылық есептілікке елеулі әсер етуі мүмкін ККЗ бағалауының ықтимал өзгеруі корпоративтік клиенттерге берілген кредиттердің үлгісі бойынша біз қаржылық және қаржылық емес ақпаратты, сондай-ақ Топтың болжамдары мен қолданған кәсіби пайымдауларын талдау жолымен кезеңдерді анықтаудың дұрыстығын тексердік.— Корпоративтік клиенттерге берілген несиелерді іріктеу бойынша біз PD және LGD есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректердің дұрыстығын бастапқы құжаттармен салыстыру арқылы, сондай-ақ ККЗ-ны есептеу және Топ пайдаланатын деректермен салыстыру үшін пайдаланылатын кепіл мүлкінің құнын бағалау арқылы тексердік.

<p>мәселе аудиттің негізгі мәселесі болып табылады.</p>	<ul style="list-style-type: none">— 3-Кезеңге, бастапқы таныған кезде кредиттік-құнсызданған активтеріне жатқызылған корпоративтік клиенттерге берілген кредиттерді іріктеу бойынша жеке бағаланатын ККЗ резервтері бойынша біз қолда бар нарықтық ақпаратқа сүйене отырып, өткізілетін кепіл құнын бағалауды, оның ішінде бағалау саласындағы мамандарымызды тарта отырып, және оларды іске асыру мерзімдерін қоса алғанда, болашақ ақша ағындарын есептеу кезінде Топ пайдаланатын жорамалдарды сыни тұрғыдан бағаладық.— Таңдамалы негізде біз бөлшек сауда клиенттеріне берілген несиелер бойынша ККЗ-ны бағалау үшін қолданылатын модельдің бастапқы деректерін бастапқы құжаттармен салыстырдық және осы несиелердің тиісті кезеңдерге дұрыс тағайындалуын тексердік.— Біз 2023 жылдың 1 қаңтарында жасалған бағалауды 2023 жылдың нақты нәтижелерімен салыстыру арқылы Топтың ККЗ-ны есептеу үшін пайдаланатын модельдердің жалпы болжау қабілетін бағаладық. Біз сондай-ақ Топтың болжамдарын модельденген болжамдарымызбен салыстыру арқылы экономикалық болжамдардың жалпы негізділігін бағаладық. <p>Біз сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпаратты ашудың Топтың несиелік тәуекелге ұшырауын тиісті түрде көрсететінін бағалауды тексердік.</p>
---	--

Басқа ақпарат

Басшылық басқа ақпарат үшін жауапты. Басқа ақпарат Топтың 2023 жылғы жылдық есепке енетін ақпаратты қамтиды, бірақ басқа ақпаратқа шоғырландырылған қаржылық есептілік пен шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің аудиторлардың есебі енбейді. Топтың 2023 жылғы жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлардың есебінің күнінен кейін ұсынылады.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды және біз басқа ақпаратқа қатысты қандай да бір нысандағы сенімділік қорытындысын білдірмейміз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне байланысты біздің жауапкершілігіміз мүмкін болған жағдайда жоғарыда анықталған басқа ақпаратты оқу және басқа ақпаратты оқу барысында оның шоғырландырылған қаржылық есептілікпен немесе аудит барысында алған біздің білімімізбен елеулі дәйексіздігін немесе елеулі бұрмаланған болып көрінуін қарастыру.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін Топ басшылығы мен басқару өкілеттілігіне ие тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ҚЕХС қаржылық есептіліктің стандарттарына сәйкес көрсетілген шоғырландырылған қаржылық есептіліктің дайындауы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауда басшылық Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Топты жауып тастауға немесе оның операцияларын тоқтатуды ниеттеніп отырған немесе одан басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдану үшін жауапты.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің толығымен алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит бар болған кездегі елеулі бұрмалануларды әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз және де осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз және де біздің пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатымен, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатынсыз, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылықпен дайындалған ашып көрсетілген ақпаратты бағалаймыз;

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамы

Тәуелсіз аудиторлардың
аудиторлық есебі

Бет 5

- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Топтың үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінің жоғалуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпараты өнетін бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын, және де шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды әділ ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуін бағалаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін мекемелердің қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі іскерлік әрекеттерге қатысты жеткілікті, тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз топтық аудитті бағыттау, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толығымен жауапты болып қаламыз.

Біз басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға, тым болмағанда, аудиттің жоспарланған көлемі мен уақытын, сондай-ақ, біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері өнетін аудиттің елеулі табуларын айтып білдіре отырамыз.

Біз, сонымен қатар, басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты сәйкес әдептілік талаптарын орындағанымыз туралы мәлімдеме береміз және барлық қарым қатынастар мен біздің тәуелсіздігімізге ықпал етеді деп негізді түрде санауға болатын өзге мәселелер және де сәйкес жағдайларда соған қатысты қорғау шаралары туралы айтып білдіре отырамыз.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға айтып білдірген мәселелер арасынан біз ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитінде ең маңызды болған және сәйкесінше негізгі аудит мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты көпшілікке ашып көрсету заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынған немесе қандай да бір мәселенің біздің есебімізде хабарлануының жағымсыз салдарлары қоғамдық маңызды пайдадан асып түседі деп негізді түрде жорамалданғандықтан мұндай мәселе біздің есепте хабарланбауы тиіс деп анықтаған өте сирек жағдайлардан басқа кезде осы мәселелерді біздің аудиторлардың есебінде сипаттаймыз.

«Еуразиялық банк» акционерлік қоғамы

Тәуелсіз аудиторлардың
аудиторлық есебі

Бет 6

Аудиттің нәтижесі болып табылатын тәуелсіз аудиторлардың есебінің келісім
партнері:

Андрей Кузнецов
Аудит бойынша серіктес

Қосаев М. И.
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудитору
2003 жылдың 24 желтоқсанында берілген
№558 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензияның №0000021

Дементьев С. А.
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
әрекет ететін Бас директоры

2024 жылдың 12 сәуірі

«Еуразиялық банк» АҚ
2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп

Ескертпе	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге	
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	4	326,417,247	190,302,753
Пайыздық шығындар	4	(153,666,623)	(84,527,864)
Таза пайыздық кірістер	4	172,750,624	105,774,889
Комиссиялық кірістер	5	44,902,040	47,378,444
Комиссиялық шығыстар	5	(15,268,953)	(13,951,129)
Таза комиссиялық кірістер		29,633,087	33,427,315
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жасалатын операциялардан түсетін таза пайда	6	9,403,214	2,488,901
Шетел валютасымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда	7	45,200,841	52,512,126
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерімен жасалатын операциялардан түсетін таза пайда/(залал)		2,760,804	(1,027)
Басқа таза операциялық шығыстар		(1,211,599)	(311,407)
Құнсыздандудан болған залалдар, өзге де әкімшілік шығыстар мен табыс салығы шегерілгенге дейінгі операциялық кіріс		258,536,971	193,890,797
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар	8	(71,892,737)	(36,305,450)
Кредит беру жөніндегі міндеттемелер мен қаржылық кепілдік шарттарына қатысты құнсыздандудан болған залалдар		(2,092,778)	(11,181)
Персоналға жұмсалған шығындар	9	(43,373,006)	(33,087,856)
Басқа жалпы және әкімшілік шығындар	10	(20,741,311)	(16,967,457)
Салық салынғанға дейінгі пайда		120,437,139	107,518,853
Табыс салығының шығысы	11	(24,996,734)	(24,198,681)
Бір жылғы пайда		95,440,405	83,320,172
Басқа жиынтық кіріс/(шығын)			
<i>Пайда немесе залал құрамына қайта жіктелген немесе болуы мүмкін баптар:</i>			
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау жөніндегі резерв:			
- әділ құнның таза өзгеруі		12,734,704	(6,354,080)
- пайда немесе залал құрамына ауыстырылған әділ құнның таза өзгеруі		(2,760,804)	1,027
Кейінге қалдырылған салықты өзгеруі		1,327,864	1,034,461
<i>Пайда немесе залал құрамына қайта жіктелген немесе болуы мүмкін баптардың барлығы</i>		11,301,764	(5,318,592)
Жыл ішіндегі барлық басқа жиынтық кіріс/(залал)		11,301,764	(5,318,592)
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс		106,742,169	78,001,580
Акцияға шаққандағы пайда			
Акцияға шаққандағы базалық және сұйытылған пайда (теңге)	26	4,553.37	3,975.13

9-дан 110-ға дейінгі беттерде ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есептілікті басшылық 2024 жылдың 12 сәуірінде мақұлдап, оған басшылық атынан қол қойылды:

Сатиева И.А.
Басқарма Төрағасы

Хамидуллин А.Е.
Басқарма Төрағасының
орынбасары

Рахметова С.К.
Бас бухгалтер

Пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қарау керек.

	Ескертпе	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	12	519,666,758	906,893,391
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары		285,199	500,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	13	462,928,893	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	14	134,264,929	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	15	1,359,163,796	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	16	162,975,687	224,912,211
Ағымдағы салық активтері		75,813	8,235
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтер	17	26,514,415	20,779,004
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	17	2,116,849	2,668,639
Басқа активтер	18	28,814,464	17,348,264
Барлық активтер		2,696,806,803	2,356,180,650
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары		134,362	89,853
Банктердің шоттары мен депозиттері	19	20,316,541	22,051,481
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	16	32,226,575	-
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	20	2,143,732,900	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	21	8,273,979	16,667,144
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	22	64,644,603	74,685,514
Өзге де тартылған қаражаттар	23	72,984,547	70,058,378
Жалға алу міндеттемелері	23	2,671,354	3,175,407
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	11	14,509,077	17,647,683
Басқа да міндеттемелер	24	33,240,020	23,495,769
Барлық міндеттемелер		2,392,733,958	2,158,849,974
МЕНШІК КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	25	61,135,197	61,135,197
Эмиссиялық кіріс		25,632	25,632
Жалпы банкілік тәуекелдер жөніндегі қор		8,234,923	8,234,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау жөніндегі қор		5,810,357	(5,491,407)
Бөлінбеген пайда		228,866,736	133,426,331
Барлық меншік капитал		304,072,845	197,330,676
Барлық міндеттемелер мен меншік капитал		2,696,806,803	2,356,180,650
Бір жай акцияның баланстық құны (теңге)	25(в)	14,078.57	9,090.30

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қараған жөн.

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Алынған пайыздық кірістер	298,596,250	188,076,110
Төленген пайыздық шығындар	(147,858,412)	(79,129,081)
Алынған комиссиялық кірістер	44,858,435	46,819,689
Төленген комиссиялық шығындар	(15,268,954)	(13,951,128)
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен операциялар бойынша таза түсімдер	9,663,447	2,094,860
Шетел валютасымен жүргізілетін операциялар бойынша таза түсімдер	49,471,604	58,362,912
Басқа түсімдер	404,567	431,052
Персоналға жұмсалған шығындар	(38,524,491)	(31,167,484)
Төленген өзге де жалпы және әкімшілік шығыстар	(15,363,477)	(13,172,377)
Операциялық активтердің (ұлғаюуы)/азаюуы		
Банктердегі шоттар мен депозиттер	(123,358,212)	(4,226,258)
Клиенттерге берілген кредиттер	(372,794,542)	(432,035,977)
Басқа активтер	(774,654)	6,563,135
Операциялық міндеттемелердің ұлғаюуы/(азаюуы)		
Банктердің шоттары мен депозиттері	(73,132)	23,648,622
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	31,968,083	316,591
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	226,066,515	760,429,491
Басқа да міндеттемелер	937,522	4,259,924
Табыс салығын төлеуге дейін операциялық қызметте (пайдаланылған)/алынған таза ақша ағындары	(52,049,451)	517,320,081
Табыс салығын төлеу	(26,511,881)	(17,257,562)
Операциялық қызметте (пайдаланылған)/алынған ақша қаражаттарының ағындары	(78,561,332)	500,062,519
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтерді сатып алу	(774,095,614)	(15,068,795)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерін сату және өтеу	449,693,876	20,810,317
Бағалы металдарды сатып алу	(424,320)	(635,383)
Бағалы металдарды сату	307,781	638,209
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестицияларды сатып алу	(34,581,915)	(332,059,775)
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестицияларды өтеу	92,011,890	272,769,997
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтерді сатып алу	(8,702,093)	(3,862,012)
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтерді сату	22,576	40,647
Инвестициялық қызметте пайдаланылған ақша ағындары	(275,767,819)	(57,366,795)

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуы керек.

«Еуразиялық банк» АҚ

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп (жалғасы)

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу	(8,118,890)	-
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздардан түсетін түсімдер	450,011	-
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздарды өтеу	(14,974,550)	-
Басқа да тартылған қаражаттың түсімі	5,102,864	35,000,000
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(2,197,036)	(2,611,181)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	(1,349,839)	(1,242,881)
Қаржылық қызметте (пайдаланылған)/алынған ақша қаражаттарының ағындары	(21,087,440)	31,145,938
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының таза (азаюы)/ұлғаюы	(375,416,591)	473,841,662
Валюта бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаттары мен олардың баламаларына тигізетін әсері	(12,151,217)	13,798,777
Күтілетін кредиттік залалдардың өзгеруінің әсері	341,175	(386,272)
Жыл басындағы ақша қаражаттары мен олардың баламалары	906,893,391	419,639,224
Жыл соңындағы жағдай бойынша ақша қаражаты мен олардың баламалары (12-ескертпе)	519,666,758	906,893,391

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштері осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуы керек.

мың теңге	Акционерлік капитал	Эмиссиялық кіріс	Жалпы банкілік тәуекелдер жөніндегі қор	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау жөніндегі қор	Бөлінбеген пайда	Барлық меншік капитал
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	(172,815)	50,106,159	119,329,096
Жалпы жиынтық кіріс						
Бір жылғы пайда	-	-	-	-	83,320,172	83,320,172
Басқа жиынтық шығын						
<i>Пайда немесе залал құрамына қайта жіктелген немесе болуы мүмкін баптар:</i>						
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	(6,354,080)	-	(6,354,080)
Пайда немесе залал құрамына аударылған өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгерісі	-	-	-	1,027	-	1,027
Кейінге қалдырылған салықты өзгерісі (11-ескертпе)	-	-	-	1,034,461	-	1,034,461
<i>Пайда немесе шығын құрамына қайта жіктелген немесе болуы мүмкін баптардың барлығы</i>	-	-	-	(5,318,592)	-	(5,318,592)
Барлық басқа жиынтық шығындар	-	-	-	(5,318,592)	-	(5,318,592)
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс	-	-	-	(5,318,592)	83,320,172	78,001,580
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	(5,491,407)	133,426,331	197,330,676

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қараған жөн.

мың теңге	Акционерлік капитал	Эмиссиялық кіріс	Жалпы банкілік тәуекелдер жөніндегі қор	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерін қайта бағалау жөніндегі қор	Бөлінбеген пайда	Барлық меншік капитал
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	(5,491,407)	133,426,331	197,330,676
Жалпы жиынтық кіріс						
Бір жылғы пайда	-	-	-	-	95,440,405	95,440,405
Басқа жиынтық кіріс						
<i>Пайда немесе залал құрамына қайта жіктелген немесе болуы мүмкін баптар:</i>						
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	12,734,704	-	12,734,704
Пайда немесе залал құрамына аударылған өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының таза өзгерісі	-	-	-	(2,760,804)	-	(2,760,804)
Кейінге қалдырылған салықты өзгерісі (11-ескертпе)	-	-	-	1,327,864	-	1,327,864
<i>Пайда немесе шығын құрамына қайта жіктелген немесе болуы мүмкін баптардың барлығы</i>	-	-	-	11,301,764	-	11,301,764
Барлық басқа жиынтық кіріс	-	-	-	11,301,764	-	11,301,764
Бір жылдағы жалпы жиынтық кіріс	-	-	-	11,301,764	95,440,405	106,742,169
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	61,135,197	25,632	8,234,923	5,810,357	228,866,736	304,072,845

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептің көрсеткіштерін осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қараған жөн.

1 Жалпы ережелер

(а) Негізгі қызмет

Ұсынылып отырған шоғырландырылған қаржылық есептілікке «Еуразиялық банк» АҚ («Банк») қаржылық есептілігі мен оның еншілес кәсіпорындарының «Евразийский проект 1» ЖШС және «Евразийский проект 2» ЖШС (2022 жылғы 31 желтоқсан: «Евразийский проект 1» ЖШС және «Евразийский проект 2» ЖШС) қаржылық есептілігі кіреді (бірілесіп аталған – «Топ»).

Банк 1994 жылы Қазақстан Республикасында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жабық акционерлік қоғам ретінде құрылды. 2003 жылғы заңнамаға енгізілген өзгерістердің салдарынан Банк 2003 жылғы 2 қыркүйекте акционерлік қоғам ретінде қайта тіркелді. Банк өз қызметін 2020 жылғы 3 ақпанда берілген №1.2.68/242/40 банктік және өзге де операцияларды және бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүргізуге арналған банктік лицензия негізінде жүзеге асырады. Банк қызметінің негізгі түрлері депозиттерді тарту және клиент шоттарын жүргізу, кредиттер мен кепілдіктер беру, кастодиандық қызметтер көрсету және есеп айырысу-кассалық қызмет көрсету, бағалы қағаздармен және шетел валютасымен операциялар жүргізу болып табылады.

Банк Қазақстандық депозиттерге кепілдік беру қорының мүшесі болып табылады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өз қызметін Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асыратын Топтың 19 өңірлік филиалы (2022 жылы: 17) және 118 есептік-кассалық бөлімшесі (2022 жылы: 119) бар.

Банктің бас кеңсесінің заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Қонаев к-сі, 56.

2017 жылғы 21 тамызда банктің еншілес кәсіпорындары – «Евразийский проект 1» ЖШС мен «Евразийский проект 2» ЖШС тіркелді. Аталған кәсіпорындардың негізгі қызметі банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алу және басқару болып табылады.

(б) Акционерлер

2023 жылғы 31 желтоқсан мен 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Еуразиялық қаржы компаниясы» АҚ («ЕҚК») Банктің бас компаниясы болып табылады және Банктің 100% акцияларына иелік етеді.

2021 жылы ЕҚК-да акционерлер құрамы өзгерді: 2021 жылғы шілдеден бастап әрқайсысы акциялардың 33.3%-ын иеленген Мукадасхан Ибрагимов, Патох Шодиев, Александр Машкевич ЕҚК акционерлері болып табылады.

(в) Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттары

Топтың қызметі Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше дамушы нарықтың ерекшеліктеріне тән Қазақстанның экономикасы мен қаржы нарықтары Топтың бизнесіне әсер етеді. Құқықтық, салықтық және әкімшілік жүйелер дамуын жалғастыруда, алайда олардың талаптарын түсіндірудің екіұштылық тәуекелімен ұштасады, олар сондай-ақ жиі өзгерістерге ұшырайды, бұл басқа заңдық және фискалдық кедергілермен бірге Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін қосымша проблемалар туғызады. Қазақстандық теңгенің құнсыздануы мен әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының тұрақсыздығы да шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттарының белгісіздік деңгейін арттырады.

2022 жылдың ақпанында Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы әскери қақтығысқа байланысты бірқатар елдер Ресей Федерациясына қарсы санкциялар енгізді. Қақтығыстың әсері екі елдің экономикалық белсенділігіне ғана емес, жаһандық экономикаға да әсер етеді. Санкцияларды енгізу нәтижесінде әлемнің көптеген елдерінде шикізат пен азық-түлік тауарларының бағасы өсті, ресурстарды жеткізу арасындағы белгіленген байланыстар бұзылды, бағалардың инфляциялық әсері байқалды, сарапшылар сонымен қатар әлемдік өнеркәсіп үшін экономикалық салдарларды болжайды.

Ұсынылып отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік басшылықтың қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырудың қазіргі жағдайларының Топ қызметінің нәтижелері мен қаржылық жағдайына ықтимал әсерінің бағасын көрсетеді. Болашақ шаруашылық жағдайларының нақты әсері олардың басшылығының бағасынан өзгеше болуы мүмкін.

2 Шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау қағидаттары

(а) Қолданылатын стандарттар

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңес («ҚЕХС») шығарған ҚЕХС қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындалды.

(б) Қаржылық көрсеткіштерді бағалау қағидаттары

Шоғырландырылған қаржылық есептілік әділ құны бойынша бағаланатын белгілі бір қаржы құралдарынан басқа, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды.

(в) Аталған шоғырландырылған қаржылық есептілік деректерін ұсынудың валютасы мен функционалдық валютасы

Топ кәсіпорындарының функционалдық валютасы кәсіпорындар өз қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады. Банк пен оның еншілес кәсіпорындарының функционалдық валютасы және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің деректерін ұсыну валютасы теңге болып табылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің барлық деректері мың теңгеге дейінгі дәлдікпен дөңгелектенді.

(г) Бағалау мен пайымдауды қолдану

ҚЕХС талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау басшылықты есеп саясатын қолдану және шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған активтер мен міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың мөлшеріне әсер ететін пайымдаулар, есептік бағалаулар мен болжамдарды жасауға міндеттейді. Нақты нәтижелер көрсетілген бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Бағалау және олардың негізінде жатқан болжамдар тұрақты негізде қайта қаралады. Бағалардағы түзетулер тиісті бағалаулар қайта қаралған есепті кезеңде және олар қозғайтын кез келген кейінгі кезеңдерде танылады.

Бұдан әрі аталған Ескертпелер есеп саясатының ережелерін қолдану кезінде елеулі белгісіз бағалаулар мен сыни дәлелді пайымдауларға қатысты ақпаратты ұсынады:

- қаржылық активтердің жіктелуі: қаржылық активтер ұсталатын бизнес-модельді бағалау және қаржылық активтің шарттық талаптары тек негізгі қарыз бен негізгі қарыздың өтелмеген қалдығына пайыздарды төлеуді көздейтінін бағалау-3(г)(i) ескертпе;
- бастапқы танылған сәттен бастап қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі өсімі орын алғанын бағалау критерийлерін белгілеу, болжамды ақпаратты күтілетін кредиттік залалдарды бағалауға енгізу жөніндегі әдіснаманы айқындау, сондай-ақ күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін пайдаланылатын модельдерді таңдау және бекіту – 3(ж)(iv)-ескертпе және 15(б)-ескертпе;
- қаржы құралдарының құнсыздануы: күтілетін кредиттік залалдарды бағалау моделі үшін бастапқы деректерді айқындау, оның ішінде болжамды ақпаратты қосу – 3(ж)(i)-ескертпе;
- агенттік қызметтерден түсетін комиссиялық табысты тану – 3(н)-ескертпе;
- өзге де тартылған қаражатты тану: жеке нарық тұжырымдамасын пайдалану – 23-ескертпе.

(д) Топ қызметінің үздіксіздігін бағалау

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Топ қызметінің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып дайындалды.

3 Есеп саясатының маңызды ережелері

Бұдан әрі сипатталған есеп саясатының ережелерін Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде дәйекті түрде қолданды.

(а) Шоғырландыру қағидаттары***Шоғырландыру процесінде алынып тасталатын операциялар***

Топ қатысушылары арасындағы операциялар, осындай операциялар бойынша берешектің қалдықтары, сондай-ақ аталған операцияларды жасау процесінде туындайтын іске асырылмаған пайда шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау процесінде алып тасталады. Іске асырылмаған залалдар да құнсыздану белгілерінің пайда болу жағдайларынан басқа, пайдамен бірдей шоғырландырылған қаржылық есептіліктен алынып тасталады.

(б) Шетел валютасы

Шетел валютасындағы операциялар Топтың құрамына кіретін кәсіпорындардың функционалдық валютасына операциялар жасалған күндерде қолданыста болған валюта бағамдары бойынша аударылады.

Есепті күнгі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтермен және міндеттемелермен жүргізілетін операциялардан түскен пайда немесе залал кезеңнің басындағы жағдай бойынша функционалдық валютадағы амортизацияланған құн, кезең ішінде тиімді мөлшерлеме бойынша есептелген пайыздар мен төлемдер мөлшеріне түзетілген және есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша валюталық бағам бойынша функционалдық валютаға аударылған шетел валютасындағы амортизацияланған құн арасындағы айырманы білдіреді.

Шетел валютасында көрсетілген және әділ құн бойынша бағаланатын монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құн айқындалған күні қолданылатын айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валютасында көрсетілген және нақты шығындар бойынша көрсетілген монетарлық емес активтер мен міндеттемелер операция жасалған күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша функционалдық валютаға аударылады.

Функционалдық валютаға аудару нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмашылықтар Топтың басқа жиынтық табыстың құрамында әділ құнның кейінгі өзгерістерін ұсыну туралы шешім қабылдаған үлестік қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Мұндай үлестік құралдар бойынша бағамдық айырмашылықтар басқа жиынтық табыстың құрамында танылады.

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасаған кезде пайдаланған жыл соңындағы валюталардың айырбастау бағамдары берілген:

	2023 жылғы 31	2022 жылғы 31
	желтоқсан	желтоқсан
Теңге/еуро	502.24	492.86
Теңге/АҚШ доллары	454.56	462.65

(в) Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері

Ақша қаражаттары мен олардың баламаларына қолма-қол банкноттар мен монеталар, ҚРҰБ және басқа банктердегі бос қалдықтар («Ностро» типті шоттар), сондай-ақ әділ құнның өзгеру қаупіне ұшырамайтын және қысқа мерзімді міндеттемелерді реттеу үшін Топ пайдаланатын бастапқы өтеу мерзімі 3 айдан аз жоғары өтімді қаржылық активтер жатады. Ақша қаражаттары мен олардың баламалары амортизацияланған құн бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

(г) Қаржы құралдары**(i) Қаржы құралдарын жіктеу**

ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес «қаржы құралдары» қаржылық активтер ақша ағындарын қалыптастыру мақсатында өздерінің қаржылық активтерін басқару үшін Топ пайдаланатын бизнес-модельге байланысты келесі санаттарға жіктеледі:

SPPI («solely payments of principal and interest») критерийіне сәйкес келетін «Шарттық ақша ағындарын алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» бизнес-моделі шеңберінде басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы құралдары. Бұл бизнес-модель мақсатқа шартта көзделген ақша ағындарын алу арқылы да, активті сату арқылы да қол жеткізіледі деп болжайды. Осы модель шеңберінде сату деңгейі «шарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделіне қарағанда әдетте жоғары (активтермен жасалатын мәмілелердің жиілігі мен көлемі бойынша);

«Шарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі шеңберінде амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы құралдары SPPI критерийіне сәйкес келеді. Осы бизнес-модель шеңберінде көзделген мақсат:

- шартта көзделген ақша қаражатының ағындарын алу мақсатында активтерді ұстап қалу;
- осы модельдің мақсатына қатысты сату қосалқы болып табылады;
- осы модельдегі сату деңгейі, әдетте, басқа бизнес-модельдермен салыстырғанда ең төмен (активтермен жасалған мәмілелердің жиілігі мен көлемі бойынша).

SPPI критерийіне сәйкес келмейтін «Әділ құн негізінде активтерді басқару және активтерді сату арқылы ақша ағындарын барынша арттыру» бизнес-моделі шеңберінде пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары.

Осы бизнес-модель шеңберінде «алу үшін ұстап қалу» мақсаты көзделмеген және «алу және/немесе сату үшін ұстап қалу» мақсаты көзделмеген. Шартта қарастырылған ақша ағындарын алу осы модельдің мақсатына қатысты екінші дәрежелі болып табылады.

Нақты қаржылық активтерге арналған бизнес-модельді анықтау үшін Топ келесі ақпаратты талдайды:

- бизнес-модельдің (және осы бизнес-модель шеңберінде ұсталатын қаржылық активтердің) нәтижелілігі қалай бағаланады және бұл ақпарат негізгі басқару персоналына қалай хабарланады;
- бизнес-модельдің өнімділігіне әсер ететін тәуекелдер (және осы бизнес-модельде ұсталатын қаржылық активтер) және осы тәуекелдер қалай басқарылады;
- портфельді басқаруға жауапты менеджерлер қалай марапатталады, мысалы, бұл сыйақы олар басқаратын активтердің әділ құнына немесе олар активтерден алған шартта көзделген ақша ағындарына байланысты ма;
- өткен кезеңдердегі сату жиілігі, көлемі мен мерзімі, мұндай сатылымдардың себептері, сондай-ақ болашақ сату деңгейіне қатысты күтулер. Бұл ретте сату деңгейлері туралы ақпарат басқа деректерден оқшау емес, Топтың қаржылық активтерді басқару мақсатына қалай қол жеткізетінін және ақша қаражаттарының ағындары қалай іске асырылатынын біртұтас тұтас талдау шеңберінде қаралады. Бұл өткен сатылымдар туралы ақпаратты, осы сатылым себептерін және қазіргі жағдайлармен салыстырғанда сол кездегі жағдайларды талдайды.

Басшылық қаржы құралы бастапқы танылған кезде оған жатқызылатын санатты анықтайды.

Топ бастапқыда танылған кезде, өз қалауы бойынша амортизацияланған құн бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалау критерийлеріне сәйкес келетін қаржы активін, егер бұл басқаша болатын бухгалтерлік сәйкессіздікті жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына анықтай алады.

Оң әділ құны бар саудаға арналған барлық туынды қаржы құралдары, сондай-ақ сатып алынған опциондық келісімшарттар шоғырландырылған қаржылық есептілікте активтер ретінде көрсетіледі. Теріс әділ құны бар саудаға арналған барлық туынды қаржы құралдары, сондай-ақ шығарылған опциондық келісімшарттар шоғырландырылған қаржылық есептілікте міндеттемелер ретінде көрсетіледі.

Топ қаржылық активтер туралы мәліметтерді басқару үшін қолданылатын бизнес-модельді өзгерткен жағдайда ғана қаржылық активтерді қайта жіктейді. Қайта жіктеу бизнес-модельдің өзгеру кезеңінен кейінгі келесі есепті кезеңнен бастап перспективалы түрде қолданылады.

Топ өзінің қаржылық активтерін келесі түрде жіктейді:

- *кредиттер мен дебиторлық берешек* амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі, өйткені шарттары SPPI критерийіне сәйкес келмейтін несиелерден басқа, SPPI критерийіне сәйкес келетін «келісімшарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделінің бөлігі ретінде басқарылады;
- *корреспонденттік шоттардың қалдықтары, банкаралық кредиттер мен депозиттер, кері РЕПО операциялары* амортизацияланған құны бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі, өйткені олар SPPI критерийіне сәйкес келетін «шарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі шеңберінде басқарылады;
- *борыштық бағалы қағаздар* таңдалған бизнес үлгісіне және SPPI критерийіне сәйкестігіне байланысты кез келген үш жіктеу санатына жіктелуі мүмкін;
- *үлестік бағалы қағаздар*, әдетте, оның кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамындағы өзгерістерін көрсете отырып, әділ құн бойынша бағаланатын құралдар санатына жіктелетін болады;
- *туынды қаржы құралдары* оның кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамындағы өзгерістерін көрсете отырып, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері санатына жіктеледі.

Бастапқы тану кезіндегі қаржылық міндеттемелер келесі құралдарды қоспағанда, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын болып жіктеледі:

- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (ХҚЕС (IFRS) 9 Топтың қалауы бойынша қаржылық міндеттемені кейіннен қайта жіктеу құқығынсыз пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде бастапқы танылған кезде жіктеу мүмкіндігін көздейді).

(ii) Шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі қаржы құралдарын тану

Қаржылық активтер мен міндеттемелер Топ аталған қаржы құралдары нысанасы болып табылатын шарттық қатынастарға түскен кезде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Қаржы активтерін стандартты сатып алудың барлық жағдайлары есеп айырысқан күні көрсетіледі.

(iii) Қаржы құралдарының құнын бағалау

Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржы активі немесе міндеттеме, қаржы активін немесе міндеттемені сатып алу немесе шығаруға тікелей жатқызылатын мәміле бойынша шығындар болған жағдайда, қаржылық актив немесе міндеттеме бастапқыда минус/плюс әділ құны бойынша бағаланады.

Бастапқы танылғаннан кейін активтер болып табылатын туынды қаржы құралдарымен қоса, қаржы активтері сату немесе өзге де шығарылу нәтижесінде туындауы мүмкін мәмілелер бойынша қандай да бір шығындарды шегермей, олардың әділ құны бойынша бағаланады, төмендегілерде қоспағанда:

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін, корреспонденттік шот қалдықтарын, банкаралық кредиттер мен депозиттерді, сондай-ақ ақша қаражаттары мен олардың баламаларын пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын кредиттер мен дебиторлық берешек;

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын «шарттық ақша ағындарын алу үшін ұстап қалу» бизнес-моделі шеңберіндегі инвестициялар;
- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын басқа да қаржы активтері.

(iv) Амортизацияланған құн және жалпы баланстық құн

Қаржы активінің немесе міндеттеменің амортизацияланған құны тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған бастапқы танылған құн мен өтеу сәтіндегі құн арасындағы айырманың жинақталған амортизациясының шамасына түзетілген берешектің негізгі сомасын төлеуді, сондай-ақ шығындар үшін бағалау қорын шегергенде қаржы активі немесе міндеттеме бастапқы танылған сәтте бағаланған құн болып табылады. Сыйлықақылар мен дисконттардың шамасы, сондай-ақ мәмілелер бойынша шығындардың сомалары тиісті құралдың баланстық құнына енгізіліп, осы құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесіне сүйене отырып амортизацияланады.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активінің жалпы баланстық құны – шығындар үшін бағалау қорының шамасына түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құны.

Нарықтық емес мөлшерлемелер бойынша алынған/берілген қаржылық активтер немесе міндеттемелер әділ құн бойынша алынған/берілген кезде бағаланады, бұл ұқсас құралдар бойынша нарықтық пайыздық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған берешек пайыздары мен негізгі сомасы (негізгі сомалары) бойынша төлемдердің болашақ сомаларын білдіреді. Егер транзакция Топпен байланысты емес Тараптармен орындалған жағдайда, пайда болатын айырма пайда немесе залал құрамында қаржы құралдарын нарықтық құннан басқа мөлшерлемелер бойынша алу/беруден түскен пайда немесе залал ретінде көрсетіледі (әділ құнды бағалау байқалатын бастапқы деректер негізінде жүзеге асырылған жағдайда). нәтижесінде мұндай активтердің немесе міндеттемелердің баланстық құны алу/(беру) сәтіндегі пайданың/(залалдың) амортизация сомасына түзетіледі және тиісті кірістер/(шығыстар) тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайданың немесе залалдың құрамындағы пайыздық кірістің/(шығыстың) құрамында көрсетіледі.

(v) Әділ құн бойынша бағалау қағидаты

Әділ құн-бұл активті сату кезінде алынатын немесе ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жағдайында міндеттемені негізгі нарықта бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында немесе ол болмаған жағдайда топтың көрсетілген күнге қол жеткізуі бар ең тиімді нарықта берілген кезде төленетін баға. Міндеттеменің әділ құны оны орындамау қаупін көрсетеді.

Топ мүмкіндігінше, белсенді нарықта берілген құралдың бағаларын қолдана отырып, құралдың әділ құнын бағалайды. Егер актив немесе міндеттеме бойынша операциялар тұрақты негізде баға белгілеулерді айқындауға жеткілікті жиілікте әрі жеткілікті көлемде жасалса, нарық белсенді деп танылады.

Белсенді нарықта ағымдағы баға ұсыныстары болмаған жағдайда, Топ бақыланатын бастапқы деректерді барынша пайдаланатын және бақыланбайтын бастапқы деректерді аз пайдаланатын бағалау әдістерін пайдаланады. Таңдалған бағалау әдістері нарық қатысушылары осы жағдайларда ескеретін барлық факторларды қамтиды.

Бастапқы тану кезінде қаржы құралының әділ құнының ең жақсы дәлелі әдетте мәміленің бағасы, яғни төленген немесе алынған өтемнің әділ құны болып табылады. Егер Топ бастапқы тану кезіндегі әділ құн мәміле бағасынан өзгеше екенін анықтаса және әділ құн ұқсас актив немесе міндеттеме үшін белсенді нарықтағы ағымдағы баға белгілеулерімен расталмаса және тек бақыланатын бастапқы деректерді пайдаланатын бағалау әдістеріне негізделмесе, қаржы құралы бастапқыда әділ құн мен мәміле бағасы арасындағы айырмашылықты кейінге қалдыру үшін түзетілген әділ құн бойынша бағаланады. Бастапқы танудан кейін айырмашылық құралдың бүкіл өмір бойы, бірақ бір сәттен кешіктірмей пайда немесе залал құрамында, бірақ бағалау бақыланатын бастапқы деректермен толық расталған сәттен кешіктірмей немесе операция аяқталған кезде тиісті түрде көрсетіледі.

Егер әділ құн бойынша бағаланатын актив немесе міндеттемелер сұраныс бағасы мен ұсыныс бағасына ие болса, активтер мен ұзақ позициялар сұраныс бағасы негізінде бағаланады, міндеттемелер мен қысқа позициялар ұсыныс бағасы негізінде бағаланады.

Топ өзгерістер жүзеге асырылған есепті кезеңнің соңындағы әділ құн иерархиясындағы деңгейлер арасындағы аударымдарды таниды.

(vi) Кейінгі бағалау кезіндегі пайда немесе залал

Қаржы активінің немесе міндеттеменің әділ құны өзгерген кезде туындайтын пайда немесе залал келесідей көрсетіледі:

- өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатындар санатына жіктелген қаржы құралы бойынша пайда немесе залал пайда немесе залал құрамында көрсетіледі;
- басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша есепке алынатын борыштық қаржы активі бойынша пайда немесе залал, бұрын басқа жиынтық табыстың құрамында көрсетілген жинақталған пайда немесе залал пайда немесе залал құрамына ауыстырылған кезде, активті тану тоқтатылған кезге дейін меншікті капитал құрамындағы өзге жиынтық кіріс ретінде көрсетіледі (басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін борыштық қаржы құралдары бойынша шетел валютасындағы қалдықтарды аударудан болатын құнсыздану немесе залалдардан күтілетін кредиттік залалдар мен қалпына келтірілген залалдар сомаларын қоспағанда). Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активі бойынша пайыздық кірістер тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайда немесе залал құрамында пайда болған сәтте көрсетіледі.

Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша пайда немесе залал қаржы активін тану немесе құнсыздану тоқтатылған жағдайда, сондай-ақ тиісті амортизацияны есептеу процесінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі

(vii) Тануды тоқтату

Топ осы қаржы активі бойынша ақшалай қаражат ағындарына шартта көзделген құқықтарын жоғалтқан сәтте немесе ол екінші тарапқа осы қаржы активіне меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдалар берілетін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде қаржы активін бергенде немесе Топ осы қаржы активіне меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданың маңызды бөлігін бермейтін немесе сақтамайтын және қаржы активін бақылауды сақтамағанда қаржы активін тануды тоқтатады. Топ құрған немесе оның артында сақталған, оларға қатысты тануды тоқтату үшін талаптар сақталатын берілген қаржы активтеріне қатысудың кез келген үлесі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте жеке актив немесе міндеттеме ретінде танылады. Топ қаржылық міндеттемені ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалған, күші жойылған немесе тоқтатылған кезде тануды тоқтатады.

Топ шарттары бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған активтерді беретін мәмілелер жасасады, бірақ бұл ретте берілген активтерге меншік құқығынан туындайтын тәуекелдер мен пайданың барлығын немесе бір бөлігін сақтайды. Барлық немесе іс жүзінде барлық тәуекелдер мен артықшылықтар сақтаған жағдайда Топ берілген активтерді тануды тоқтатпайды.

Топ шарттары бойынша өзін сақтамайтын, бірақ қаржы активіне меншік құқығынан туындайтын іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы бермейтін мәмілелер жасаған кезде, егер Топ активке бақылауды жоғалтса, осы активті тану тоқтатылады.

Егер активті берген кезде Топ оны бақылауды сақтап қалса, ол активті Топтың құнының өзгеруіне ұшырау дәрежесі ретінде анықталған активке қатысуын сақтаған дәрежеде тануын жалғастырады.

Егер топ өзінің борыштық міндеттемесін сатып алса, онда ол қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен шығарылады және міндеттеменің баланстық құны мен төленген өтем арасындағы айырма міндеттемені мерзімінен бұрын өтеуден түскен пайда немесе залал құрамына енгізіледі.

Топ өндіріп алуға үмітсіз деп танылған активтерді олардың өтелуіне негізді үміт болмаған жағдайда есептен шығарады.

(viii) «Репо» және «кері репо» мәмілелері

Сатып алу міндеттемесі бар сату туралы келісімдер шеңберінде сатылған бағалы қағаздар («репо» мәмілелері) бағалы қағаздар кепілімен қамтамасыз етілген қаржыландыруды тарту жөніндегі операциялар ретінде көрсетіледі, бұл ретте бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілуін жалғастырады, ал контрагенттер алдындағы міндеттемелер «репо» мәмілелері бойынша кредиторлық берешектің құрамына енгізіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасы арасындағы айырмашылық пайыздық шығысты білдіреді және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, «репо» мәмілесінің қолданылу кезеңіндегі пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Кері сату міндеттемесі бар сатып алу туралы келісімдер («кері репо» мәмілелері) шеңберінде сатып алынған бағалы қағаздар ақша қаражаттары мен олардың баламаларының құрамына енгізілген. Сатып алу бағасы мен кері сату бағасы арасындағы айырмашылық пайыздық кірісті білдіреді және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, «репо» мәмілесінің қолданылу кезеңіндегі пайда немесе залал ретінде көрсетіледі.

Егер кері сату міндеттемесі бар сатып алу келісімдері арқылы сатып алынған активтер үшінші тұлғаларға сатылса, бағалы қағаздарды қайтару міндеттемесі саудаға арналған міндеттеме ретінде көрсетіледі және әділ құны бойынша бағаланады.

(ix) Туынды қаржы құралдары

Туынды құралдарға «своп» мәмілелері, форвардтық келісімшарттар мен фьючерстік мәмілелер, «spot» мәмілелері және пайыздық мөлшерлеме опциондары, шетел валютасы, бағалы металдар мен бағалы қағаздар және бұрын тізімделген құралдардың кез келген комбинациясы кіреді.

Туынды құралдар бастапқыда мәміле жасалған күнгі әділ құн бойынша көрсетіледі және кейіннен әділ құн бойынша қайта бағаланады. Барлық туынды құралдар, егер олардың әділ құны оң болса, активтер ретінде, ал егер олардың әділ құны теріс болса, міндеттемелер ретінде көрсетіледі.

Туынды құралдардың әділ құнының өзгерісі пайда немесе залал құрамында дереу көрсетіледі.

Топ тәуекелдерді хеджирлеу мақсатында туынды қаржы құралдарымен сауда операцияларын жүзеге асыратынына қарамастан, аталған құралдар хеджирлеу операцияларын есепке алу қағидаларын қолдану критерийлеріне сәйкес келмейді.

(x) Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу

Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелері өзара есепке алынады және егер бұл үшін тараптардың берешекті өзара есепке алу жолымен реттеуге немесе активті іске асыруға және міндеттемені бір мезгілде орындауға заңды негіздері мен ниеті болған жағдайда, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қайрылған түрде көрсетіледі. Егер осы құқық келешектегі оқиғаға негізделмесе, қазіргі уақытта Топтың құқықтық қорғаумен қамтамасыз етілген өзара есептесу құқығы бар және әдеттегі қызмет барысында да, топтың немесе кез келген контрагенттің міндеттемесін, дәрменсіздігін немесе банкроттығын орындамаған жағдайда да заңды түрде орындалады.

(д) Негізгі қаражаттар

(i) Меньшік активтер

Негізгі құралдардың объектілері жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған шығындарды шегергендегі нақты шығындар бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Егер негізгі құралдардың объектісі әр түрлі пайдалы пайдалану мерзімі бар бірнеше компоненттерден тұратын болса, мұндай компоненттер негізгі құралдардың жеке объектілері ретінде көрсетіледі.

(ii) Амортизация

Негізгі құралдар бойынша амортизация оларды пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде біркелкі есептеу әдісі бойынша есептеліп, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Амортизация объектіні сатып алған күннен бастап, ал шаруашылық тәсілмен салынған негізгі құралдар объектілері үшін – объект құрылысы аяқталған және оны пайдалануға дайын болған сәттен бастап есептеледі. Жер учаскелері бойынша амортизация есептелмейді. Негізгі құралдардың әр түрлі объектілерін пайдалану мерзімдері келесідей ұсынылуы мүмкін:

- Ғимарат	40-100 жыл;
- Компьютерлер мен банк жабдықтары	5 жыл;
- Көлік құралдары	7 жыл;
- Кеңсе жиһазы	8-10 жыл;
- Жалға берілетін мүлікті жақсарту	5 жыл

(e) Материалдық емес активтер

Сатып алынған материалдық емес активтер жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған шығындарды шегергендегі нақты шығындар бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Арнайы бағдарламалық қамтамасыз ету лицензияларын сатып алу және оны енгізуге арналған шығындар тиісті материалдық емес актив құнына капиталдандырылады.

Материалдық емес активтердің амортизациясы оларды пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде біркелкі тозуды есептеу әдісі бойынша есептеліп, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Негізгі құралдардың әр түрлі объектілерін пайдалану мерзімдері келесідей ұсынылуы мүмкін:

- Сауда маркасы	10 жыл;
- Бағдарламалық қамтылым мен басқа материалдық емес активтер	15 жылға дейін.

(ж) Активтердің құнсыздануы

ХҚЕС (IFRS) 9 «күтілетін кредиттік шығындар» моделін қолдануды талап етеді. Құнсыздануды бағалаудың аталған моделі кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер мен қаржылық кепілдік шарттарына да қолданылғанымен, үлестік құралдарға салынған инвестицияларға қолданылмайды.

(i) Құнсыздану

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын келесі қаржы құралдары бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резервін таниды:

- банкаралық салымдар, банкаралық қарыздар;
- корреспонденттік шоттардағы ақша қаражаты;
- борыштық құралдар болып табылатын қаржы активтері;
- құжаттамалық есептер мен кепілдіктер бойынша дебиторлық берешек;
- шығарылған қаржылық кепілдік шарттары, өтелмеген аккредитивтер, шығарылған немесе расталған кепілдіктер бойынша шартты міндеттемелер;
- кредит беру бойынша шығарылған міндеттемелер.

Топ резерв сомасы 12 айлық күтілетін кредиттік шығынға тең болатын төмендегі құралдардан басқа, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығынға тең сомада күтілетін кредиттік шығынды бағалау резервтерін таниды:

- есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік тәуекелі төмен борыштық инвестициялық бағалы қағаздар мен басқа да қаржы активтері; және
- кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өспеген басқа қаржы құралдары.

Топ:

- борыштық бағалы қағаздың кредиттік рейтингі әлемде қабылданған «инвестициялық сапа» рейтингінің анықтамасына сәйкес келсе, оның несиелік тәуекелі төмен деп есептейді;
- егер кредиттік мәміле S&P агенттігінің халықаралық шкаласы бойынша BBB-ден асатын немесе оған тең кредиттік қабілеттілік рейтингі бар контрагентпен жасалса немесе Moody's және Fitch агенттіктерінің осыған ұқсас рейтингтері немесе кредиттік мәміле Қазақстан Республикасының Үкіметіне тиесілі компаниямен жасалса қаржы активінің кредиттік тәуекелі төмен болады.

12 айлық күтілетін кредиттік залал – есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолт оқиғалары салдарынан күтілетін кредиттік залалдың бір бөлігі.

(ii) Кредиттік тәуекелдің елеулі өсуі

Қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюын анықтауға арналған Топ:

- қаржы активі бойынша дефолттың басталу тәуекелін бастапқы тану күніндегі дефолттың басталу тәуекелімен салыстыру арқылы қаржы активінің күтілетін қолданылу мерзімі ішінде дефолттың басталу тәуекелінің өзгеруін бағалайды;
- бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өскенін көрсететін шамадан тыс шығындар мен күш-жігерсіз қол жетімді негізделіп, расталған ақпаратты талдайды.

Қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы төменде көрсетілген бір немесе бірнеше жағдайлардың басталғаны болып табылады:

- есепті күнге кредиттің қолданылу мерзімі ішінде дефолт ықтималдығы бастапқы тану кезінде ұқсас көрсеткіштен едәуір асқан жағдайда. 12 (он екі) ай ішінде PD үшін LTPD-нің 200%-ға ұлғаюы;
- қарыз алушының ішкі кредиттік рейтингісінің контрагенттің сандық және сапалық көрсеткіштерінің жиынтығы негізінде қаржылық мониторингті жүзеге асыру кезінде айқындалатын нақты төмендеуі;
- актив бойынша қамтамасыз ету құнының немесе кепілдік сапасының елеулі өзгерістері (қаржы активін бастапқы тану сәтіндегі құнның 50%-дан астамы);
- теріс әсер болған кезде белгілі бір қаржы активі немесе сол сияқты күтілетін қолданылу мерзімі бар ұқсас қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелдің сыртқы нарықтық көрсеткіштерінің (операциялық ақша ағынына теріс әсер ететін салалық ортаның) елеулі өзгерістері;
- күнтізбелік отыз күн және одан да көп мерзімге кешіктірілген төлемдер.

Мониторинг контрагенттің жағдайын және Топ пен контрагент арасындағы барлық қатынастарды бақылау және талдау бойынша жұмысты білдіріп:

- қаржы активі бойынша төлем тәртібінің орындалуын бақылауды;
- мерзімді негізде контрагенттің қаржылық есептілігін талдауды;
- шоттар бойынша айналымдар мониторингіні;
- Топ қаржыландыратын жобаның іске асырылу барысына мониторинг жүргізуді қамтиды.

(iii) Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Топ амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржы активтері мен басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша есепке алынатын борыштық қаржы активтерін (облигациялар) олардың кредиттік құнсыздануы тұрғысынан бағалайды. Осындай қаржы активі бойынша болашақ ақша ағындарына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиғалар болған кезде қаржы активі «кредиттік-құнсызданған» болып табылады.

Қаржы активінің кредиттік құнсыздануының дәлелі, атап айтқанда, келесі бақыланатын деректер болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің айтарлықтай қаржылық қиындықтары;
- жеке қаржы активтері бойынша 60 күннен және біртекті қаржы активтері бойынша 90 күннен артық мерзімге шарт талаптарын бұзу немесе төлемді кешіктіру;
- Топтың қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты кредитті қайта құрылымдауы;
- қарыз алушының банкроттық немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастыру ықтималдығы; немесе
- қаржылық қиындықтар нәтижесінде бағалы қағаздар үшін белсенді нарықтың жоғалуы, бағалы қағаздың делистингі;
- ХҚЕС 9 және заңнама талаптарына сәйкес дефолттың басқа белгілері.

Қарыз алушының қаржылық жағдайының нашарлауы салдарынан шарттары қайта қаралған кредит, әдетте, егер шартта көзделген ақша қаражаттарының ағындарын алмау тәуекелі айтарлықтай төмендегені және құнсызданудың басқа белгілері жоқ екендігі туралы куәлік болмаса, кредиттік-құнсызданған болып есептеледі.

Мемлекет борышкер болып табылатын мемлекеттік облигацияларға инвестициялардың кредиттік құнсыздануы мәнін бағалау кезінде Топ келесі факторларды қарайды:

- Standard&Poor's халықаралық рейтингтік агенттігінің «В» деңгейінен немесе басқа рейтингтік агенттіктердің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингінен төмен облигациялардың ұзақ мерзімді тәуелсіз рейтингін төмендеуін;
- ішкі экономикалық себептер (мемлекет аумағындағы әскери іс-қимылдар, мемлекет экономикасына елеулі әсер ететін жаһандық табиғи және/немесе техногендік апаттар, билікті демократиялық емес басып алу және мемлекеттік міндеттемелерге қызмет көрсетуден бас тарту және мемлекет экономикасына елеулі әсер ететін өзге де осындай оқиғалар);
- облигацияларды сатып алу міндеттемелерін қайта құрылымдау туралы шешім.

(iv) Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау

Күтілетін кредиттік шығындар – бұл дефолттың пайда болу ықтималдығы бойынша өлшенген кредиттік шығындардың есептік бағасы. Олар келесідей бағаланады:

- *есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты:* шартқа сәйкес Топқа тиесілі ақша ағындары мен топ күткен ақша ағындары арасындағы айырмашылықтың ағымдағы құны ретінде;
- *есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты:* қаржы активінің жалпы баланстық құны мен болашақ ақша ағындарының ағымдағы құны арасындағы айырмашылық ретінде;
- *кредит беру жөніндегі міндеттемелердің пайдаланылмаған бөлігіне қатысты:* егер қарыз алушы кредит алу құқығын және егер бұл кредит берілсе, топ алатын ақша ағындарын пайдаланса, шарт бойынша топқа тиесілі шартта көзделген ақша ағындары арасындағы айырманың келтірілген құны ретінде;
- *қаржылық кепілдік шарттарына қатысты:* топ өтеуді күткен сомаларды шегергендегі кредиттік шығынды өтеу үшін шарт ұстаушыға күтілетін төлемдердің келтірілген құны ретінде.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалаудағы негізгі бастапқы деректер келесі айнымалылардың уақытша құрылымы болып табылады:

- дефолт ықтималдығы (PD көрсеткіші);
- дефолт болған жағдайда шығын мөлшері (LGD көрсеткіші);
- дефолт жағдайында тәуекел сомасы (EAD шамасы).

Қаржы ұйымдарымен мәмілелер жасасу салдарынан туындаған борыштық бағалы қағаздар мен қаржы активтері бойынша:

- PD анықтамасы S&P агенттігі берген контрагенттің несиелік рейтингінің деңгейіне немесе Moody's және Fitch агенттіктерінің ұқсас рейтингіне байланысты S&P агенттігі жариялаған жаһандық корпоративтік және жаһандық егеменді орташа кумулятивтік PD деректері негізінде жүзеге асырылады;
- банкаралық салымдар, банкаралық қарыздар мен корреспонденттік шоттардағы ақша қаражаттары бойынша LGD айқындау Moody's агенттігі жариялайтын қамтамасыз етілмеген облигациялар бойынша Recovery Rate деректерін ескере отырып жүзеге асырылады;
- эмитенттердің қамтамасыз етілмеген корпоративтік облигациялары бойынша LGD 70% мөлшерінде айқындалған.

Жеке және біртекті қаржы активтеріне қатысты кредиттер бойынша PD және LGD көрсеткіштері макроэкономикалық көрсеткіштер бойынша болжамды ақпаратты ескере отырып, Топ пайдаланатын статистикалық модельдер мен басқа да тарихи деректер негізінде айқындалады.

Жеке қаржылық активтер

Жеке қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD бағалау қаржыландыру туралы мәселені қарау кезінде және тоқсан сайынғы мониторинг жүргізу кезінде айқындалатын қарыз алушылардың рейтингтері бойынша тарихи деректер және кемінде 5 жыл байқау кезеңіндегі қарыз алушылардың дефолттары бойынша тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Қарыз алушы рейтингінің деңгейіне сәйкес келетін PD деңгейін бағалау дефолтқа шыққан қарыз алушылар бойынша жиынтық баланстық берешектің жиынтық баланстық берешекке (бір жылдағы орташа) қатынасын, бақылау кезеңіндегі бақылау кезеңінің әрбір есепті күніне 1 күнтізбелік жыл уақыт аралығындағы қарыз алушы рейтингінің белгілі бір деңгейін айқындау жолымен жүзеге асырылады.

Жеке қаржы активтерінің кредиттік сапа санаттарының S&P халықаралық рейтингтік агенттігі жариялайтын PD кумулятивтік мәндерінің статистикасына сәйкестігі төменде келтірілген:

- «Стандартты» – орташа өлшенген ішкі кредиттік рейтингі 3 және орташа өлшенген PD деңгейі 1.4%-ға тең қарыздар, бұл «В+» үшін кумулятивтік PD мәндерінің статистикасына сәйкес келеді;
- «Тәуекел деңгейі төмен» – орташа өлшенген ішкі кредиттік рейтингі 4 және орташа өлшенген PD деңгейі 2.8%-ға тең қарыздар, бұл «В» үшін кумулятивтік PD мәндерінің статистикасына сәйкес келеді;
- «Орташа тәуекел деңгейімен» – 5-8 кредиттік рейтингі бар және орташа өлшенген PD деңгейі 39.10%-ға тең қарыздар, бұл «В-»/«ССС» үшін PD кумулятивтік мәндерінің статистикасына сәйкес келеді;
- «Проблемалық қарыздар» – тәуекел деңгейі жоғары қарыздар және проблемалық қарыздар, бірақ қолда бар өтімді кепілді қамтамасыз етуді іске асыру жолымен берешекті қайтару бойынша жоғары күтілетін қарыздар;

- «Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық қарыздар» – тәуекел деңгейі жоғары қарыздар мен проблемалық қарыздар, бірақ өтімді кепілді қамтамасыз етудің болмауына байланысты берешекті қайтару бойынша күтулері төмен қарыздар.

Біртекті қаржылық активтер

Біртекті қаржы активтеріне жататын кредиттер бойынша PD бағалау кредиттік өнімнің түрін және кепілде бар қамтамасыз ету түрін қамтитын, олар үшін ортақ тәуекел сипаттамаларының негізінде біртекті активтер топтарына бөлуді ескере отырып, кемінде 5 жыл бақылау кезеңі үшін берудің әрбір буынының (айына) қарыз алушылардың дефолттары бойынша тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Біртекті активтер тобы бойынша PD деңгейі бақылау кезеңінің әрбір айы үшін дефолтқа шыққан кредиттер санының әрбір беру буынының дефолтқа жатпайтын кредиттер санына қатынасы ретінде, бақылау кезеңінің әрбір айы үшін біртекті активтер тобы бойынша дефолттың орташа ықтималдығын кейіннен айқындауды ескере отырып, мәнді кейіннен жылдық мәнге келтіре отырып айқындалады.

Макроэкономикалық көрсеткіштердің әсері

Макроэкономикалық көрсеткіштердің PD деңгейіне әсерін есепке алу үшін PD есептік мәндері PIT (Point-in-Time) коэффициентіне калибрленеді. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлер Қазақстан Республикасы үшін негізгі көрсеткіштердің төмендегі мәндерін қамтыды:

- қаржы активтері бойынша: инфляция, ЖІӨ өсімі, республикалық бюджеттің кірістері, мұнай бағасы (Brent, орташа жылдық), АҚШ долларының бағамы (орташа жылдық), ҚР ҰБ базалық мөлшерлемесі, жұмыссыздық деңгейі мен басқалары:

Кезең	АҚШ		Ресей	ЖІӨ	Инфля-	Brent		Импорт,
	долла-	Еуро				мұнайының	Экспорт,	
	рының	бағамы	рублінің	өсімі, %	ция, %	бағасы, АҚШ	АҚШ млн	АҚШ млн
	бағамы	бағамы	бағамы			долл.	долл.	долл.
2024 жылға арналған болжам (негізгі)	475	506.50	6.29	4.90	8.50	80.00	92,358.82	55,325.18

Кезең	Базалық мөлшер- леме, %	Жұмыс- сыздық деңгейі, %	Республи- калық бюджет кірістері, млн теңге	Халықтың жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай табыстары, теңге	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай табыстары, теңге	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, теңге	Нақты орташа айлық жалақы, теңге
2024 жылға арналған болжам (негізгі)	12.00	4.80	16,124,000.00	199,769.39	184,119.25	286,378.33	362,428.76

Корреляция нәтижелері бойынша қолданылған сценарий:

- жеке қаржы активтері бойынша: АҚШ долларының бағамы, Еуро бағамы, мұнай бағасы мен талданатын кезеңде дефолтқа ұшыраған гетерогенді қаржы активтерінің деңгейіне халықтың жан басына шаққандағы нақты ақшалай шығыстары:

Кезең	АҚШ долларының бағамы	Еуро бағамы	Brent мұнайының бағасы, АҚШ долл.	Халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, теңге
2024 жылға арналған болжам (негізгі)	475.00	506.50	80.00	286,378.33
2024 жылға арналған болжам (пессимистік)	493.32	526.03	51.00	272,059.41
2024 жылға арналған болжам (оптимистік)	462.12	492.76	109.00	300,697.25

- біртекті қаржы активтері бойынша: АҚШ доллары мен Ресей рублінің бағамдары, ЖІӨ-нің өсуі, инфляция, Brent мұнайының бағасы, экспорт және импорт, жұмыссыздық деңгейі, республикалық бюджеттің кірістері, халықтың жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай кірістері, халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай кірістері, халықтың нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, талданатын кезеңде бір жыл ішінде дефолтқа түскен біртекті қаржы активтерінің деңгейіне үш сценарийдегі нақты орташа айлық жалақы:

Кезең	АҚШ	Еуро	Ресей	ЖІӨ	Инфляция,	Brent	Экспорт,	Импорт,
	долларының	бағамы	рублінің	өсімі,	%	мұнайының	АҚШ млн	АҚШ млн
	бағамы	бағамы	бағамы	%	%	бағасы,	АҚШ долл.	долл.
2024 жылға арналған болжам (негізгі)	475.00	506.50	6.29	4.90	8.50	80.00	92,358.82	55,325.18
2024 жылға арналған болжам (пессимистік)	493.32	526.03	6.53	3.70	10.00	51.00	77,648.32	47,993.41
2024 жылға арналған болжам (оптимистік)	462.12	492.76	6.12	5.80	8.00	109.00	99,460.16	57,753.99

Кезең	Жұмыссыздық деңгейі, %	Республикалық бюджет кірістері, млн теңге	Халықтың	Халықтың	Халықтың	Нақты
			жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай табыстары, теңге	нақты жан басына шаққандағы ақшалай табыстары, теңге	нақты жан басына шаққандағы ақшалай шығыстары, теңге	орташа айлық жалақы, теңге
2024 жылға арналған болжам (негізгі)	4.80	16,124,000.00	199,769.39	184,119.25	286,378.33	362,428.76
2024 жылға арналған болжам (пессимистік)	5.04	14,986,700.00	189,780.92	172,528.11	272,059.41	344,307.32
2024 жылға арналған болжам (оптимистік)	4.56	16,455,100.00	209,757.86	194,220.24	300,697.25	380,550.19

Сценарийлердің әрқайсысы бойынша өлшенген мәндер келесі диапазондағы мәндерді құрайды: «негізгі» сценарий 42%-дан 75%-ға дейін, «пессимистік» - 0%-дан 25%-ға дейін, «оптимистік» қолданылатын макро-индикаторға байланысты 8% - 33%.

Әсерді бағалау сызықтық корреляциялық-регрессиялық талдау әдісімен жүзеге асырылады (статистика кемінде 5 жыл), PIT коэффициенті болжамды сценарийлерді ескере отырып өлшенген дефолт деңгейінің (D) D мәніне қатынасы ретінде анықталады.

Банк LGD көрсеткіштерін активтің баланстық құны мен дефолтқа шығу сәтіндегі берешекке қатысты дефолт сәтінен бастап дефолт кредиттері бойынша қайтару деңгейінің жиынтығы (ақша қаражатын қайтару коэффициенті – Recovery Rates) мен қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған қамтамасыз етуді іске асырудан түсетін ақшалай қаражаттың есептік болашақ ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде бағалайды (яғни, бастапқы тану кезінде есептелген тиімді пайыздық мөлшерлеме).

Дефолт болған жағдайда тәуекел сомасы дефолт басталған күні кредиттік тәуекелге ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді. Бұл көрсеткішті амортизациямен қоса, Банк шарт талаптарына сәйкес осы шамадағы күтілетін өзгерістерді ескере отырып, есепті күнге ағымдағы шаманы негізге ала отырып есептейді. Біртекті қаржылық активтер үшін EAD шамасы жалпы баланстық құн болып табылады.

(v) Құнсызданудан болған шығындарды тану

Кредиттердің құнсыздануынан және дебиторлық берешектен болған барлық залалдар (құнсызданудан немесе құнсызданудан түскен пайдадан болған залалды қалпына келтіруді қоса алғанда) пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін борыштық қаржы активтерінің залалдарына арналған бағалау резерві қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды, өйткені бұл активтердің баланстық құны олардың әділ құны болып табылады. Алайда шығындарға арналған бағалау резервінің шамасы ашылады және әділ құн өзгерістері резервінің құрамында танылады.

(vi) Есептен шығару

Кредиттер мен борыштық бағалы қағаздар оларды өтеудің негізді күтулері болмаған кезде есептен шығаруға жатады (ішінара немесе толық сомада). Әдетте, бұл Топ қарыз алушының есептен шығарылатын қарыз сомаларын өтеуге жеткілікті көлемде ақша ағындарын тудыруы мүмкін активтері немесе кіріс көздері жоқ екенін анықтайтын жағдай. Алайда есептен шығарылған қаржылық активтерге қатысты топ қарыз сомаларын өтеу саясатына сәйкес берешекті өндіріп алу қызметін жалғастыра алады.

(vii) Қаржылық емес активтер

Кейінге қалдырылған салық активтерінен басқа қаржылық емес активтер құнсыздану белгілері болатын әрбір есепті күндегі жағдай бойынша бағаланады. Қаржылық емес активтердің өтелетін құны сату шығындары мен пайдаланудан алынған құнды шегергендегі әділ құнның ең үлкен мәні болып табылады. Пайдалану құнын есептеу кезінде болашақта күтілетін ақша ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасы мен осы активке немесе ақша қаражатын өндіретін бірлікке («АҚӨБ») тән тәуекелдерді көрсететін салыққа дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, олардың дисконтталған құнына дейін дисконтталады. Басқа активтер өндіретін ақша қаражат ағынынан едәуір дәрежеде тәуелсіз ақша қаражаттарының ағынын тудырмайтын актив үшін өтелетін құн актив тиесілі ақша қаражаттарын өндіретін активтер тобы бойынша айқындалады.

Егер активтің немесе оған сәйкес АҚӨБ баланстық құны оның есептік өтелетін құнынан жоғары болған жағдайда құнсызданудан болған залал деп танылады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған барлық залалдар пайда немесе залал құрамында көрсетіліп, өтелетін құнды айқындау кезінде пайдаланылатын бағалауларда өзгерістер болған жағдайда ғана қалпына келтіріледі.

Актив құнсыздануынан болған кез келген залал, егер құнсызданудан болған залал шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмесе, қалыптасатын осындай баланстық құннан (амортизацияны шегергенде) аспайтын көлемде қалпына келтіріледі.

(з) Резервтер

Қор Топтың орын алған оқиғаның нәтижесінде заңды немесе негізделген міндеттемесі болған және осы міндеттемені орындау үшін қаражатты бұру талап етілуі мүмкін болған жағдайда қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Егер мұндай міндеттеменің сомасы елеулі болса, онда резервтер ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және қолданылатын жерде осы міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, болжамды болашақ ақша ағындарын дисконттау жолымен айқындалады.

(и) Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер

Ағымдағы шаруашылық қызметті жүзеге асыру барысында Топ пайдаланылмаған кредиттік желілерді, аккредитивтер мен кепілдіктерді қамтитын кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелерді өзіне қабылдайды және кредиттік сақтандырудың басқа да нысандарын ұсынады.

Қаржылық кепілдіктер – бұл белгілі бір дебитордың борыштық құралдың шарттарымен белгіленген мерзімде төлем жасай алмауы салдарынан болған шығындарды өтеу үшін Топты белгілі бір төлемдерді жүзеге асыруға міндеттейтін шарттар.

Шығарылған қаржылық кепілдік шарттары немесе нарықтық мөлшерлемеден төмен қарыздар беру жөніндегі міндеттемелер бастапқыда әділ құн бойынша бағаланады. Нәтижесінде олар екі шаманың ең үлкені бойынша бағаланады: ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес анықталған шығындар бойынша бағалау резервінің сомасы мен тиісті жағдайларда ХҚЕС (IFRS) 15 қағидаттарына сәйкес танылған жинақталған кіріс сомасын шегергенде бастапқыда танылған сома.

Қаржылық кепілдіктер бойынша міндеттемелер мен кредиттік сипаттағы басқа да міндеттемелер бойынша қорлар өзге міндеттемелердің құрамына енгізіледі.

(к) Акционерлік капитал

(i) Жай акциялар

Жай акциялар меншікті капитал ретінде жіктеледі. Жай акциялар мен акцияларға опциндар шығаруға тікелей байланысты шығындар кез келген салық әсерін шегергендегі меншікті капиталды азайту ретінде танылады.

(ii) Дивидендтер

Топтың дивидендтерді жариялау және төлеу мүмкіндігі Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасымен реттеледі.

Жай акциялардың дивидендтері шоғырландырылған қаржылық есептілікте олар жарияланған кезде бөлінбеген пайданы пайдалану ретінде көрсетіледі.

(л) Салық салу

Табыс салығының сомасына ағымдағы салық сомасы мен кейінге қалдырылған салық сомасы кіреді. Табыс салығы, тиісінше, басқа жиынтық табыстың құрамында немесе тікелей меншікті капиталдың құрамында көрсетілетін, меншікті капиталдың шоттарында тікелей көрсетілетін, өзге жиынтық табыстың құрамында немесе тікелей меншікті капиталдың құрамында көрсетілетін операцияларға қатысты сомалардан басқа, пайданың немесе залалдың құрамында толық көлемде көрсетіледі.

(i) Ағымдағы салық

Ағымдағы табыс салығы есепті күндегі жағдай бойынша қолданыста болған табыс салығы бойынша мөлшерлемелерді, сондай-ақ алдыңғы есепті жылдардағы табыс салығы сомаларын нақтылау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасын ескере отырып, бір жылдағы салық салынатын пайданың болжамды мөлшеріне сүйене отырып есептеледі.

(ii) Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсету мақсаттары үшін айқындалатын активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен олардың салық базасы арасында туындайтын уақытша айырмашылықтарға қатысты танылады. Кейінге қалдырылған салық мынадай уақытша айырмашылықтарға қатысты танылмайды:

- бастапқы тану кезінде гудвиллді көрсетуге байланысты және салық салынатын базаны төмендетпейтін айырмашылықтар;
- бизнесті біріктіру жөніндегі мәміле болып табылмайтын және бухгалтерлік, салық салынатын да пайдаға немесе салық залалына әсер етпейтін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану кезінде туындайтын айырмалар; және
- еншілес, қауымдастырылған кәсіпорындар мен бірлескен қызмет инвестицияларымен байланысты уақытша айырмашылықтар, бұл Топтың көрсетілген айырмашылықтарды іске асыру уақытын бақылауға мүмкіндігі бар шамада және олар жақын болашақта жүзеге асырылмайтынына сенімділігі бар.

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық шығындарына, пайдаланылмаған салық кредиттері мен шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты олар жүзеге асырылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданы алу ықтималдығы шамасында ғана танылады. Болашақ салық салынатын пайданың шамасы қалпына келтіруге тиісті салық салынатын уақытша айырмашылықтардың шамасы негізінде айқындалады. Кейінге қалдырылған салық активін толық мөлшерде тану үшін тиісті салық салынатын уақытша айырмалардың жеткілікті сомасы болмаған кезде болашақ салық салынатын пайда қосымша назарға алынады, ол топтың әрбір еншілес кәсіпорны үшін олардың бизнес-жоспарлары негізінде жеке айқындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің шамасы әрбір есепті күндегі жағдай бойынша талданады және тиісті салық жеңілдіктерін іске асыру бұдан артық ықтимал болмайтын шамада азаяды. Мұндай есептен шығару болашақ салық салынатын пайданың болу ықтималдығы артқан жағдайда қалпына келтіріледі.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта бағаланып, болашақ салық салынатын пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада танылады.

Кейінге қалдырылған салық шамасы есепті күндегі жағдай бойынша қолданыстағы немесе мәні бойынша қолданысқа енгізілген заңдарға негізделі отырып, уақытша айырмашылықтар қалпына келтірілген сәтте болашақта қолданылатын салық ставкалары негізге алына отырып айқындалады. Кейінге қалдырылған салықты бағалау Топтың есепті кезеңнің соңында активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын өтеу немесе өтеуді жоспарлау тәсіліне байланысты салық салдарын көрсетеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы ағымдағы салық активтерін есепке алуды жүргізуге заңды түрде бекітілген құқық болған жағдайда есептеледі және бұл активтер мен міндеттемелер бір салық салынатын кәсіпорыннан бір салық органы алатын табыс салығын білдіреді немесе әртүрлі салық салынатын кәсіпорындардан, бірақ бұл кәсіпорындар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтерін таза негізде реттеуге ниетті немесе осы кәсіпорындардың салық активтерін сату олардың салық міндеттемелерін өтеу арқылы бір уақытта жүзеге асырылады.

(м) Шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі кірістер мен шығыстарды тану

(i) Тиімді пайыздық мөлшерлеме

Пайыздық кірістер мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, пайда немесе залал ретінде көрсетіледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржылық құралдың күтілетін мерзіміндегі болашақ ақшалай төлемдерді немесе түсімдерді дәл дисконттайтын мөлшерлеме:

- қаржылық активтің жалпы баланстық құны; немесе
- қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құны.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған активтер болып табылмайтын қаржы құралдары бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу кезінде Топ осы қаржы құралының барлық шарттық талаптарын ескере отырып, бірақ күтілетін кредиттік залалдарды есепке алмай, ақшалай қаражаттың болашақ ағындарын бағалайды. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме күтілетін кредиттік залалдарды қоса алғанда, күтілетін болашақ ақша қаражаттарының ағындарының шамасын пайдалана отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені есептеу мәміле бойынша шығындарды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын төленген немесе алынған сыйақылар мен сомаларды қамтиды. Мәміле бойынша шығындар қаржы активін немесе қаржылық міндеттемені сатып алуға немесе шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындарды қамтиды.

(ii) Пайыздық кірістер мен шығыстарды есептеу

Қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеме қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме бастапқы танылған кезде есептеледі. Пайыздық кіріс пен шығысты есептеген кезде тиімді пайыздық мөлшерлеме активтің жалпы баланстық құнының (актив кредиттік-құнсызданбаған кезде) немесе міндеттеменің амортизацияланған құнының шамасына қолданылады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін көрсету мақсатында өзгермелі пайыздық мөлшерлеме құралдары бойынша ақша қаражаттарының ағындарын мерзімді қайта бағалау нәтижесінде қайта қаралады.

Алайда бастапқы танылғаннан кейін кредиттік құнсызданған қаржылық активтер бойынша пайыздық кіріс қаржы активінің таза баланстық құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы есептеледі. Егер қаржы активі бұдан былай кредиттік құнсызданбаса, онда пайыздық кірісті есептеу қайтадан жалпы баланстық құн негізінде жүзеге асырылады.

Бастапқы танылған кезде кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қаржы активінің таза баланстық құнының шамасына қолдану арқылы есептеледі. Мұндай активтер бойынша пайыздық кіріс, егер олар бойынша несиелік тәуекел кейіннен азайса да, жалпы баланстық құн негізінде есептелмейді.

Мәміле бойынша тікелей шығыстарды ескере отырып, кредит беруге байланысты және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық сыйақылар Топ ұсынған кредиттер бойынша дисконт ретінде көрсетіледі. Шарттың қолданылу мерзімі шегінде дисконт сомасы амортизацияланады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, Топтың кірістеріне жатады. Егер шартта өзгеше көзделмесе, жасалатын шарт талаптарында көзделген өзге де қызметтерді ұсынумен байланысты және қызмет көрсету шамасына қарай алынатын комиссиялық кірістер, егер шартта өзгеше көзделмесе, қарыз алушының есептелген комиссиялық сыйақы бойынша берешегінің шоттарында бір мезгілде көрсетілуі мүмкін және тиісті қызметтер көрсету шамасына қарай кірістер шоттарында танылады.

(iii) Ақпараттарды ұсыну

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс пайда мен залал және өзге де жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептің «өзге пайыздық кірістеріне» енгізіледі.

(н) Комиссиялық кірістер

Комиссиялық кірістер көрсетілетін қызметтерге айырбастау үшін Топ алатын сомада көрсетіледі және Топ клиенттерге қызмет көрсеткен кезде немесе сол шамада танылады.

Топ сақтандыру агентінің қызметтерін ұсынады, әр түрлі сақтандыру компанияларының өмірін сақтандыру полистерін бөлшек кредитті сату орындарында ұсынып, сақтандыру сыйлықақыларына пропорционалды түрде агенттік комиссия алады. Өмірді сақтандыру полисін сатып алу ерікті болғандықтан және кредит алу шарты болмағандықтан, ол кредит бойынша пайыздық мөлшерлемеге әсер етпейді. Демек агенттік қызметтердің комиссиялық кірістері тиімді пайыздық мөлшерлеменің бөлігі болып саналмайды. Қызмет сақтандыру полисін (сақтандыру шартын) ресімдегеннен кейін толық көрсетілген болып есептелгендіктен, Топ комиссияны орындау міндеті орындалған кезде, яғни сақтандыру полисі (сақтандыру шарты) жасалған кезде бір мезгілде таниды.

Кредиттер бойынша жалпы табыстылықтың ажырамас бөлігі ретінде қаралатын қаржыландыру бергені үшін комиссиялар және өзге де комиссиялар, сондай-ақ мәмілелер бойынша тиісті шығындар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, қаржы құралының болжамды қолданылу мерзімі ішінде дисконттар/сыйлықақылар ретінде көрсетіледі және пайыздық кірістерге амортизацияланады.

Төлем карталарына қызмет көрсеткені үшін комиссиялық кірістер сауда және сервис кәсіпорындарында жүзеге асырылған кредиттік және дебеттік карталар бойынша операциялардан өзара айырбастау алымын (interchange fee) қамтиды және төлем жүйелерінен өтемақы алғаннан кейінгі уақытта танылады. Төлем карталарымен байланысты өзге де комиссиялар транзакция аяқталған сәтте танылады.

Ақшаны алудың комиссиялық кірісіне клиенттердің шоттарына қызмет көрсету үшін төлемдер, сондай-ақ кассалық операциялардың төлемдері кіреді. Клиенттердің шоттары бойынша қызметтерінің ақысы, әдетте, ай сайынғы негізде қызметтер көрсетілетін кезеңде танылады. Кассалық операциялар үшін алынатын төлем қызмет көрсету сәтінде танылады.

Есеп айырысу операцияларының комиссиялары-бұл операция жасалған кезде алынатын төлемдер мен аударымдардың комиссиялық кірістері.

Кепілдіктер бергені үшін комиссиялық сыйақы түріндегі кірістер, сондай-ақ аккредитивтерді беруге және оларға қызмет көрсетуге байланысты комиссиялар кіріс шоттарына күнделікті амортизациямен есептеу әдісі бойынша есепте көрсетіледі.

(с) Жаңа стандарттар мен түсініктемелер

Стандарттар мен түсіндірулерге енгізілген бірқатар жаңа түзетулер 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енді. Осы стандарттарға енгізілген түзетулер мен түсініктемелер Банктің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер еткен жоқ:

- «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17;
- Бухгалтерлік бағалауды анықтау» ХҚЕС (IAS) 8-ге енгізілген түзетулер;
- «Есеп саясатын ашу» ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС бойынша 2 практикалық ұсынымдарға енгізілген түзетулер;
- «Табыс салығы» ХҚЕС (IAS) 12 түзетулері – бір операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық.

Шығарылған, бірақ күшіне енбеген ҚЕХС жаңа және қайта қаралған стандарттары

Бірқатар жаңа стандарттар мен стандарттарға енгізілген түзетулер 2024 жылдың 1 қаңтарынан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін оларды мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен күшіне енеді. Банк осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаған кезде жаңа және өзгертілген стандарттарға мерзімінен бұрын ауыспады.

Стандарттарға енгізілетін келесі түзетулер мен түсініктемелер Банктің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- ХҚЕС-ке енгізілетін түзетулер (IAS) 1-міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді және ұзақ мерзімді міндеттемелерге ковенанттармен жіктеу;
- «Жалға алу» ХҚЕС (IFRS) 16 енгізілетін түзетулері – кері жалға беру сату операциясындағы жалдау міндеттемелері;
- Жеткізушілерді қаржыландыру шарттарының немесе сатып алуды қаржыландыру шарттарының тетіктеріне қатысты 7 ХҚЕС (IAS) және 7 ХҚЕС (IFRS) түзетулері;
- ХҚЕС (IAS) 21 түзетулері – еркін айырбасталудың болмауы.

4 Пайыздық кірістер мен шығыстар

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер		
Клиенттерге амортизацияланған құны бойынша ескеріліп берілген кредиттер	260,938,472	162,732,833
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	10,867,968	11,195,442
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	31,063,780	8,105,159
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	22,158,505	7,498,433
«Кері репо» мәмілелері бойынша дебиторлық берешек	115,147	344,663
Банктердегі шоттар мен депозиттер	927,049	86,336
Басқа қаржылық активтер	346,326	339,887
	326,417,247	190,302,753
Пайыздық шығындар		
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	(119,237,874)	(67,900,344)
«репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	(18,611,459)	(1,655,689)
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(12,654,936)	(12,008,456)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(1,650,592)	(1,796,978)
Өзге де тартылған қаражаттар	(934,015)	(841,186)
Жалға алу міндеттемелері	(376,472)	(314,631)
Банктердің шоттары мен депозиттері	(201,275)	(10,580)
	(153,666,623)	(84,527,864)
	172,750,624	105,774,889

5 Комиссиялық кірістер мен шығыстар

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Комиссиялық кірістер		
Агенттік қызметтер*	24,626,953	26,879,884
Төлем карталарына қызмет көрсету	10,302,434	12,194,117
Есептеу операциялары	4,813,468	3,788,076
Ақша қаражаттарын алу	1,946,088	1,836,183
Кепілдіктер мен аккредитивтерді шығару	1,064,917	573,528
Кастодиандық қызметтер	240,689	170,481
Инкассация қызметтері	27,900	27,447
Басқалары	1,879,591	1,908,728
	44,902,040	47,378,444
Комиссиялық шығыстар		
Төлем карталарына қызмет көрсету	(11,394,992)	(10,819,448)
Есептеу операциялары	(1,375,174)	(1,093,036)
Мемлекеттік зейнетақы төлеу орталығы мен кредиттік бюролардың қызметтері	(1,385,825)	(1,067,730)
Ақша қаражаттарын алу	(471,364)	(407,748)
Кастодиандық қызметтер	(316,375)	(169,317)
Бағалы қағаздармен жүргізілетін операциялар	(74,236)	(35,104)
Басқалары	(250,987)	(358,746)
	(15,268,953)	(13,951,129)
	29,633,087	33,427,315

* 2023 және 2022 жылдары агенттік қызметтер мен төлем карталарына қызмет көрсетудің комиссиялық кірістерінің көп бөлігі «бөлшек банктік қызмет» сегментіне жатқызылды (27-ескертпе).

Шарттар бойынша активтер мен міндеттемелер

Келесі кестеде сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша дебиторлық берешек туралы ақпарат берілген.

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Комиссиялар бойынша дебиторлық берешек (18-ескертпе)	1,368,132	1,324,527

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бастапқы күтілетін ұзақтығы бір жыл немесе одан аз болатын орындау жөніндегі қалған міндеттер туралы ақпарат ХҚЕС (IFRS) 15 көздегендей жария етілмейді.

Орындау міндеттері және кірісті тану саясаты

Түсім сатып алушымен жасалған шартта көрсетілген өтем негізінде бағаланады. Топ түсімді сатып алушыға қызметті бақылау ауысқан кезде мойындайды.

Келесі кестеде сатып алушылармен жасалған шарттардағы міндеттемелердің сипаты мен орындалу уақыты туралы мәліметтер, соның ішінде төлемнің маңызды шарттары мен қызметтердің маңызды түрлері бойынша кірісті танудың тиісті саясаты келтірілген.

Тауар/қызмет түрі	Төлемнің елеулі шарттарымен қоса, орындау міндеттемелерін орындау сипаты мен уақыт шеңбері	Түсімді 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес мойындау
Агенттік қызмет комиссиялары	Топ сақтандыру агентінің қызметтерін ұсынады, әр түрлі сақтандыру компанияларының өмірін сақтандыру полистерін бөлшек кредиттерді сату нүктелерінде ұсынады және сақтандыру полистері бойынша сақтандыру сыйлықақысына (құнына) барабар комиссиялық сыйақы алады. Өмірді сақтандыру полисін сатып алу ерікті болғандықтан және кредит алу шарты болмағандықтан, ол кредит бойынша пайыздық мөлшерлемеге әсер етпейді. Демек агенттік қызметтердің комиссиялық кірістері тиімді пайыздық мөлшерлеменің бөлігі болып саналмайды. Қызмет сақтандыру полисін (сақтандыру шартын) ресімдегеннен кейін толық көрсетілген болып есептеледі. Агенттік қызметтердің комиссиялық сыйақысы қызмет көрсету фактісі бойынша (есепті кезең үшін) төленеді.	Топ комиссиялық сыйақыны орындау міндеті орындалған кезде бір уақытта, яғни сақтандыру полисі (сақтандыру шарты) жасалғанда мойындайды.
Төлем карталарына қызмет көрсету жөніндегі комиссиялар	Төлем карталарына қызмет көрсету қызметтері сауда және сервис кәсіпорындарында жүзеге асырылған кредиттік және дебеттік карталар бойынша операциялардан өзара айырбастау алымын (interchange fee) қамтиды.	Өзара айырбастау алымынан түскен түсім төлем жүйелерінен өтем алғаннан кейінгі уақытта танылады. Төлем карталарымен байланысты өзге де комиссиялар транзакция аяқталған сәтте танылады.

6 Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жасалатын операциялардан түсетін таза пайда

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша таза іске асырылған пайда	9,234,778	2,145,225
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары бойынша таза іске асырылмаған пайда	169,434	343,676
Сауда бағалы қағаздарының әділ құнының өзгеруінен болған таза шығын	(998)	-
	9,403,214	2,488,901

7 Шетел валютасымен жүргізілетін операциялардан түсетін таза пайда

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Дилингтік операциялар, нетто	49,471,604	58,362,912
Бағамдық айырмашылықтар, нетто	(4,270,763)	(5,850,786)
	45,200,841	52,512,126

8 Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Клиенттерге берілген кредиттер (15-ескертпе)	64,353,442	18,242,342
Басқа активтер (18-ескертпе)	1,873,950	1,058,157
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтері (13-ескертпе)	4,810,957	5,860,100
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар (16-ескертпе)	1,153,161	10,758,875
Банктердегі шоттар мен депозиттер	42,402	(296)
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	(341,175)	386,272
	71,892,737	36,305,450

9 Персоналға жұмсалған шығындар

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Жалақы, сыйлықақылар және тиісті салықтар	42,313,792	32,070,479
Персоналға жұмсалатын басқа да шығындар	1,059,214	1,017,377
	43,373,006	33,087,856

10 Басқа жалпы және әкімшілік шығындар

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Байланыс және ақпарат қызметтері	4,546,844	4,189,014
Тозу және амортизация	3,264,599	2,916,209
Табыс салығынан басқа салықтар	2,258,733	1,593,401
Жөндеу жұмыстары мен қызмет көрсету	1,694,773	898,379
Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің тозуы мен амортизациясы	1,411,997	1,304,167
Күзет	1,405,233	1,255,196
Жарнама және маркетинг	1,174,846	776,248
Операциялық жалдау шығындары	844,181	436,398
Кәсіби қызметтер	529,503	621,418
Инкассация қызметтері	499,342	315,243
Иссапар шығындары	347,147	262,294
Канцеляриялық тауарлар	245,505	247,642
Аудитке шығындары	132,000	129,600
Көлік шығындары	121,119	92,441
Оқыту	115,508	81,006
Сақтандыру	85,212	58,467
Өкілдік шығындар	1,490	1,156
Басқасы	2,063,279	1,789,178
	20,741,311	16,967,457

Кәсіби қызметтерге арналған шығыстардың құрамына 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топтың аудитор компаниясымен байланысты көрсетілген аудиторлық емес қызметтердің құны 7,196 мың теңге мөлшерінде енгізілген.

11 Табыс салығының шығысы

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстары		
Ағымдағы кезең	27,003,639	17,264,070
Алдыңғы кезеңдердегі ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстарды түзету	(196,163)	-
	26,807,476	17,264,070
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша (үнемдеу)/шығыс		
Уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және қалпына келуі	(1,810,742)	6,934,611
Табыс салығы бойынша барлық шығыстар	24,996,734	24,198,681

2023 жылы ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20%-ды құрайды (2022 жыл: 20%).

31 желтоқсанда аяқталған жылдың тиімді салық мөлшерлемесін есептеу:

	2023 ж. мың теңге	%	2022 ж. мың теңге	%
Салық салынғанға дейінгі пайда	120,437,139		107,518,853	
Табыс салығы бойынша қолданыстағы ставкаға сәйкес есептелген табыс салығы	24,087,428	20.00	21,503,771	20.00
Бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын кірістер	(7,244,367)	(6.02)	(3,368,455)	(3.13)
Алдыңғы кезеңдердегі ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстарды түзету	(196,163)	(0.16)	-	-
Құнсызданудан шегерілмейтін залалдар	3,984,912	3.31	3,972,413	3.69
Шегерілмейтін шығындар	4,364,924	3.62	2,090,952	1.94
	24,996,734	20.76	24,198,681	22.51

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсаттары үшін пайдаланылатын сомалар арасында туындайтын уақытша айырмашылықтар 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза кейінге қалдырылған салық міндеттемесінің пайда болуына әкеледі.

2017 жылы қалыптасқан болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық залалын пайдалану мерзімі 2027 жылғы 31 желтоқсанда аяқталады. 2022 жылы Топ болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығынының қалған сомасын толығымен пайдаланды. Табыс салығы бойынша салық салынатын базаның мөлшерін азайтатын қалған уақытша айырмашылықтарды пайдалану мерзімі Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық заңнамасымен шектелмейді.

2023 және 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішіндегі уақыт айырмашылықтарының шамасының өзгеруі келесідей ұсынылуы мүмкін:

	2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	Пайда немесе залал ретінде танылған	Басқа жиынтық табыстың құрамында танылған	2023 жылғы 31 желтоқсан- дағы қалдық
2023 ж. мың теңге				
Клиенттерге берілген кредиттер	37,382	107,766	-	145,148
Негізгі қаражаттар	(1,257,995)	(235,956)	-	(1,493,951)
Өзгерістері пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	(82,214)	90,433	-	8,219
Банктердегі депозиттер мен шоттар бойынша төленетін сыйақы	67,959	(67,959)	-	-
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(18,749,128)	827,878	-	(17,921,250)
Басқа да міндеттемелер	1,187,960	1,078,773	-	2,266,733
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	1,047,000	-	1,327,864	2,374,864
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	(533,728)	110,358	-	(423,370)
Жалға алу міндеттемелері	635,081	(100,551)	-	534,530
	(17,647,683)	1,810,742	1,327,864	(14,509,077)
	2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	Пайда немесе залал ретінде танылған	Басқа жиынтық табыстың құрамында танылған	2022 жылғы 31 желтоқсан- дағы қалдық
2022 ж. мың теңге				
Клиенттерге берілген кредиттер	1,312,621	(1,275,239)	-	37,382
Негізгі қаражаттар	(1,173,434)	(84,561)	-	(1,257,995)
Басқа активтер	25,158	(25,158)	-	-
Өзгерістері пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	(82,214)	-	(82,214)
Банктердегі депозиттер мен шоттар бойынша төленетін сыйақы	41,243	26,716	-	67,959
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	(19,450,720)	701,592	-	(18,749,128)
Басқа да міндеттемелер	950,348	237,612	-	1,187,960
Болашақ кезеңдерге келтірілген салық шығындары	6,453,565	(6,453,565)	-	-
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	12,539	-	1,034,461	1,047,000
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	(431,401)	(102,327)	-	(533,728)
Жалға алу міндеттемелері	512,548	122,533	-	635,081
	(11,747,533)	(6,934,611)	1,034,461	(17,647,683)

12 Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Кассадағы ақша қаражаттары	53,046,208	70,070,846
ҚРҰБ-дағы «Ностро» үлгісіндегі шоттар	168,343,296	189,540,044
Басқа банктердегі «Ностро» үлгісіндегі шоттар		
- «АА-»-дан «АА+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	119,166,526	79,700,201
- «А-»-дан «А+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	30,624,290	40,085,569
- «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	11,016,104	38,982,988
- «ВВ-»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	1,056,871	-
- «В-»-дан «В+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	-	1,641,863
- берілген кредиттік рейтингсіз	31,886,834	9,747,892
Басқа банктердегі «Ностро» үлгісіндегі барлық шоттар	193,750,625	170,158,513
ҚРҰБ-дағы мерзімді депозиттер	82,794,483	463,592,732
Басқа банктердегі мерзімді депозиттер		
- »-ВВ-»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	7,380,000	-
Басқа банктердегі барлық мерзімді депозиттер	7,380,000	-
Қор биржаларындағы шоттардағы маржалық қамтамасыз ету	14,391,257	13,925,765
Күтілетін кредиттік залалдар үшін резерв шегерілгенге дейін барлық ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	519,705,869	907,287,900
Күтілетін кредиттік залалдар үшін резервтер	(39,111)	(394,509)
Барлық ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	519,666,758	906,893,391

Кредиттік рейтингтер «Fitch» рейтингтік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингтік агенттіктердің ұқсас стандарттарымен ұсынылған.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза баланстық құны 436,251,024 мың теңге болатын ақшалай баламасы кредиттік тәуекелдің 1-сатысына, 30,369,526 мың теңге – кредиттік тәуекелдің 2-сатысына, 0 теңге – кредиттік тәуекелдің 3-сатысына жатқызылды (2022 жылғы 31 желтоқсан: таза баланстық құны 827,879,361 мың теңге болатын ақшалай эквиваленттер кредиттік тәуекелдің 1-сатысына, 8,734,586 мың теңге – кредиттік тәуекелдің 2 – сатысына, 208,598 мың теңге-кредиттік тәуекелдің 3-сатысына жатқызылды).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 3 банкі (2022 жыл: 4 банк) бар, олардың әрқайсысында ақшалай эквиваленттерінің қалдықтары меншікті капиталдың 10%-дан асады. Көрсетілген контрагенттердегі қалдықтардың жиынтық көлемі 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 400,928,595 мың теңгені құрайды (2022 жыл: 808,732,031 мың теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген кредиттік рейтингі жоқ «Ностро» типті шоттардың құрамына ресейлік банктер мен қаржы ұйымдарына ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттерінің жалпы баланстық құнының 5.85%-на баламалы жалпы сомасы 30,406,563 мың теңгеге қойылатын талаптар енгізілді (2022 жыл: 9,337,694 мың теңге, ақша қаражаты мен олардың эквиваленттерінің жалпы баланстық құнының 1.03%-на баламалы). Бұл ретте ресейлік контрагенттерге қойылатын талаптардың жоғарыда көрсетілген сомасының 99.9%-ы Ресейге қарсы санкцияларға ұшырамаған банктер мен қаржы ұйымдарындағы қалдықтармен ұсынылған (2022 жыл: 91%). Күтілетін кредиттік шығындардың қорларын есептеу мақсатында Топ Moody's рейтингтік агенттігі ұсынған статистикаға сәйкес «ССС» халықаралық кредиттік рейтингіне сәйкес PD және LGD көрсеткіштерін пайдаланды.

Минималды резервтерге қойылатын талаптар

ҚРҰБ шығарған нормативтік актілерге сәйкес, минималды резервтік талаптар банктердің әртүрлі міндеттемелер топтарының белгілі бір қатынастарының жалпы сомасы ретінде есептеледі. Екінші деңгейдегі банктер резервтік активтердің (минималды резервтік талаптарды айқындау кезеңіндегі минималды резервтік талаптардың орташа мөлшерінің 50%-нан аспайтын мөлшерде ұлттық валютадағы кассадағы ақша қаражаты және ұлттық валютадағы ҚРҰБ шоттарындағы қалдықтар) орташа шамасын орташа минималды талаптарға тең немесе одан жоғары ұстау жолымен осы талаптарды орындауға міндетті. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша минималды резерв сомасы 40,278,670 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 32,021,925 мың теңге).

13 Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Топ меншігіндегі		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	229,454,238	78,932,285
АҚШ мемлекеттік қазынашылық облигациялары	33,602,598	1,654,536
Германияның егеменді облигациялары	90,743,579	-
Австрияның егеменді облигациялары	44,984,632	-
Нидерландтың егеменді облигациялары	10,030,737	-
Ұлыбританияның егеменді облигациялары	5,752,292	-
<i>Даму банктерінің облигациялары</i>		
Еуразиялық даму банкінің облигациялары	24,152,088	1,038,434
<i>Корпоративтік облигациялар</i>		
«ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингісі бар корпоративтік облигациялар	442,298	10,160,308
«ВВ-»дан «ВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингісі бар корпоративтік облигациялар	3,390,041	-
Кредиттік рейтингісі жоқ корпоративтік облигациялар	1,676,464	9,050,551
	444,228,967	100,836,114
Өзге де тартылған қаражат бойынша кепілдегі		
«ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингісі бар корпоративтік облигациялар (23-ескертпе)	18,699,926	7,839,694
«ВВ-»дан «ВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингісі бар корпоративтік облигациялар (23-ескертпе)	-	3,146,018
	18,699,926	10,985,712
	462,928,893	111,821,826
Күтілетін кредиттік залалдардың резервтері*	(10,596,692)	(5,929,413)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін барлық қаржы активтері (баланстық құн)	462,928,893	111,821,826

Кредиттік рейтингтер «Fitch» рейтингтік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингтік агенттіктердің ұқсас стандарттарымен ұсынылған.

** Жоғарыда келтірілген шығындар бойынша бағалау резерві басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық инвестициялық бағалы қағаздардың баланстық құны олардың әділ құны болып табылатындықтан, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмайды.*

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы әділ құны 1,676,464 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 9,050,551 мың теңге) «кредиттік рейтингсіз» санатындағы өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері Ресей эмитенттерінің облигацияларымен ұсынылған, бұл ретте 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін резервті есептеу үшін Топ бағалайтын ресейлік эмитенттердің ағымдағы кредиттік рейтингі облигацияларды төлеу бойынша дефолтқа жол берілген эмитенттердің кредиттік рейтингінен басқа, «ССС»-ны құрайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны 461,252,429 мың теңге (жалпы баланстық құны 461,328,608 мың теңгеге тең) өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері кредиттік тәуекелдің 1-сатысына, кредиттік тәуекел деңгейінің 2-сатысына баланстық құны 405,104 мың теңге болатын басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері (жалпы баланстық құны 553,678 мың теңгеге тең), баланстық құны 1,271,360 мың теңге (жалпы баланстық құны 11,643,299 мың теңгеге тең) – кредиттік тәуекел деңгейінің 3-сатысына басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері жатқызылды.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны 102,771,274 мың теңге (жалпы баланстық құны 102,871,656 мың теңгеге тең) өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері кредиттік тәуекелдің 1-сатысына, кредиттік тәуекел деңгейінің 2-сатысына – баланстық құны 8,986,914 мың теңге (жалпы баланстық құны 12,668,495 мың теңгеге тең) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтері, кредиттік тәуекел деңгейінің 3-сатысына – баланстық құны 63,638 мың теңге (жалпы баланстық құны 2,211,088 мың теңгеге тең) басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтері жатқызылды.

Шығынға арналған резервтер 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде танылатын бағалы қағаздар бойынша PD деңгейі 0.00-0.29%-ды құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0.37%-дан 5.00%-ға дейін), кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын бағалы қағаздар бойынша және залалдарға арналған резервтер олар бойынша толық көлемде, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 7.10%-ды құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 7.10%-дан 19.90%-ға дейін). Бағалы қағаздар бойынша қолданылған LGD деңгейі 70.00%-дан 79.40%-ға дейін (2022 жылғы 31 желтоқсан: 56.00%-дан 70.65%-ға дейін) құрады. PD көрсеткішінің көзі Standard&Poor's және Moody's халықаралық рейтинг агенттігі жариялаған статистика болып табылады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдар резерві 10,596,692 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 5,929,413 мың теңге).

Келесі кестеде 2023 жылғы басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерімен есепті кезеңнің басындағы және соңындағы шығындарға бағалау резервінің қалдықтарын салыстыру келтірілген:

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Барлығы
мың теңге				
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	100,382	3,681,581	2,147,450	5,929,413
1-кезеңге аудару	-	-	-	-
2-кезеңге аудару	-	-	-	-
3-кезеңге аудару	-	(2,855,284)	2,855,284	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі	(24,305)	(710,275)	5,545,537	4,810,957
Бағамдық айырмашылық әсері	102	32,552	(176,332)	(143,678)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	76,179	148,574	10,371,939	10,596,692

Келесі кестеде 2022 жылғы басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерімен есепті кезеңнің басындағы және соңындағы шығындарға бағалау резервінің қалдықтарын салыстыру келтірілген:

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Барлығы
мың теңге				
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	43,408	-	-	43,408
1-кезеңге аудару	-	-	-	-
2-кезеңге аудару	(14,019)	14,019	-	-
3-кезеңге аудару	(6,054)	-	6,054	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі	74,511	3,652,144	2,133,445	5,860,100
Бағамдық айырмашылық әсері	2,536	15,418	7,951	25,905
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	100,382	3,681,581	2,147,450	5,929,413

14 Банктердегі шоттар мен депозиттер

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Мерзімдік депозиттер		
- ҚРҰБ-дағы шартты депозит	2,526,937	2,007,734
- «Қазақстанның Даму банкі» АҚ-тағы шот	5,380,442	2,112,962
- «АА-»-дан «АА+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	7,415,248	5,045,962
- «А-»-дан «А+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	3,599,564	2,684,082
- «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	114,050,367	-
- кредиттік рейтингсіз	130,600	142,300
Барлық мерзімдік депозиттер	133,103,158	11,993,040
Банктерге берілген кредиттер		
- «ВВ-»-дан «ВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	547,704	-
- «В-»-дан «В+»-ға дейінгі кредиттік рейтингтермен	655,315	-
Банктерге берілген барлық кредит	1,203,019	-
Күтілетін кредиттік залалдар үшін резерв шегерілгенге дейін амортизацияланған күн бойынша бағаланатын банктердегі барлық шоттар мен депозиттер	134,306,177	11,993,040
Күтілетін кредиттік залалдардың қорлары	(41,248)	(1,968)
Банктердегі шоттар мен депозиттер	134,264,929	11,991,072

Кредиттік рейтингтер «Fitch» рейтингтік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингтік агенттіктердің ұқсас стандарттарымен ұсынылған.

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі барлық шоттар мен депозиттер кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ-дағы шартты депозиті «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-тан («ҚДБ» АҚ) алынған 1,491,100 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 676,274 мың теңге) мөлшеріндегі қаражатты және «ҚДБ» АҚ және «ДАМУ ҚДҚ» АҚ-пен жасалған кредиттік келісімдердің талаптарына сәйкес «ДАМУ» Кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан («ДАМУ ҚДҚ» АҚ) алынған 1,035,837 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,331,460 мың теңге) қамтиды. Қаражат кәсіпорындар мен жеке тұлғаларға арнайы жеңілдікті шарттармен кредит ретінде берілетін болады. Бұл қаражат шартты депозиттен тиісінше «ҚДБ» АҚ және «ДАМУ ҚДҚ» АҚ мақұлдағаннан кейін ғана алынуы мүмкін.

2023 жылғы 5 желтоқсанда Топ 2024 жылғы 10 сәуірде өтеу мерзімі және жылдық 5.20% мөлшерлемесі бар депозитке 250,000 мың доллар салды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-шотындағы 5,380,442 мың теңге мөлшеріндегі қалдық жеңілдікті автокредиттеудің мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан алынған қаражатты білдіреді (23-ескертпе) (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,112,962 мың теңге).

Банктердегі шоттар мен депозиттердің шоғырлануы

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоттар мен депозиттердің қалдықтары меншікті капиталдың 10%-нан асатын 1 контрагенті бар (2022 жылғы 31 желтоқсан: шоттар мен депозиттердің қалдықтары меншікті капиталдың 10%-дан асатын контрагенттер болған жоқ). Көрсетілген контрагенттегі қалдықтардың жиынтық көлемі 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 119,430,809 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0 теңге).

15 Клиенттерге берілген кредиттер

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, клиенттерге берілген кредиттер		
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер		
Ірі кәсіпорындарға берілетін кредиттер	413,707,663	373,690,379
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	53,667,503	34,724,805
Корпоративтік клиенттерге берілген барлық кредиттер	467,375,166	408,415,184
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер		
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер	517,071,745	473,500,800
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер	516,701,215	331,829,331
Ипотекалық кредиттер	6,784,711	7,483,490
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер	13,635,348	9,630,087
Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер	5,167,410	3,943,175
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша берілетін кредиттер	3,403,602	4,291,795
Бөлшек клиенттерге берілген барлық кредиттер	1,062,764,031	830,678,678
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерві шегерілгенге дейін амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер	1,530,139,197	1,239,093,862
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(170,975,401)	(179,836,777)
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервін шегергендегі амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген барлық кредиттер	1,359,163,796	1,059,257,085

Төмендегі кестелерде 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы клиенттерге берілген кредиттер сыныптары бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің өзгерісіне талдау келтірілген:

мың теңге	1-кезең	2-кезең	3-кезең	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы	34,738,547	15,286,783	128,104,782	1,706,665	179,836,777
1-кезеңге аудару	2,741,962	(2,411,079)	(330,883)	-	-
2-кезеңге аудару	(4,647,175)	10,086,456	(5,439,281)	-	-
3-кезеңге аудару	(2,446,561)	(16,313,547)	18,760,108	-	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі *	(18,108,416)	7,794,068	49,017,183	(1,480,301)	37,222,534
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	27,132,519	-	-	-	27,132,519
Танылуы тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	(1,611)	-	(1,611)
(Кредиттерді есептен шығару) /бұрын есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(87,961,152)	376,418	(87,584,734)
Күтілетін кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	14,630,677	165,753	14,796,430
РОСІ-активтерін тану	-	-	(1,533)	-	(1,533)
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	(13,813)	(288,013)	(123,155)	-	(424,981)
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	39,397,063	14,154,668	116,655,135	768,535	170,975,401

* Тәуекел үлгі/параметрлеріндегі өзгерістермен қоса, өтеудің әсері (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу).

** Өтеу әсерін қоспағанда (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу).

мың теңге	1-кезең	2-кезең	3-кезең	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы	2,706,080	11,372,331	55,492,410	805,291	70,376,112
1-кезеңге аудару	702	(702)	-	-	-
2-кезеңге аудару	(6,588)	6,588	-	-	-
3-кезеңге аудару	(260)	(2,831,620)	2,831,880	-	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі *	(1,232,184)	731,691	(5,024,488)	(1,202,606)	(6,727,587)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері (Кредиттерді есептен шығару)/бұрын есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	535,514	-	-	-	535,514
Күтілетін кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	2,496,250	23	2,496,273
РОСІ-активтерін тану	-	-	-	-	-
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	(54,741)	(260,059)	(102,630)	-	(417,430)
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	1,948,523	9,018,229	28,402,551	110,850	39,480,153

мың теңге	1-кезең	2-кезең	3-кезең	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – бөлшек клиенттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы	32,032,467	3,914,452	72,612,372	901,374	109,460,665
1-кезеңге аудару	2,741,260	(2,410,377)	(330,883)	-	-
2-кезеңге аудару	(4,640,587)	10,079,868	(5,439,281)	-	-
3-кезеңге аудару	(2,446,301)	(13,481,927)	15,928,228	-	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі *	(16,876,232)	7,062,377	54,041,671	(277,695)	43,950,121
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	26,597,005	-	-	-	26,597,005
Танылуы тоқтатылған қаржы активтері **	-	-	(1,611)	-	(1,611)
Кредиттерді есептен шығару	-	-	(60,670,281)	(131,724)	(60,802,005)
Күтілетін кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	12,134,427	165,730	12,300,157
РОСІ-активтерін тану	-	-	(1,533)	-	(1,533)
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	40,928	(27,954)	(20,525)	-	(7,551)
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	37,448,540	5,136,439	88,252,584	657,685	131,495,248

* Тәуекел үлгі/параметрлеріндегі өзгерістермен қоса, өтеудің әсері (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу).

** Өтеу әсерін қоспағанда (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу).

Төмендегі кестелерде 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы клиенттерге берілген кредиттер сыныптары бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін резервтің өзгеруіне талдау келтірілген:

мың теңге	1-кезең	2-кезең	3-кезең	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы					
1-кезеңге аудару	2,046,567	(1,456,250)	(590,317)	-	-
2-кезеңге аудару	(2,540,602)	25,394,275	(22,853,673)	-	-
3-кезеңге аудару	(3,015,772)	(5,624,634)	8,640,406	-	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі *	(13,715,142)	(5,501,579)	10,722,220	(628,405)	(9,122,906)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	27,365,248	-	-	-	27,365,248
(Кредиттерді есептен шығару)/ бұрын есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(11,287,098)	1,040,385	(10,246,713)
Күтілетін кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	9,541,821	92,017	9,633,838
РОСІ-активтерін тану	-	-	(413,747)	-	(413,747)
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	420,742	(494,646)	1,393,943	-	1,320,039
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	34,738,547	15,286,783	128,104,782	1,706,665	179,836,777

* Тәуекел үлгі/параметрлеріндегі өзгерістермен қоса, өтеудің әсері (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу).

мың теңге	1-кезең	2-кезең	3-кезең	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы					
1-кезеңге аудару	7,308	(7,308)	-	-	-
2-кезеңге аудару	(543,834)	15,398,214	(14,854,380)	-	-
3-кезеңге аудару	(1,063,123)	(1,370,882)	2,434,005	-	-
Залалдар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі *	(1,227,525)	(3,192,241)	(594,420)	(539,043)	(5,553,229)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	1,503,644	-	-	-	1,503,644
(Кредиттерді есептен шығару)/ бұрын есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	(12,691,631)	487,864	(12,203,767)
Күтілетін кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	4,018,364	22	4,018,386
РОСІ-активтерін тану	-	-	(2,618)	-	(2,618)
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	131,407	(440,096)	1,608,970	-	1,300,281
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	2,706,080	11,372,331	55,492,410	805,291	70,376,112

мың теңге	1-кезең	2-кезең	3-кезең	РОСІ	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын клиенттерге берілген кредиттер – бөлшек клиенттер					
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы	20,279,303	1,984,973	57,377,107	346,220	79,987,603
1-кезеңге аудару	2,039,259	(1,448,942)	(590,317)	-	-
2-кезеңге аудару	(1,996,768)	9,996,061	(7,999,293)	-	-
3-кезеңге аудару	(1,952,649)	(4,253,752)	6,206,401	-	-
Шығындар бойынша бағалау резервінің таза өзгерісі *	(12,487,617)	(2,309,338)	11,316,640	(89,362)	(3,569,677)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	25,861,604	-	-	-	25,861,604
Бұрын есептен шығарылған кредиттерді қалпына келтіру	-	-	1,404,533	552,521	1,957,054
Күтілетін кредиттік залалдардың келтірілген құнына қатысты дисконтты босату	-	-	5,523,457	91,995	5,615,452
РОСІ-активтерін тану	-	-	(411,129)	-	(411,129)
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	289,335	(54,550)	(215,027)	-	19,758
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	32,032,467	3,914,452	72,612,372	901,374	109,460,665

* Тәуекел үлгі/параметрлеріндегі өзгерістермен қоса, өтеудің әсері (оның ішінде мерзімінен бұрын өтеу).

2023 жыл ішінде Топ 87,584,734 мың теңге сомасындағы кредиттерді есептен шығарып, бұл 3-сатыға жатқызылған кредиттер мен РОСІ-активтер бойынша сол сомадағы залалдарға арналған бағалау резервінің азаюына әкелді (2022 жылы: 10,246,713 мың теңге).

Жыл ішінде берілген кредиттердің едәуір көлемі кредиттер портфелінің жалпы баланстық құнының 1,339,992,641 мың теңгеге (2022 жылы: 1,139,719,734 мың теңгеге) өсуіне әкелді, 12 айлық негізде бағаланатын залалдарға арналған резервтің тиісті ұлғаюы 27,132,519 мың теңгені құрады (2022 жылы: 27,365,248 мың теңге).

Жыл ішінде өтелген кредиттердің едәуір көлемі клиенттерге берілген барлық кредиттер бойынша кезең үшін есептелген сыйақымен қоса, кредит портфелінің жалпы баланстық құнының 1,220,839,688 мың теңгеге төмендеуіне әкелді (2022 жылы: 859,911,368 мың теңге), залалдарға арналған резервтің тиісті төмендеуі 51,473,715 мың теңгені құрады (2022 жылы: 36,508,598 мың теңге).

Келесі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер бойынша кредиттік өнімдердің түрлері туралы ақпарат берілген:

мың теңге	Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шегерілгенге дейінгі кредиттің шамасы	Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	Баланстық құны
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер			
Ірі кәсіпорындарға берілетін кредиттер	413,707,663	(39,278,008)	374,429,655
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	53,667,503	(202,145)	53,465,358
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер			
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер	517,071,745	(94,605,205)	422,466,540
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер	516,701,215	(34,645,773)	482,055,442
Ипотекалық кредиттер	6,784,711	(976,784)	5,807,927
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер	13,635,348	(32,638)	13,602,710
Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер	5,167,410	(1,116,993)	4,050,417
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша берілетін кредиттер	3,403,602	(117,855)	3,285,747
Клиенттерге берілген барлық кредиттер	1,530,139,197	(170,975,401)	1,359,163,796

Келесі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша несие өнімдерінің түрлері туралы ақпарат берілген:

мың теңге	Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шегерілгенге дейінгі кредиттің шамасы	Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	Баланстық құны
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер			
Ірі кәсіпорындарға берілетін кредиттер	373,690,379	(65,671,550)	308,018,829
Шағын және орта кәсіпорындарға берілген кредиттер	34,724,805	(4,704,562)	30,020,243
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер			
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер	473,500,800	(91,064,078)	382,436,722
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер	331,829,331	(14,750,697)	317,078,634
Ипотекалық кредиттер	7,483,490	(1,094,867)	6,388,623
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер	9,630,087	(1,390,721)	8,239,366
Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер	3,943,175	(1,020,476)	2,922,699
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша берілетін кредиттер	4,291,795	(139,826)	4,151,969
Клиенттерге берілген барлық кредиттер	1,239,093,862	(179,836,777)	1,059,257,085

(а) Клиенттерге берілген кредиттердің сапасы

Бұдан әрі кестелерде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттердің сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Тек ішкі кредиттік тәуекел градациясы бар:					
Стандартты	59,333,031	-	-	-	59,333,031
Төмен тәуекел деңгейімен	285,450,494	728,771	-	-	286,179,265
Орташа тәуекел деңгейімен	755,133	28,614,087	309,028	-	29,678,248
Тәуекел деңгейі жоғары	-	-	4,150,939	-	4,150,939
Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық	-	-	26,219,820	110,849	26,330,669
Рейтингсіз (ақша кепілімен)	6,446,090	-	-	-	6,446,090
Рейтингсіз	1,589,421	-	-	-	1,589,421
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер – корпоративтік клиенттер	353,574,169	29,342,858	30,679,787	110,849	413,707,663
Залалдарға арналған бағалау резерві	(1,922,558)	(9,018,094)	(28,226,507)	(110,849)	(39,278,008)
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, құнсыздану резервін шегергендегі кредиттер – корпоративтік клиенттер	351,651,611	20,324,764	2,453,280	-	374,429,655

мың теңге	12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар					
Тек ішкі кредиттік тәуекел градациясы бар:					
Стандартты	9,201,391	-	-	-	9,201,391
Төмен тәуекел деңгейімен	16,235,563	597,023	-	217,571	17,050,157
Орташа тәуекел деңгейімен	-	-	87,496	50,053	137,549
Проблемалық	-	-	438,424	-	438,424
Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық	-	-	268,095	-	268,095
Рейтингсіз	3,207,027	-	-	-	3,207,027
Рейтингсіз (ақша кепілімен)	23,115,505	249,355	-	-	23,364,860
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар	51,759,486	846,378	794,015	267,624	53,667,503
Залалдарға арналған бағалау резерві	(25,965)	(135)	(176,044)	(1)	(202,145)
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, құнсыздану резервін шегергендегі кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар	51,733,521	846,243	617,971	267,623	53,465,358

мың теңге	12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған активтер	Барлығы
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	434,609,505	1,014,399	11,604,312	278,859	447,507,075
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	19,029,982	319,975	2,994,506	30,208	22,374,671
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	10,122,296	3,009,055	-	13,131,351
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	53,603	11,153,546	12,051	11,219,200
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	14,065,058	10,149	14,075,207
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	8,393,506	205	8,393,711
	453,639,487	11,510,273	51,219,983	331,472	516,701,215
Залалдарға арналған бағалау резерві	(5,938,315)	(934,923)	(27,582,660)	(189,875)	(34,645,773)
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер, нетто	447,701,172	10,575,350	23,637,323	141,597	482,055,442
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	408,446,363	2,442,872	21,190,914	388,125	432,468,274
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	20,898,175	762,171	3,211,506	49,184	24,921,036
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	13,796,296	4,373,045	39,901	18,209,242
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	390,045	15,631,856	30,144	16,052,045
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	16,630,979	41,316	16,672,295
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	8,740,071	8,782	8,748,853
	429,344,538	17,391,384	69,778,371	557,452	517,071,745
Залалдарға арналған бағалау резерві	(31,245,888)	(4,151,055)	(58,745,139)	(463,123)	(94,605,205)
Баланстық құны	398,098,650	13,240,329	11,033,232	94,329	422,466,540
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер					
Мерзімі кешіктірілмеген	11,809,147	1,440,279	354,375	-	13,603,801
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	2,938	-	2,938
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	28,609	-	28,609
	11,809,147	1,440,279	385,922	-	13,635,348
Залалдарға арналған бағалау резерві	(2,413)	(798)	(29,427)	-	(32,638)
Баланстық құны	11,806,734	1,439,481	356,495	-	13,602,710
Ипотекалық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	5,088,966	157,937	132,529	126,519	5,505,951
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	174,194	4,389	52,324	-	230,907
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	42,512	3,832	3,955	50,299
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	33,052	-	33,052
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	29,664	-	29,664
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	897,202	37,636	934,838
	5,263,160	204,838	1,148,603	168,110	6,784,711
Залалдарға арналған бағалау резерві	(71,052)	(34,649)	(867,016)	(4,067)	(976,784)
Баланстық құны	5,192,108	170,189	281,587	164,043	5,807,927
Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	3,887,832	7,932	15	521	3,896,300
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	56,758	-	-	7	56,765
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	57,267	-	-	57,267
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	20,682	-	20,682
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	83,957	233	84,190
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	1,051,620	586	1,052,206
	3,944,590	65,199	1,156,274	1,347	5,167,410
Залалдарға арналған бағалау резерві	(91,165)	(10,577)	(1,014,631)	(620)	(1,116,993)
Баланстық құны	3,853,425	54,622	141,643	727	4,050,417
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша берілетін кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	3,268,267	-	-	-	3,268,267
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	56,618	-	-	-	56,618
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	30,226	892	-	31,118
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	2,781	-	2,781
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	44,818	-	44,818
	3,324,885	30,226	48,491	-	3,403,602
Залалдарға арналған бағалау резерві	(99,707)	(4,437)	(13,711)	-	(117,855)
Баланстық құны	3,225,178	25,789	34,780	-	3,285,747

Бұдан әрі кестелерде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланған құны бойынша бағаланып, клиенттерге берілген кредиттердің сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік	Кредиттік	Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған активтер	Барлығы
		құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар		
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – корпоративтік клиенттер					
Тек ішкі кредиттік тәуекел градациясы бар:					
Стандартты	71,708,788	-	-	-	71,708,788
Төмен тәуекел деңгейімен	183,591,516	-	-	-	183,591,516
Орташа тәуекел деңгейімен	17,965,423	41,948,089	5,621,860	-	65,535,372
Тәуекел деңгейі жоғары	-	-	3,020,500	-	3,020,500
Проблемалық	-	-	1,182,395	331,977	1,514,372
Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық	-	-	47,508,904	810,927	48,319,831
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер - корпоративтік клиенттер					
Залалдарға арналған бағалау резерві	273,265,727	41,948,089	57,333,659	1,142,904	373,690,379
	(2,629,469)	(11,372,137)	(50,864,801)	(805,143)	(65,671,550)
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, - құнсыздану резервін шегергендегі кредиттер – корпоративтік клиенттер					
	270,636,258	30,575,952	6,468,858	337,761	308,018,829

мың теңге	12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған активтер	Барлығы
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын клиенттерге берілген кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар					
Тек ішкі кредиттік тәуекел градациясы бар:					
Стандартты	8,545,707	-	-	-	8,545,707
Төмен тәуекел деңгейімен	8,765,620	129,215	-	248,939	9,143,774
Орташа тәуекел деңгейімен	4,870,691	9,885	513,129	128,037	5,521,742
Проблемалық	-	-	106,032	-	106,032
Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық	-	-	4,757,069	-	4,757,069
Рейтингсіз	1,756,375	-	18,063	-	1,774,438
Рейтингсіз (ақша кепілімен)	4,876,043	-	-	-	4,876,043
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар	28,814,436	139,100	5,394,293	376,976	34,724,805
Залалдарға арналған бағалау резерві	(76,611)	(194)	(4,627,609)	(148)	(4,704,562)
Клиенттерге берілген, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, - құнсыздану резервін шегергендегі кредиттер – шағын және орта кәсіпорындар	28,737,825	138,906	766,684	376,828	30,020,243

мың теңге	12 айлық күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Кредиттік құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	Бастапқы тану кезінде кредиттік-құнсызданған активтер	Барлығы
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	293,490,735	1,563,625	5,153,693	292,514	300,500,567
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	12,844,191	699,243	1,332,113	45,565	14,921,112
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	5,453,962	849,336	11,396	6,314,694
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	20,066	3,196,638	-	3,216,704
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	1,894,939	-	1,894,939
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	4,981,126	189	4,981,315
	306,334,926	7,736,896	17,407,845	349,664	331,829,331
Залалдарға арналған бағалау резерві	(3,666,576)	(583,081)	(10,303,958)	(197,082)	(14,750,697)
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер, нетто	302,668,350	7,153,815	7,103,887	152,582	317,078,634
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	374,536,366	2,232,138	10,747,628	576,877	388,093,009
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	17,076,420	789,339	1,704,608	89,401	19,659,768
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	151,856	10,498,931	1,371,973	35,474	12,058,234
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	66,041	10,641,438	15,301	10,722,780
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	11,402,292	16,643	11,418,935
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	31,546,364	1,710	31,548,074
	391,764,642	13,586,449	67,414,303	735,406	473,500,800
Залалдарға арналған бағалау резерві	(28,110,438)	(3,298,024)	(59,016,729)	(638,887)	(91,064,078)
Баланстық құны	363,654,204	10,288,425	8,397,574	96,519	382,436,722
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер					
Мерзімі кешіктірілмеген	7,859,260	-	362,853	14,497	8,236,610
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	30,839	-	30,839
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	-	25,974	25,974
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	1,284,359	52,305	1,336,664
	7,859,260	-	1,678,051	92,776	9,630,087
Залалдарға арналған бағалау резерві	(15,899)	-	(1,315,017)	(59,805)	(1,390,721)
Баланстық құны	7,843,361	-	363,034	32,971	8,239,366
Ипотекалық кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	5,368,854	101,071	290,382	147,393	5,907,700
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	154,054	40,487	116,272	-	310,813
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	68,340	53,674	-	122,014
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	54,176	-	54,176
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	21,921	1,269	23,190
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	1,026,406	39,191	1,065,597
	5,522,908	209,898	1,562,831	187,853	7,483,490
Залалдарға арналған бағалау резерві	(55,229)	(18,190)	(1,016,466)	(4,982)	(1,094,867)
Баланстық құны	5,467,679	191,708	546,365	182,871	6,388,623
Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	2,761,622	-	18,292	700	2,780,614
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	40,104	-	12,043	-	52,147
30-89 күн мерзімі кешіктірілген	-	35,058	-	-	35,058
90-179 күн мерзімі кешіктірілген	-	-	13,523	-	13,523
180-360 күн мерзімі кешіктірілген	-	-	13,556	-	13,556
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	1,047,691	586	1,048,277
	2,801,726	35,058	1,105,105	1,286	3,943,175
Залалдарға арналған бағалау резерві	(58,324)	(11,145)	(950,389)	(618)	(1,020,476)
Баланстық құны	2,743,402	23,913	154,716	668	2,922,699
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша берілетін кредиттер					
Мерзімі кешіктірілмеген	4,149,610	22,488	13,671	-	4,185,769
30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	53,282	-	-	-	53,282
30-89 күнге мерзімі кешіктірілген	-	30,585	-	-	30,585
90-179 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	7,792	-	7,792
180-360 күнге мерзімі кешіктірілген	-	-	2,556	-	2,556
360 күннен астам мерзімі кешіктірілген	-	-	11,811	-	11,811
	4,202,892	53,073	35,830	-	4,291,795
Залалдарға арналған бағалау резерві	(126,001)	(4,012)	(9,813)	-	(139,826)
Баланстық құны	4,076,891	49,061	26,017	-	4,151,969

(б) Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау кезіндегі негізгі жорамалдар мен пайымдаулар**(i) Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер**

Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің мөлшерін айқындау кезінде басшылық келесі жорамалдар жасады:

- сатылған жағдайда кепілге салынған мүліктің бастапқы бағаланған құнының төмендеуі 30-60% құрайды;
- кепіл массасына кредиттердің сапасын арттыратын жылжымалы және жылжымайтын мүлік пен өзге де қамтамасыз ету сияқты кепіл түрлерін ғана қосу;
- қамтамасыз етуді іске асырудан түскен түсімдерді алған кезде 36 айға дейінгі кідіріс;
- 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде залалдарға арналған резервтер танылатын кредиттер бойынша PD деңгейі 0.05-24.47%-ды құрады, кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша және олардың залалдарға арналған резервтері толық көлемде танылады, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне, қарыз алушының ішкі рейтингінің деңгейіне байланысты басым түрде 0.76-78.74%-ды құрады;
- кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1, 2 кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша LGD орташа өлшенген деңгейі 26.58%-ды құрады, кредиттік сапаны есепке алу бойынша 3 кезеңге жатқызылған кредиттер бойынша 64.76%-ды құрады.

Жоғарыда келтірілген бағалаулардың өзгеруі күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің мөлшері ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының плюс/минус бір пайызға өзгерген кезде 4,278,950 мың теңгеге төмен/жоғары болады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,380,391 мың теңге төмен/жоғары).

(ii) Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер мен ұжымдық негізде бағаланатын басқа кредиттер

Топ бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік шығындардың қор мөлшерін осы кредит түрлері бойынша келтірілген нақты шығындардың өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалайды. Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдардың қор мөлшерін айқындау кезінде басшылық пайдаланатын елеулі жорамалдарға мыналар жатады:

- залалдардың көші-қон деңгейі тұрақты болып табылады және кемінде 5 жыл кезең ішінде келтірілген нақты залалдардың көші-қон моделі негізінде айқындалуы мүмкін; кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1-кезеңге жататын өнім топтары бойынша $PD_{12\text{ ай}}$ деңгейі 0.90-14.71% құрады (ең төменгі мәні 0.90% «SME» («ШОБ») өніміне сәйкес келеді) және 14.71% максималды мәні «UnCL» («қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер») өніміне сәйкес келеді), кредиттік сапаның 2 сатысына жататын PD_{lifeTime} деңгейі біртекті портфель өнімдерінің тобына байланысты 5.02-47.08%-ды құрады (ең төменгі мәні 5.02% «Авто – жеңілдікті кредиттеу» өніміне сәйкес келеді және ең жоғары мәні 47.08% «UnCL» («қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер») өніміне сәйкес келеді);
- қамтамасыз етілмеген кредиттерді қайтару коэффициенттері кем дегенде 5 жыл кезеңдегі ақшалай қаражатты қайтарудың тарихи коэффициенттері негізінде есептеледі; 1 және 2-сатыдағы біртекті портфель өнімдері бойынша LGD деңгейі «CAR» өнімі бойынша 30.02%-дан («Автокредиттеу») «UnCL» өнімі бойынша 68.93%-ға дейін құрады («Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер»). 3-сатыдағы біртекті портфель өнімдері бойынша «қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер» өнімі бойынша 100% жоғарғы шекараға дейін «Бизнес ПОС» өнімі бойынша 2.0%-ды құрады;

- қамтамасыз етуді іске асырудан түскен түсімдерді алу кезіндегі кідіріс 24 айды құрайды;
- іске асыру мерзімін күтілетін мерзімнен ұзағырақ ұзартуы мүмкін қамтамасыз ету ретінде кепілге қойылған машиналарды алу үшін елеулі заңды қиындықтар жоқ;
- автокөліктер елеулі зақымданусыз алынады немесе зақымдануды сақтандыру компаниялары өтейді және есепті күнге қолданыстағы нарықтық бағалар бойынша қызмет көрсетуге негізделген шығыстар мен өтімділіктің жеткіліксіздігі үшін дисконтты шегергенде сатылатын болады.

Жоғарыда келтірілген бағалаулардың өзгеруі күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв мөлшері ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының плюс/минус үш пайызға өзгерген кезде 27,938,063 мың теңгеге төмен/жоғары болады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 21,636,540 мың теңге төмен/жоғары).

(в) Қамтамасыз етуді талдау

(i) Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер

Кестеде бұдан әрі қамтамасыз ету түрлері бойынша корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер бойынша қамтамасыз ету және кредит сапасын арттырудың басқа да құралдары туралы ақпарат берілген:

2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Әділ	Әділ	Әділ құны анықталмаған
		қамтамасыз ету құны – есепті күндегі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз етуге арналған	қамтамасыз ету құны – несие берілген күнгі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз етуге арналған	
Корпоративтік клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланып берілген кредиттер				
Кредиттік-құнсызданбаған кредиттер				
Көлік құралдары	133,362,280	132,807,260	555,020	-
Жылжымайтын мүлік	64,459,566	57,109,573	7,349,993	-
Сақтандыру	65,144,001	-	-	65,144,001
Ақша қаражаттары мен депозиттер	43,800,675	43,800,675	-	-
Айналымдағы тауарлар	39,309,622	36,587,610	2,722,012	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғалардың кепілдіктері	26,579,970	-	-	26,579,970
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	14,345,557	-	-	14,345,557
Жабдық	3,076,260	3,022,634	53,626	-
Аяқталмаған құрылыс	2,072,038	624,261	1,447,777	-
Өзге қамтамасыз ету	369,938	132,672	237,266	-
Кредит қабілеттілігін қамтамасыз етусіз және басқа да күшейту құралдарынсыз	32,036,232	-	-	32,036,232
Кредиттік-құнсыздан болып табылмайтын барлық кредиттер	424,556,139	274,084,685	12,365,694	138,105,760
Кредиттік-құнсызданған кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	3,009,000	2,704,657	304,343	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғалардың кепілдіктері	276,041	-	-	276,041
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	51,833	-	-	51,833
Ақша қаражаттары мен депозиттер	2,000	2,000	-	-
Кредиттік-құнсызданған барлық кредит	3,338,874	2,706,657	304,343	327,874
Корпоративтік клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланып берілген барлық кредиттер				
	427,895,013	276,791,342	12,670,037	138,433,634

	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Әділ қамтамасыз ету құны – есепті күндегі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз етуге арналған	Әділ қамтамасыз ету құны – несиеленген күнге берілген жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз етуге арналған	Әділ құны анықталмаған
2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге				
Корпоративтік клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланып берілген кредиттер				
Кредиттік-құнсызданбаған кредиттер				
Көлік құралдары	92,651,781	92,576,976	74,805	-
Жылжымайтын мүлік	72,300,453	58,590,075	13,710,378	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғалардың кепілдіктері	37,313,048	-	-	37,313,048
Сақтандыру	27,068,283	-	-	27,068,283
Ақша қаражаттары мен депозиттер	14,675,146	14,675,146	-	-
Айналымдағы тауарлар	9,152,335	9,152,335	-	-
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	9,472,098	-	-	9,472,098
Жабдық	3,612,133	3,612,133	-	-
Аяқталмаған құрылыс	1,326,604	-	1,326,604	-
Жер қойнауын пайдалану құқықтары	640,468	640,468	-	-
Өзге қамтамасыз ету	1,110,447	1,110,447	-	-
Кредит қабілеттілігін қамтамасыз етусіз және басқа да күшейту құралдарынсыз	60,766,145	-	-	60,766,145
Кредиттік-құнсыздан болып табылмайтын барлық кредиттер	330,088,941	180,357,580	15,111,787	134,619,574
Кредиттік-құнсызданған кредиттер				
Жылжымайтын мүлік	6,155,780	2,901,036	3,254,744	-
Сақтандыру	958,067	-	-	958,067
Корпоративтік кепілдіктер (мемлекет қатысатын немесе жоғары рейтингі бар заңды тұлғалардан)	238,758	-	-	238,758
Жабдық	131,287	68,422	62,865	-
Корпоративтік кепілдіктер (берілген кредиттік рейтингі жоқ) және жеке тұлғалардың кепілдіктері	75,706	-	-	75,706
Ақша қаражаттары мен депозиттер	4,339	4,339	-	-
Кредит қабілеттілігін қамтамасыз етусіз және басқа да күшейту құралдарынсыз	386,194	-	-	386,194
Кредиттік-құнсызданған барлық кредит	7,950,131	2,973,797	3,317,609	1,658,725
Корпоративтік клиенттерге амортизацияланған құны бойынша бағаланып берілген барлық кредиттер	338,039,072	183,331,377	18,429,396	136,278,299

Жоғарыда келтірілген кестелер артық қамтамасыз ету құнын жояды.

3-кезеңнің құнсызданған кредиттеріне қатысты негізгі болжам жылжымайтын мүлік түріндегі негізгі қамтамасыз етуді бағалау болып табылады. Ол есепті күнге кірістерге негізделген әдістер мен салыстырмалы сатылымдарды біріктіру арқылы бағаланады. Топ неғұрлым маңызды әрі мамандандырылған қамтамасыз ету түрлері үшін тәуелсіз бағалау компанияларын тартады.

Топтың кредит берілген күні әділ қамтамасыз ету құны бағаланып, кейіннен қамтамасыз ету құны бағаланбаған кредиттері, сондай-ақ әлір қамтамасыз ету құны анықталмаған кредиттері бар. Кредиттердің бір бөлігі үшін әділ қамтамасыз ету құны есепті күндегі жағдай бойынша айқындалды. Қамтамасыз ету құны туралы ақпарат, егер мұндай бағалау жүргізілсе, оның қай күнге бағаланғанына байланысты ұсынылады.

Аралас қамтамасыз ету түрлерімен қамтамасыз етілген кредиттер бойынша бағалау үшін ең маңызды болып табылатын қамтамасыз ету туралы ақпарат ашылады. ШОБ қарыз алушыларының акционерлері сияқты жеке тұлғалардан алынған кепілдіктер мен кепілдер құнсыздану мәніне бағалау мақсатында есепке алынбайды. Осылайша осы кредиттер және ішінара қамтамасыз етілген кредиттердің қамтамасыз етілмеген бөлігі «қамтамасыз етусіз және кредит қабілеттілігін күшейтудің өзге де құралдарынсыз» санатына жатады.

Корпоративтік клиенттерге берілген мерзімі өтпеген және құнсызданбаған кредиттерді өндіріп алу мүмкіндігі қарыз алушының қамтамасыз ету құнынан гөрі кредиттік қабілеттілігіне байланысты және Топ қамтамасыз етуді әр есепті күнгі жағдай бойынша бағалай бермейді.

(ii) **Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер**

Тиісті тұрғын үймен қамтамасыз етілген ипотекалық кредиттер. Шағын бизнес кәсіпорындарына берілетін кредиттер жылжымайтын мүлік пен жылжымалы мүлік кепілімен қамтамасыз етілген. Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер тиісті автокөлік кепілімен қамтамасыз етілген. Ақшалай кредиттер ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген. Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттердің кепілі болмайды.

Ипотекалық кредиттер

Ипотекалық кредиттер портфелінің құрамына таза баланстық құны 311,575 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 458,545 мың теңге), әділ қамтамасыз ету құны тиісті кредиттердің таза баланстық құнынан аз кредиттер енгізілген. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 20,877 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 64,117 мың теңге).

Басшылық ипотекалық кредиттер бойынша таза баланстық құны 5,496,352 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 5,930,078 мың теңге) қамтамасыз етудің әділ құны есепті күндегі жағдай бойынша тиісті кредиттердің баланстық құнына тең деп есептейді.

Топ жылжымайтын мүлік объектілері құнының болжамды өзгерістерін ескере отырып, кредит берілген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Топ құнсыздану белгілері пайда болған жағдайда әр алты ай сайын жеке кредиттер бойынша қамтамасыз етуді арнайы бағалайды.

Таза баланстық құны 1,890,542 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 842,800 мың теңге) ипотекалық кредиттерге қатысты қамтамасыз етудің әділ құны кредит берілген күні айқындалды және есепті күндегі жағдай бойынша кейінгі өзгерістер ескеріле отырып түзетілмеді.

Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер

Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттердің құрамына таза баланстық құны 548,800 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсанда 538,573 мың теңге) кредиттер енгізілген, олар жекелеген кредиттердің таза баланстық құнынан аз мөлшерде әділ құнмен кепілмен қамтамасыз етілген. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 12,975 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 5,000 мың теңге).

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілетін таза баланстық құны 3,501,617 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,384,126 мың теңге) кредиттерге қатысты басшылық қамтамасыз етудің әділ құны есепті күні жекелеген кредиттердің баланстық құнына тең деп есептейді.

Топ жылжымайтын мүлік объектілері құнының болжамды өзгерістерін ескере отырып, кредит берілген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Топ құнсыздану белгілері пайда болған жағдайда әр алты ай сайын жеке кредиттер бойынша қамтамасыз етуді арнайы бағалайды.

Жеке кәсіпкерлік қызметке берілетін кредиттерге қатысты таза баланстық құны 1,735,024 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 864,585 мың теңге) қамтамасыз етудің әділ құны кредит берілген күнге айқындалды және есепті күндегі жағдай бойынша кейінгі өзгерістер ескеріле отырып түзетілмеді.

Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер

Жеке шарттармен бағдарламалық емес несиелердің құрамына жекелеген кредиттердің таза баланстық құнынан аз мөлшерде әділ құнмен кепілмен қамтамасыз етілген таза баланстық құны 122 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0 теңге) кредиттер енгізілген. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 0 теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0 теңге).

Жеке шарттарда таза баланстық құны 13,602,588 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 8,239,366 мың теңге) болатын бағдарламалық емес несиелерге қатысты басшылық қамтамасыз етудің әділ құны есепті күні жекелеген кредиттердің баланстық құнына тең деп есептейді.

Топ жылжымайтын мүлік объектілері құнының болжамды өзгерістерін ескере отырып, кредит берілген күнгі қамтамасыз етудің бағалау құнын оның ағымдағы құнына дейін қайта қарайды. Топ құнсыздану белгілері пайда болған жағдайда әр алты ай сайын жеке кредиттер бойынша қамтамасыз етуді арнайы бағалайды.

Жеке шарттарда таза баланстық құны 8,022,601 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,150,689 мың теңге) болатын бағдарламалық емес несиелерге қатысты қамсыздандырудың әділ құны кредит берілген күні айқындалды және есепті күндегі жағдай бойынша кейінгі өзгерістер ескеріле отырып түзетілмеді.

Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер

Автомобильдерді сатып алуға арналған кредиттер портфелінің құрамына таза баланстық құны 30,945,670 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 17,502,792 мың теңге), қамтамасыз етудің әділ құны тиісті кредиттердің таза баланстық құнынан аз кредиттер енгізілген. Көрсетілген кредиттер бойынша қамтамасыз етудің әділ құны 21,747,318 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 11,833,710 мың теңге).

Басшылық автомобильдерді сатып алуға арналған кредиттер бойынша таза баланстық құны 451,109,772 мың теңгені (2022 жылғы 31 желтоқсан: 299,575,842 мың теңге) қамтамасыз етудің әділ құны есепті күндегі жағдай бойынша тиісті кредиттердің баланстық құнына тең деп есептейді.

(г) Экономика салалары мен географиялық аймақтар бойынша кредиттік портфельді талдау

Кредиттер негізінен Қазақстан Республикасының аумағында экономиканың мынадай салаларында қызмет жүргізетін клиенттерге берілді:

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Корпоративтік клиенттерге амортизацияланған құны бойынша ескеріліп берілген кредиттер		
Машина жасау	128,787,881	77,670,246
Бөлшек сауда	59,857,242	54,329,446
Көтерме сауда	57,339,885	73,917,834
Қаржы делдалдығы	41,371,540	28,460,578
Тау-кен өнеркәсібі /металлургия	35,855,855	4,327,206
Құрылыс	24,703,505	41,001,882
Тамақ өнімдерін өндіру	18,230,271	27,109,338
Жылжымайтын мүлік	17,848,127	26,240,316
Қызметтер	17,507,284	27,284,840
Көлік	17,276,431	12,471,132
Өнеркәсіптік өндіріс	14,608,822	13,163,502
Медициналық қызмет көрсету және әлеуметтік сала	9,492,791	4,263,413
Тоқыма бұйымдарын өндіру	7,818,176	9,205,855
Ауыл шаруашылығы, ағаш өнеркәсібі және ағаш өңдеу кешені	5,743,251	4,732,004
Жалға алу, прокат және лизинг	2,230,386	1,478,809
Электр энергиясын өндіру және жеткізу	-	30,122
Басқалары	8,703,719	2,728,661
Бөлшек клиенттерге амортизацияланған құны бойынша ескеріліп берілген кредиттер		
Қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер	517,071,745	473,500,800
Автокөлік сатып алуға арналған кредиттер	516,701,215	331,829,331
Ипотекалық кредиттер	6,784,711	7,483,490
Жеке шарттардағы бағдарламалық емес несиелер	13,635,348	9,630,087
Жеке кәсіпкерлік қызметке арналған кредиттер	5,167,410	3,943,175
«Бизнес Авто» бағдарламасы бойынша берілетін кредиттер	3,403,602	4,291,795
	1,530,139,197	1,239,093,862
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтері	(170,975,401)	(179,836,777)
Клиенттерге амортизацияланған құны бойынша ескеріліп берілген барлық кредиттер	1,359,163,796	1,059,257,085

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 3 қарыз алушысы немесе кредиттері бойынша қалдықтары меншікті капиталдың 10%-дан астамын құрайтын өзара байланысты қарыз алушылар тобы бар (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2). Көрсетілген контрагенттердегі кредиттердің жиынтық көлемі (күтілетін кредиттік залалдар үшін резерв шегерілгенге дейін) 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 199,353,527 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 110,529,406 мың теңге).

(д) Кредиттерді өтеу мерзімі

Кредиттік портфельді құрайтын кредиттерді өтеу мерзімі есепті күндегі жағдай бойынша 28 (г) ескертпеде ұсынылған және есепті күннен бастап кредиттік шарттар бойынша өтеу күндеріне дейінгі уақыт кезеңдерін білдіреді.

(е) Қаржы активтерін аудару

2023 жылы «7-20-25» және «нарықтық ипотекалық өнім» («Баспана хит») мемлекеттік ипотекалық бағдарламаларына қатысу шеңберінде Топ «Қазақстандық орнықтылық қоры» АҚ-қа 387,646 мың теңге сомасына ипотекалық кредиттер берді (2022 жылы: 181,565 мың теңге). Топ активтерді сатып алушыға тәуекелдері мен пайдасын бермейтінін және сәйкесінше бақылауды сақтайтынын және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте кредиттерді мойындайтынын жалғастыратынын анықтады. Өзге міндеттемелердің құрамына енгізілген жалғасып жатқан қатысудан тиісті міндеттеме 3,211,626 мың теңгені құрайды (2022 жылы: 3,192,377 мың теңге).

(ж) Мемлекеттік бағдарламаларға берілген қарыздар

2023 жылы Топ «ҚДБ» АҚ қаражаты есебінен қаржыландыруды жүзеге асырды – жалпы сомасы 8,909,317 мың теңгеге 670 қарыз алушы, «Даму» АҚ – 11,735,309 мың теңге жалпы сомада 39 қарыз алушы, «ӨДҚ» АҚ – жалпы сомасы 2,988,567 мың теңгеге 271 қарыз алушы (2022 жылы: «ҚДБ» АҚ – 7,229,155 мың теңгеге жалпы сомасы 660 қарыз алушы, «ДАМУ» АҚ – 7,227,319 мың теңгеге жалпы сомасы 40 қарыз алушы, «ӨДҚ» АҚ – жалпы сомасы 34,674,744 мың теңгені құрайтын 4,284 қарыз алушы). Қаржыландырудың көрсетілген сомалары ашық лимиттер шеңберінде, оның ішінде жаңартылатын негізде игерілген қаражатты қамтиды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мемлекеттік бағдарламалар қаражаты есебінен қаржыландырылған қарыздар бойынша негізгі борыш пен сыйақы бойынша берешек қалдығы 58,009,231 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 55,297,016 мың теңге).

(з) Автокредиттер портфелін сатып алу

2022 жылғы наурызда Топ «Банк ВТБ (Қазақстан)» АҚ еншілес ұйымынан экономиканың қайта өңдеуші салаларын қолдау жөніндегі мемлекеттік бағдарламалар шеңберінде бұрын отандық өндірістегі автомобильдерді сатып алуға ресімделген «Жеңілдікті авто» өнімінің қарыз шарттары бойынша талап ету құқығын сатып алды. Сатып алынған талап ету құқықтарының нарықтық құны 11,032,496 мың теңгені құрады. Сонымен бірге Топ ВТБ мен «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ арасында жасалған банктік қарыз шарттары бойынша міндеттемелерді қабылдады (23-ескертпе).

16 Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Топ меншігіндегі		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	71,344,392	126,361,185
АҚШ мемлекеттік қазынашылық облигациялары	50,167,705	74,223,193
«ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингі бар корпоративтік облигациялар	2,336,969	-
Кредиттік рейтингісі жоқ корпоративтік облигациялар	13,816,926	25,734,558
	137,665,992	226,318,936
Өзге де тартылған қаражат бойынша кепілдегі		
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары (23-ескертпе)	4,653,910	4,763,500
«ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ға дейінгі кредиттік рейтингі бар корпоративтік облигациялар (23-ескертпе)	-	4,627,915
	4,653,910	9,391,415
«Репо» мәмілелері бойынша кепілде		
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің мемлекеттік қазынашылық облигациялары	32,465,139	-
	32,465,139	-
	174,785,041	235,710,351
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(11,809,354)	(10,798,140)
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	162,975,687	224,912,211

Кредиттік рейтингтер «Fitch» рейтингтік агенттігінің стандарттарына сәйкес немесе басқа халықаралық рейтингтік агенттіктердің ұқсас стандарттарымен ұсынылған.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы баланстық құны 13,816,926 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 25,734,558 мың теңге) «кредиттік рейтингсіз» санатында амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері Ресей эмитенттерінің облигацияларымен ұсынылған, аталған активтердің таза баланстық құны 2,017,959 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 14,950,773 мың теңге). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындарға резервті есептеу үшін банк бағалайтын ресейлік эмитенттердің кредиттік рейтингі облигацияларды төлеу бойынша дефолтқа жол берілген эмитенттердің кредиттік рейтингінен басқа, «ССС»-ны құрайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза баланстық құны 160,957,728 мың теңге болатын амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар кредиттік тәуекелдің 1-сатысына жатады, баланстық құны 0 теңгемен амортизацияланған құн бойынша ескерілетін инвестициялар – кредиттік тәуекел деңгейінің 2-кезеңіне, таза баланстық құны 2,017,959 мың теңгемен амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар – кредиттік тәуекелдің 3-сатысына (2022 жылғы 31 желтоқсанда: таза баланстық құны 209,975,791 мың теңге болатын амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар кредиттік тәуекелдің 1-сатысына, таза баланстық құны 13,319,278 мың теңгемен амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар – кредиттік тәуекел деңгейінің 2-кезеңіне және таза баланстық құны 1,617,142 мың теңгемен амортизацияланған құн бойынша ескерілетін инвестициялар – кредиттік тәуекел деңгейінің 3-кезеңіне жатқызылды).

12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде залалдарға арналған резервтер танылатын бағалы қағаздар бойынша PD деңгейі 0.00%-дан 0.29%-ға дейін құрады. Бағалы қағаздар бойынша қолданылған LGD деңгейі 70.00%-дан 79.40%-ға дейін құрады. PD көрсеткішінің көзі Standard&Poor's және Moody's халықаралық рейтинг агенттігі жариялаған статистика болып табылады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны 32,465,139 мың теңге болатын амортизацияланған құны бойынша ескерілетін ҚР Қаржы министрлігінің мемлекеттік облигациялары баланстық құны 32,226,575 мың теңге болатын «репо» мәмілелері бойынша берешекті қамтамасыз ету ретінде қызмет етеді (2022 жылғы 31 желтоқсан: болмаған). «Репо» келісімдері бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген осы мемлекеттік облигациялардың әділ құны 31,927,091 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: болмаған).

Келесі кестеде залалдарға арналған бағалау резервінің қалдықтарын амортизацияланған құн бойынша бағаланатын инвестициялар үшін есепті кезеңнің басындағы және соңындағы салыстырмасы келтірілген:

мың теңге	2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылда			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Барлығы
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	14,353	5,149,583	5,634,204	10,798,140
1-кезеңге ауысу	-	-	-	-
2-кезеңге ауысу	-	-	-	-
3-кезеңге ауысу	-	(4,031,300)	4,031,300	-
Залалдарға арналған бағалау резервінің таза өзгерісі	(3,719)	(1,145,722)	2,302,602	1,153,161
Бағамдық айырмашылық әсері	(247)	27,439	(169,139)	(141,947)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	10,387	-	11,798,967	11,809,354

мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылда			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Барлығы
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	75,947	-	-	75,947
1-кезеңге ауысу	-	-	-	-
2-кезеңге ауысу	(36,924)	36,924	-	-
3-кезеңге ауысу	(5,936)	-	5,936	-
Залалдарға арналған бағалау резервінің таза өзгерісі	(20,381)	5,067,050	5,712,206	10,758,875
Бағамдық айырмашылық әсері	1,647	45,609	(83,938)	(36,682)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	14,353	5,149,583	5,634,204	10,798,140

17 Негізгі қаражаттар, пайдалану құқығы нысанындағы активтер мен материалдық емес активтер

мың теңге	Жер және ғимарат	Компьютерлер мен банк жабдықтары	Көлік құралдары	Кеңсе жиһазы	Аяқталмаған құрылыс және орнатуға арналған жабдықтары	Жалға алынған жылжымайтын мүлікті жақсарту	Сауда маркалары	Бағдарламалық қамтылымдар мен өзге материалдық емес активтер	Барлығы
Нақты құны									
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	11,721,257	16,446,442	908,369	1,057,642	2,098	785,468	1,075,716	20,636,755	52,633,747
Түсімдер	6,532	4,720,667	466,082	169,819	475	-	-	3,648,859	9,012,434
Шығулар	-	(1,281,243)	(21,525)	(111,623)	(2,098)	-	-	(219,931)	(1,636,420)
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	11,727,789	19,885,866	1,352,926	1,115,838	475	785,468	1,075,716	24,065,683	60,009,761
Тозу және амортизация									
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	(2,712,905)	(12,226,838)	(513,180)	(698,729)	-	(785,126)	(1,075,716)	(13,842,249)	(31,854,743)
Бір жылдағы тозу және амортизация	(148,713)	(1,505,371)	(84,748)	(67,000)	-	(98)	-	(1,458,669)	(3,264,599)
Шығулар	-	1,276,052	21,525	110,636	-	-	-	215,783	1,623,996
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(2,861,618)	(12,456,157)	(576,403)	(655,093)	-	(785,224)	(1,075,716)	(15,085,135)	(33,495,346)
Баланстық құны									
2023 жылғы 31 желтоқсан бойынша	8,866,171	7,429,709	776,523	460,745	475	244	-	8,980,548	26,514,415

мың теңге	Жер және ғимарат	Компьютерлер мен банк жабдықтары	Көлік құралдары	Кеңсе жиһазы	Аяқталмаған құрылыс және орнатуға арналған жабдықтары	Жалға алынған жылжымайтын мүлікті жақсарту	Сауда маркалары	Бағдарламалық қамтылымдар мен өзге материалдық емес активтер	Барлығы
Нақты құны									
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	11,725,907	16,087,262	609,801	893,587	2,128	787,794	1,075,716	19,159,547	50,341,742
Түсімдер	-	1,353,056	330,364	218,034	-	-	-	1,500,425	3,401,879
Шығулар	(4,650)	(993,876)	(31,796)	(53,979)	(30)	(2,326)	-	(23,217)	(1,109,874)
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	11,721,257	16,446,442	908,369	1,057,642	2,098	785,468	1,075,716	20,636,755	52,633,747
Тозу және амортизация									
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	(2,568,885)	(11,968,964)	(509,421)	(670,443)	-	(786,862)	(1,075,716)	(12,447,293)	(30,027,584)
Бір жылдағы тозу және амортизация	(148,671)	(1,242,621)	(35,555)	(70,733)	-	(589)	-	(1,418,040)	(2,916,209)
Шығулар	4,651	984,747	31,796	42,447	-	2,325	-	23,084	1,089,050
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	(2,712,905)	(12,226,838)	(513,180)	(698,729)	-	(785,126)	(1,075,716)	(13,842,249)	(31,854,743)
Баланстық құны									
2022 жылғы 31 желтоқсан бойынша	9,008,352	4,219,604	395,189	358,913	2,098	342	-	6,794,506	20,779,004

2023 және 2022 жылдары негізгі құралдарды сатып алу немесе салуға байланысты капиталдандырылған шығындар болған жоқ.

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер		
<i>Нақты құны</i>		
1 қаңтардағы қалдық	4,847,277	4,747,004
Түсімдер	860,207	1,815,801
Шығулар	(308,859)	(1,715,528)
31 желтоқсандағы қалдық	5,398,625	4,847,277
<i>Тозу және амортизация</i>		
1 қаңтардағы қалдық	(2,178,638)	(2,589,999)
Бір жылдағы тозу және амортизация	(1,411,997)	(1,304,167)
Шығулар	308,859	1,715,528
31 желтоқсандағы қалдық	(3,281,776)	(2,178,638)
<i>Баланстық құны</i>		
31 желтоқсан бойынша	2,116,849	2,668,639

18 Басқа активтер

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Қарыз операциялары бойынша дебиторлар	6,796,779	4,262,461
Сатылған тұтынушылық кредиттер бойынша дебиторлық берешек	4,170,196	262,875
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	2,941,121	3,035,716
Есептелген комиссиялық кірістер	1,368,132	1,324,527
Кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша дебиторлар	1,195,370	1,195,370
Бағалы қағаздармен жүргізілетін операциялар бойынша есеп айырысулар	586,379	1,419,483
Мүлікті бөліп-бөліп сату бойынша дебиторлық берешек	125,619	-
Пластикалық карталармен жүргізілетін операциялар бойынша есептеулер	6,662	740,369
Берілген активтерге үздіксіз қатысудан алынған актив	4,062	17,709
Басқалары	2,115,020	2,823,181
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(5,670,250)	(4,829,129)
Басқа барлық қаржы активтері	13,639,090	10,252,562
Балансқа қабылданған кепіл мүлкі	10,186,127	3,477,836
Алдын ала төлемдер	2,078,932	1,437,874
Табыс салығынан басқа, салықтардың алдын ала төлемі	1,502,048	666,088
Күрделі шығындардың аванстары	849,887	994,571
Шикізат пен материалдар	304,788	402,912
Бағалы металл	253,592	116,421
Басқа барлық қаржылық емес активтер	15,175,374	7,095,702
Басқа барлық активтер	28,814,464	17,348,264

Қарыз операциялары бойынша дебиторлар

Қарыз операциялары бойынша дебиторлар негізінен кредиттер беру жөніндегі Топ серіктестерінің дебиторлық берешегінің сомасымен ұсынылады.

Сатылған тұтынушылық кредиттер бойынша дебиторлық берешек

4,170,196 мың теңге сомасына сатылған тұтынушылық кредиттер бойынша дебиторлық берешек қамтамасыз етілмеген тұтынушылық кредиттер бойынша қарыз шарттары бойынша талап ету құқықтарын басқаға беру нәтижесінде қалыптасты, осы дебиторлық берешекті өтеу мерзімі 2024-2025 жылдары аяқталады, ай сайын өтеледі (2022 жылғы 31 желтоқсан: 262,875 мың теңге).

Балансқа қабылданған кепіл мүлкі

Балансқа қабылданған кепіл мүлкі 10,186,127 мың теңге сомасында (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,477,836 мың теңге) қарыздар бойынша берешекті өтеу есебіне алынған коммерциялық және тұрғын үй жылжымайтын мүлік, аяқталмаған құрылыс объектілерімен ұсынылған.

Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің өзгерісін талдау

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің өзгерісі келесідей берілуі мүмкін:

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Жыл басындағы күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	4,829,129	3,939,747
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің таза құру	1,873,950	1,058,157
Берешекті есептен шығару	(1,517,300)	(804,196)
Бұрын есептен шығарылған активтерді қалпына келтіру	494,236	640,537
Бағамдық айырмашылықтың әсері	(9,765)	(5,116)
Жыл соңына күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің шамасы	5,670,250	4,829,129

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге активтердің құрамына 1,853,225 мың теңге сомасына мерзімі өткен дебиторлық берешек енгізілді (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,186,326 мың теңге), оның ішінде 150,176 мың теңге мөлшеріндегі дебиторлық берешек 90 күннен астам, бірақ бір жылдан кем мерзімге мерзімі өткен болып табылады (2022 жылғы 31 желтоқсан 17,939 мың теңге) және 1,664,035 мың теңге бір жылдан астам мерзімге кешіктірілді (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,153,678 мың теңге).

19 Банктердің шоттары мен депозиттері

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Мерзімдік депозиттер	681,840	693,975
«Востро» үлгісіндегі шоттар	19,634,701	21,357,506
	20,316,541	22,051,481

20 Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Талап етілгенге дейінгі ағымдағы шоттар мен депозиттер		
- Бөлшек клиенттер	337,388,512	269,356,363
- Корпоративтік клиенттер	402,579,138	540,423,643
Мерзімдік депозиттер		
- Бөлшек клиенттер	745,555,876	605,084,126
- Корпоративтік клиенттер	658,209,374	516,114,613
	2,143,732,900	1,930,978,745

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ клиенттерінің жалпы сомасы 71,609,149 мың теңгеге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 25,769,103 мың теңге) ағымдағы шоттары мен депозиттері Топ ұсынған кредиттер мен танылмаған кредиттік құралдар бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету болып табылады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 8 клиенті бар (2022 жылғы 31 желтоқсан: 18 клиент), олардың шоттары мен депозиттеріндегі қалдықтар меншікті капиталдың 10%-дан астамын құрайды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша көрсетілген клиенттердің шоттары мен депозиттері бойынша қалдықтарының жиынтық көлемі 397,291,681 мың теңгені құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 719,131,105 мың теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 18,208,249 мың теңге сомасына бөлшек клиенттердің талап етілгенге дейінгі ағымдағы шоттары мен депозиттері кредиттердің алдын ала төлемдер болып табылады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 16,582,178 мың теңге). Кредиттер бойынша алдын ала төлемдер бөлшек қарыз алушылар мерзімінен бұрын жүзеге асырған төлемдерді білдіреді. Бұл төлемдер кезекті жарнаны төлей бастаған күнгі кредит қалдығының есебіне есептеледі.

21 Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Номиналды құны	7,939,823	16,058,713
Сыйлықақы/(дисконт)	8,127	(66,485)
Есептелген сыйақы	326,029	674,916
	8,273,979	16,667,144

Төменде 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы облигациялар шығарылымы туралы ақпарат берілген:

	Шығары- лымның бірінші орналасты- рылған күні		Купондық мөлшер- лемесі	Тиімді сыйақы мөлшер- лемесі	Баланстық құны	
	Өтеу күні	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге			2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	
Он сегізінші эмиссия						
облигациялары	15-там.-19ж.	15-там.-26ж.	10.95%	10.91%	8,273,979	8,277,799
Бесінші эмиссия		1-қырк.-	Инфляция			
облигациялары	22-қазан-08ж.	23ж.	+1%*	14.48%	-	8,389,345
					8,273,979	16,667,144

* Проспектіде көзделген сыйақы купондық мөлшерлемесінің ең жоғары мәні – жылдық 13%.

2023 және 2022 жылдары Топ облигацияларды орналастырған жоқ.

2023 жылғы 1 қыркүйекте Топ айналыс мерзімінің аяқталуына байланысты жиынтық номиналды құны 8,118,890 мың теңгені құрайтын бесінші эмиссияның шығарылған купондық облигацияларын өтеді.

22 Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Номиналды құны	152,952,200	167,469,550
Дисконт	(89,633,066)	(94,495,634)
Есептелген сыйақы	1,325,469	1,711,598
	64,644,603	74,685,514

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар Топтың қамтамасыз етілмеген міндеттемелерін қамтиды. Банкроттық жағдайда реттелген борыштық бағалы қағаздар Топ өзінің барлық басқа міндеттемелерін толығымен өтегеннен кейін өтеледі.

Реттелген борыштық бағалы қағаздар эмиссиясы туралы ақпарат 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төменде келтірілген:

	Шығарылымның бірінші орналастырылған күні		Купондық мөлшерлемесі	Тиімді сыйақы мөлшерлемесі	Баланстық құны	
	Өтеу күні				2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Он жетінші эмиссия облигациялары	18-қаз.-17 ж.	18-қаз.-32ж.	4.00%	18.00%	61,571,491	57,430,033
Он үшінші эмиссия облигациялары	29-қырк.-14 ж.	10-қаңт.-24ж.	9.00%	13.98%	3,073,112	2,489,450
Сегізінші эмиссия облигациялары	21-там.-09 ж.	15-қаз.-23ж.	1%*	18.72%	-	14,766,031
					64,644,603	74,685,514

* Проспектіде көзделген сыйақы купондық мөлшерлемесінің ең жоғары мәні – жылдық 13%.

Инфляция деңгейі бойынша индекстелген купондық төлемдермен ұсынылған кіріктірілген туынды құралдар негізгі борыштық құралдармен тығыз байланысты ретінде қарастырылады, өйткені инфляция индексі әдетте осы мақсатта теңгені қолданудың экономикалық ортасында «иінтірек» факторынсыз пайдаланылады.

2023 жылғы 11 тамызда Топ екінші облигациялық бағдарлама, 450,011 мың теңге сомасына он үшінші эмиссия шегінде шығарылған жылдық 9% тіркелген купондық мөлшерлемесі бар реттелген қамтамасыз етілмеген облигацияларды орналастырды.

Банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасына қатысу

ҚРҰБ-ның 2017 жылғы 27 қыркүйектегі № 183 қаулысымен Банктің Қазақстан Республикасы банк секторының қаржылық тұрақтылығын арттыру бағдарламасына (Бағдарлама) қатысуы мақұлданды.

Бағдарлама шарттарына сәйкес Банк, шығарылым проспектісінде көзделген талаптарға сәйкес Банктің жай акцияларына айырбасталатын, Банктің атаулы купондық реттелген облигацияларын («Облигациялар») шығару арқылы, ҚРҰБ еншілес ұйымы «Қазақстандық орнықтылық қоры» АҚ-тан ақшалай қаражат алды.

Банк өз қызметінде облигациялар орналастырылған күннен бастап 5 жыл ішінде қолданылатын мынадай шектеулерді (ковенанттарды) қабылдайды, олардың кез келгенін бұзу облигация ұстаушылардың облигацияларды Банктің жай акцияларына айырбастау құқығын іске асыруға әкеп соғады:

- Банк Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері үшін уәкілетті орган белгілеген меншікті капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерін орындауға міндеттенеді.
- Банк банк активтерін шығару бойынша іс-әрекеттер жасамауға міндеттенеді; бұл ретте активтерді шығару ретінде қаралатын жағдайлардың тізімі облигациялар шығару проспектісінде келтірілген.

Осы бағдарламаға қатысу шеңберінде 2017 жылғы 18 қазанда Банк «Қазақстан қор биржасы» АҚ-қа айналыс мерзімі 15 жыл және купон мөлшерлемесі жылдық 4.00% болатын 150,000,000 мың теңге сомасына облигацияларды орналастырды. Облигацияларды бастапқы тану сәтінде пайда мен залал және өзге жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепте табыс түрінде танылған 18.00% нарықтық мөлшерлемені пайдалану кезінде облигацияларды дисконттау нәтижесі 106,961,607 мың теңгені құрайды.

2023 жылғы 17 қазанда Топ айналыс мерзімінің аяқталуына байланысты жиынтық номиналды құны 14,974,550 мың теңгені құрайтын сегізінші эмиссияның шығарылған реттелген купондық облигацияларын толық өтеді.

Топ 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда аталған келісімдерді бұзған жоқ.

23 Өзге тартылған қаражаттар

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Мемлекеттік қаржы институттарынан алынған кредиттер	72,984,547	69,855,654
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен алынған кредиттер	-	202,724
	72,984,547	70,058,378

Бұдан әрі 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тартылған қаражат бойынша төлемдерді өтеу шарттары мен кестесі ұсынылған:

	Валюта-сы	Сыйақының орташа мөлшерлемесі	Өтеу жылы	Баланстық құны	
				2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ	теңге	1.00%	2052	35,217,671	35,182,329
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	теңге	1.00-2.00%	2029-2037	23,949,525	23,981,641
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ	теңге	1.00-8.50%	2024-2035	13,817,351	10,691,684
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі	теңге	ҚРҰБ қайта қаржыландыру мөлшерлемесі	2023	-	102,118
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі	долл.	Либор +1%	2023	-	100,606
				72,984,547	70,058,378

2023 жыл ішінде Банк «ДАМУ «кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-тан (бұдан әрі – «ДАМУ КДҚ» АҚ) 2030 жылғы 1 қазанда өтелетін 2% ставка бойынша жалпы сомасы 5,102,864 мың теңгеге қаражат тартты, қарыз қаражаты Банкке соңғы қарыз алушыларды – шағын және/немесе орта кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу мақсаттарына – өтеу мерзімі 7 жылға дейінгі жылдық 6%-дан аспайтын мөлшерлеме бойынша берілді.

2022 жылдың ішінде Топ «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-тан (бұдан әрі – «ӨДҚ» АҚ) мерзімі 2052 жылғы 30 сәуірде өтелетін 1% ставка бойынша 35,000,000 мың теңге алды, бұл қарыз қаражаты Топқа өтеу мерзімі 7 жылдан аспайтын жылдық 4% мөлшерлеме бойынша отандық өндірістегі жеңіл автокөлікті сатып алушы – соңғы қарыз алушыларға кредит беру мақсатына берілді. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк осы қарыз бойынша «BBB-»-дан «BBB+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің құрамында көрсетілген 13,633,340 мың теңге мөлшерінде корпоративтік облигациялар (13-ескертпе) мен амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын инвестициялар құрамында көрсетілген 4,647,029 мың теңге жалпы сомаға облигациялар түрінде (16-ескертпе) қамтамасыз етуді ұсынды (2022 жылғы 31 желтоқсан: «BBB-»-тен «BBB+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар 2,962,747 мың теңге мөлшерінде және «BB-»-тен «BB+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар 3,146,018 мың теңге мөлшерінде өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің құрамында көрсетілген корпоративтік облигациялар, жалпы сомасы 9,391,415 мың теңгені құрайтын, амортизацияланған құны бойынша ескерілетін инвестициялар құрамында көрсетілген облигациялар).

«ДАМУ КДҚ» АҚ пен «ҚДБ» АҚ-тан тартылған өзге де қаражат өнеркәсіптің белгілі бір салаларында қызметін жүзеге асыратын корпоративтік және шағын және орта бизнес («ШОБ») кәсіпорындарын қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес алынды. «ДАМУ КДҚ» АҚ пен «ҚДБ» АҚ-пен жасалған қарыз шарттарына сәйкес Топ жоғарыда аталған бағдарламаға қатысу құқығы бар корпоративтік қарыз алушыларға және ШОБ-қа жылдық 6.00% мөлшерлеме бойынша, өтеу мерзімі 10 жылдан аспайтын кредит беруге жауапты болады.

2022 жыл ішінде Топ «Банк ВТБ (Қазақстан)» АҚ еншілес ұйымының «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ алдындағы міндеттемелерін жеңілдікті автокредиттеудің мемлекеттік бағдарламалары шеңберінде берілген автокредиттердің сомасы бойынша баламалы портфеліне айырбастау үшін 2029-2037 жылдары өтелетін жылдық 1% мөлшерлеме бойынша жалпы сомасы 11,500,000 мың теңгені құрайтын міндеттеме қабылдады (15-ескертпе). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚДБ» АҚ алдында қабылданған міндеттемелердің баланстық құны 11,520,361 мың теңгені құрайды.

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ «ҚДБ» АҚ алдындағы міндеттемелер бойынша 5,066,586 мың теңге мөлшерінде әділ құны бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы ескерілетін қаржы активтерінің құрамында көрсетілген «ВВВ-»-дан «ВВВ+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар корпоративтік облигациялар түрінде қамтамасыз етуді ұсынды (2022 жылғы 31 желтоқсан: «ВВВ-»-тен «ВВВ+»-ке дейінгі кредиттік рейтингі бар, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтерінің құрамында көрсетілген 4,876,947 мың теңге мөлшеріндегі корпоративтік облигациялар) (13-ескертпе).

Топ басшылығы ерекше сипатқа байланысты «ӨДҚ» АҚ, «ДАМУ ҚДҚ» АҚ және «ҚДБ» АҚ кредиттері белгілі бір салаларда қызметін жүзеге асыратын субъектілерді қолдау үшін мемлекеттік компаниялар ұсынатын кредиттеу нарығында жеке сегментті білдіреді деп есептейді. Нәтижесінде «ӨДҚ» АҚ, «ДАМУ ҚДҚ» АҚ және «ҚДБ» АҚ кредиттері жай мәмілелер шеңберінде алынды, бұл ретте қарыз шарттары шеңберінде алынған сома бастапқы тану кезінде олардың әділ құнын білдіреді.

Топ жоғарыда келтірілген қаражатты тарту шарттарының талаптарын орындау бойынша белгілі бір міндеттемелерді сақтауға міндетті. Топ тарапынан 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы міндеттемелердің ешқайсысы бұзылған жоқ.

Қаржылық қызметтің міндеттемелері мен ақша ағындарының өзгерістерін салыстыру:

мың теңге	Міндеттемелер				
	Басқа тартылған қаражаттар	Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	Жалдау міндеттемелері	Барлығы
2023 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	70,058,378	74,685,514	16,667,144	3,175,407	164,586,443
Қаржылық қызметтен түсетін ақша ағындарына байланысты өзгерістері					
Басқа да тартылған қаражатты тарту	5,102,864	-	-	-	5,102,864
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(2,197,036)	-	-	-	(2,197,036)
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздардан түсетін түсімдер	-	450,011	-	-	450,011
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар бойынша төлемдері	-	(14,974,550)	-	-	(14,974,550)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша төлемдері	-	-	(8,118,890)	-	(8,118,890)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	-	-	-	(1,349,839)	(1,349,839)
Қаржылық қызметтен түсетін ақша ағындарына байланысты барлық өзгерістер	2,905,828	(14,524,539)	(8,118,890)	(1,349,839)	(21,087,440)
Шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру әсері	(1,711)	-	-	-	(1,711)
Басқа өзгерістер					
Пайыздық шығындар	934,015	12,654,936	1,650,592	376,472	15,616,015
Пайыздық төленгендер	(911,963)	(8,171,241)	(1,924,867)	(390,893)	(11,398,964)
Жалдау міндеттемелерін тану және басқа өзгерістер	-	(67)	-	860,207	860,140
2023 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	72,984,547	64,644,603	8,273,979	2,671,354	148,574,483

	Міндеттемелер			Жалдау міндеттемелері	Барлығы
	Басқа тартылған қаражаттар	Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	Шығарылған борыштық бағалы қағаздар		
мың теңге					
2022 жылғы 1 қаңтардағы қалдық	26,029,572	70,309,216	16,462,157	2,562,741	115,363,686
Қаржылық қызметтен түсетін ақша ағындарына байланысты өзгерістері					
«ӨДҚ» АҚ-тан басқа да тартылған қаражатты тарту	35,000,000	-	-	-	35,000,000
Басқа да тартылған қаражатты өтеу	(2,611,181)	-	-	-	(2,611,181)
Жалдау шарттары бойынша төлемдер	-	-	-	(1,242,881)	(1,242,881)
Қаржылық қызметтен түсетін ақша ағындарына байланысты барлық өзгерістер	32,388,819	-	-	(1,242,881)	31,145,938
Шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру әсері	9,258	-	-	-	9,258
Басқа өзгерістер					
Пайыздық шығындар	841,186	12,008,456	1,796,978	314,631	14,961,251
Пайыздық төленгендер	(710,457)	(7,632,158)	(1,591,991)	(274,885)	(10,209,491)
Жалдау міндеттемелерін тану	-	-	-	1,815,801	1,815,801
Ақшалай емес басқа өзгерістер					
Берілген қарыздар бойынша талап ету құқықтарын беру нәтижесінде «ҚДБ» АҚ алдындағы міндеттемелерді қабылдау (15-ескертпе)	11,500,000	-	-	-	11,500,000
2022 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	70,058,378	74,685,514	16,667,144	3,175,407	164,586,443

Операциялық жалдау шарттары қоса алғанда, жалдау шарттары бойынша ақша қаражатының кетімі 2023 жылы 1,895,698 мың теңгені құрады (2022 жылы: 1,672,707 мың теңге).

24 Басқа да міндеттемелер

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Бантік қызмет бойынша өзге де кредиторлар	4,210,244	3,391,282
Кредит беру операциялары бойынша қарыз алушылар алдындағы кредиторлық берешек	3,448,128	1,725,862
Жалғасып жатқан қатысудан міндеттеме (15 (е) ескертпе)	3,211,795	3,205,524
Клиенттердің тапсырмасының төлемдері мен аударымдары бойынша есеп айырысулар	1,353,865	2,435,516
Есептелген әкімшілік шығындар	1,307,968	570,691
Төлем карталары бойынша есеп айырысулар	887,471	1,769,420
Депозиттерге міндетті кепілдік беру қорына төленетін төлемдер	400,000	-
Сақтандыру компаниясы алдындағы берешек	374,138	373,155
Шығарылған электрондық ақша бойынша міндеттеме	265,488	518,760
Күрделі шығындар бойынша кредиторлық берешек	169,507	3,850
«AsiaCredit Банк» АҚ салымшыларының қаражаттары	30	30
Басқа қаржылық міндеттемелер	771,228	1,611,735
Басқа барлық қаржы міндеттемелері	16,399,862	15,605,825
Қызметкерлер алдындағы кредиторлық берешек	8,776,857	4,576,184
Демалыстар бойынша қорлар	2,341,418	1,694,289
Шартты міндеттемелер бойынша залалдарға арналған бағалау резерві	2,301,055	199,371
Болашақ кезең кірістері	1,542,696	700,959
Төленетін басқа салықтар	1,337,463	378,019
Басқа қаржылық емес міндеттемелер	540,669	341,122
Басқа барлық қаржылық емес міндеттемелер	16,840,158	7,889,944
Басқа барлық міндеттемелер	33,240,020	23,495,769

25 Акционерлік капитал

(а) Шығарылған акционерлік капитал және эмиссиялық кіріс

Банктің тіркелген акционерлік капиталы 2,096,038,900 жай акциялардан тұрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,096,038,900 жай акциялар) және 3,000,000 сатып алуға жатпайтын кумулятивтік артықшылықты акциялар (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,000,000 артықшылықты акциялар).

2023 жылы акциялар шығарылмады (2022 жылы акциялар шығарылмады).

31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған және орналастырылған акционерлік капитал келесі толық төленген жай акциялардан тұрды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
	Акция саны	Акция саны
955.98 теңгеден шығарылғаны	8,368,300	8,368,300
1,523.90 теңгеден шығарылғаны	2,631,500	2,631,500
1,092.00 теңгеден шығарылғаны	2,930,452	2,930,452
6,532.60 теңгеден шығарылғаны	7,030,137	7,030,137
Барлық шығарылған және айналыстағы акциялар	20,960,389	20,960,389

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің жарғылық капиталы 61,135,197 мың теңгені құрады.

Жай акциялардың иелері дивидендтер жариялануына қарай оларды алуға құқылы, сондай-ақ Банк акционерлерінің жылдық және жалпы жиналыстарында бір акцияға бір дауыс беруге құқылы.

(б) Дивидендтер

Қазақстан заңнамасы мен Банктің жарғылық құжаттарына сәйкес бөлуге қолжетімді резервтер Қазақстан Республикасының ережелері мен нормативтік-құқықтық актілеріне жатады.

2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде дивидендтер жарияланбады немесе төленбеді (2022 жылы: дивидендтер жарияланбады немесе төленбеді).

(в) Бір акцияның баланстық құны

Қазақстан қор биржасы листингінің қағидаларына сәйкес Топ өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігінде жай акцияға шаққандағы баланстық құнның шамасын ұсынуға тиіс.

Жай акцияға шаққандағы баланстық құн материалдық емес активтерді шегергенде таза активтерді орналастырылған жай акциялар санына бөлу арқылы есептеледі. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша акцияның баланстық құны 14,078.57 теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 9,090.30 теңге).

(г) Резервтердің сипаты мен мақсаты

Жалпы банктік тәуекелдерді жабуға арналған резервтер

2013 жылға дейін «Екінші деңгейдегі банктердің резервтік капиталының ең төменгі мөлшерін белгілеу туралы» Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі («ҚҚА») басқармасының 2011 жылғы 31 қаңтардағы (2013 жылы күшін жойған) №196 қаулысына енгізілген өзгерістерге сәйкес, Банк бөлінбеген пайданың сомасын бөлінбейтін резервтің құрамына аудару арқылы резервтік капиталды құруға міндетті болды.

2013 жылдан бастап Банк басшылығы осы резервті қалыптастыруды дербес айқындайды. 2023 жылғы 31 Желтоқсанда және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдық кезендер ішінде резервке және резервтен жалпы банктік тәуекелдерді жабуға аударымдар жасалмады.

26 Акцияға шаққандағы пайда

Акцияға шаққандағы пайданы есептеу шоғырландырылған таза пайданың мөлшеріне және орналастырылған жай акциялардың орташа өлшенген санына негізделіп, төменде көрсетілгендей жүзеге асырылады. Топтың әлеуетті сұйытылған жай акциялары жоқ.

	<u>2023 ж.</u>	<u>2022 ж.</u>
Таза пайда (мың теңге)	95,440,405	83,320,172
Жай акциялардың орташа өлшенген саны (дана)	20,960,389	20,960,389
Бір акцияға шаққандағы базалық пайда (теңге)	<u>4,553.37</u>	<u>3,975.13</u>

27 Сегменттер бойынша талдау

Топтың бес есеп беру сегменті бар, олар төменде сипатталғандай топтың негізгі шаруашылық бөлімшелері болып табылады. Аталған негізгі экономикалық бөлімшелер әр түрлі өнімдер мен қызметтерді ұсынады және бөлек басқарылады, өйткені олар әр түрлі технологиялар мен нарықтық стратегияларды қолдануды талап етеді. Операциялық шешімдерді қабылдауға жауапты тұлға, атап айтқанда Басқарма Төрағасы әрбір негізгі шаруашылық бөлімшесі бойынша басшылықтың ішкі есептерін тоқсанына кемінде бір рет қарайды. Бұдан әрі есеп беру сегменттерінің әрқайсысының операцияларының қысқаша сипаттамасы берілген.

- Корпоративтік банктік қызмет көрсету – кредит беруді, депозиттер тарту мен корпоративтік клиенттермен жасалатын басқа да операцияларды қамтиды.
- Бөлшек банктік қызмет – кредит беруді, депозиттерді тарту және бөлшек клиенттермен жүргізілетін басқа операцияларды қамтиды.
- Активтер мен міндеттемелерді басқару өтімді активтер портфелін (ақша қаражатын, ҚРҰБ және басқа банктердегі «Ностро» шоттарын) жүргізуді, банкаралық қаржыландыруды (1 айға дейінгі мерзімге), өтімді активтердің инвестициялары мен облигациялар эмиссиясын басқаруды қамтиды.
- Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету – кредит беруді, депозиттер тарту және шағын және орта кәсіпорындармен жүргізілетін басқа операцияларды қамтиды.
- Қазынашылық – нарықтық тәуекелдер мен өтімді бағалы қағаздарға (корпоративтік облигацияларға) инвестицияларды хеджирлеу мақсатында Топты банкаралық қарыз алу және туынды қаржы құралдарын пайдалану арқылы қаржыландыруды қамтиды.

Әрбір есепті сегмент қызметінің нәтижелеріне қатысты ақпарат бұдан әрі келтіріледі. Сегмент қызметінің нәтижелері табыс салығы шегерілгеннен кейін сегмент алған пайда негізінде бағаланады, өйткені олар Басқарма Төрағасы қарайтын басшылықтың ішкі есептеріне енгізіледі. Сегмент алған пайда оның қызмет нәтижелерін бағалау үшін пайдаланылады, өйткені басшылық тұрғысынан бұл ақпарат экономиканың сол салаларда жұмыс істейтін басқа кәсіпорындармен салыстырғанда белгілі бір сегменттердің нәтижелерін бағалау кезінде ең өзекті болып табылады. Сегменттер арасындағы операциялардағы баға тараптардың тәуелсіздігі жағдайында жүзеге асырылады.

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
АКТИВТЕР		
Активтер мен міндеттемелерді басқару	1,150,791,444	1,256,229,137
Бөлшек банктік қызмет көрсету	915,026,177	706,753,394
Корпоративтік банктік қызмет көрсету	389,239,717	313,865,914
Қазынашылық	184,247,136	372,251
Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	68,698,456	47,400,397
Бөлінбеген активтер	50,769,349	31,104,736
Барлық активтер	2,758,772,279	2,355,725,829

МІНДЕТТЕМЕЛЕР		
Бөлшек банктік қызмет көрсету	1,094,308,489	911,028,557
Корпоративтік банктік қызмет көрсету	786,107,434	603,104,714
Шағын және орта кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	327,939,704	467,253,925
Активтер мен міндеттемелерді басқару	109,517,124	99,890,736
Қазынашылық	55,102,500	14,091,807
Бөлінбеген міндеттемелер	74,526,277	64,611,466
Барлық міндеттемелер	2,447,501,528	2,159,981,205

Есеп беру сегменттерінің активтері мен міндеттемелерінің жиынтық шамалары арасындағы салыстырулар келесі түрде берілуі мүмкін:

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Есеп беру сегменттерінің жиынтық активтері	2,758,772,279	2,355,725,829
Шоғырландыру әсері	(59,674)	1,345,943
Шетел валютасын сатып алу-сату шарттарының толық сомасын көрсету	(49,524,696)	(372,251)
Қаржы активтерінің құнын түзету	(6,207,468)	-
Басқа активтердің құнын түзету	(3,289,319)	-
Басқа да түзетулер	(2,884,319)	(518,871)
Барлық активтер	2,696,806,803	2,356,180,650

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Есеп беру сегменттерінің жиынтық міндеттемелері	2,447,501,528	2,159,981,205
Шоғырландыру әсері	(195,390)	(240,900)
Шетел валютасын сатып алу-сату шарттарының толық сомасын көрсету	(49,524,696)	(372,251)
Басқа да түзетулер	(5,047,484)	(518,080)
Барлық міндеттемелер	2,392,733,958	2,158,849,974

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың негізгі есеп беру сегменттері туралы ақпарат келесідей берілуі мүмкін:

мың теңге	Шағын және орта			Қазынашылық	Активтер мен міндеттемелерді басқару	Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер*	Барлығы
	Корпоративтік банктік қызмет көрсету	кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	Бөлшек банктік қызмет көрсету				
Пайыздық кірістер	50,876,292	12,069,095	222,673,211	12,219,519	52,864,388	-	350,702,505
Комиссиялық кірістер	2,683,114	6,104,711	36,247,407	300,905	-	-	45,336,137
Бағалы қағаздармен, дилерлік операциялармен және бағамдық айырмашылықтармен жасалған таза пайда	12,033,193	9,209,985	4,826,072	28,481,618	2,793,625	-	57,344,493
Басқа (шығындар)/кірістер	(220,782)	-	1,125	31,607	-	120,706	(67,344)
Қорларға трансферттік баға белгілеу	48,695,957	35,524,045	87,862,454	176,123	72,320,060	-	244,578,639
Түсім	114,067,774	62,907,836	351,610,269	41,209,772	127,978,073	120,706	697,894,430
Пайыздық шығындар	(32,023,066)	(19,458,543)	(69,653,552)	-	(32,252,671)	-	(153,387,832)
Комиссиялық шығыстар	(981,849)	(2,331,605)	(22,522,333)	(628,018)	(314,381)	(93,543)	(26,871,729)
(Құнсызданудан болған залалдар)/ құнсызданудан болған залалдарды қалпына келтіру	(1,121,667)	2,272,093	(75,274,579)	-	(11,830,382)	(198,526)	(86,153,061)
Қорларға трансферттік баға белгілеу	(44,757,303)	(6,603,446)	(126,585,695)	(13,767,807)	(52,864,388)	-	(244,578,639)
Операциялық шығындар (тікелей)	(1,931,541)	(1,981,422)	(14,749,240)	(3,329,385)	(69,398)	(21,031,623)	(43,092,609)
Операциялық шығындар (жанама)	(1,783,912)	(2,384,381)	(12,906,778)	(794,711)	(15,192)	(3,197,148)	(21,082,122)
Корпоративтік табыс салығы	(6,940,229)	(7,150,210)	(6,598,308)	(5,004,150)	-	-	(25,692,897)
Сегменттің қаржылай нәтижесі	24,528,207	25,270,322	23,319,784	17,685,701	30,631,661	(24,400,134)	97,035,541
Сегменттердің басқа көрсеткіштері							
Негізгі құралдарды сатып алу	-	-	-	-	-	9,012,434	9,012,434
Тозу және амортизация	(29,692)	(17,821)	(438,487)	(2,773)	(487)	(4,187,336)	(4,676,596)

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың негізгі есеп беру сегменттері туралы ақпарат келесідей берілуі мүмкін:

мың теңге	Шағын және орта			Қазынашылық	Активтер мен міндеттемелерді басқару	Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер*	Барлығы
	Корпоративтік банктік қызмет көрсету	кәсіпорындарға банктік қызмет көрсету	Бөлшек банктік қызмет көрсету				
Пайыздық кірістер	32,886,620	4,562,871	135,599,695	658,480	26,567,401	-	200,275,067
Комиссиялық кірістер	2,292,703	3,403,109	41,569,779	275,688	-	-	47,541,279
Бағалы қағаздармен, дилерлік операциялармен және бағамдық айырмашылықтармен жасалған таза пайда	6,042,161	7,687,480	11,193,686	33,440,013	(3,579,611)	-	54,783,729
Басқа кірістер/(шығындар)	-	-	3,286	44,626	-	(654,984)	(607,072)
Қорларға трансферттік баға белгілеу	28,330,194	22,850,584	48,501,870	150,044	32,156,596	-	131,989,288
Түсім	69,551,678	38,504,044	236,868,316	34,568,851	55,144,386	(654,984)	433,982,291
Пайыздық шығындар	(18,190,046)	(10,957,603)	(40,556,962)	-	(14,585,062)	-	(84,289,673)
Комиссиялық шығыстар	(618,598)	(6,836)	(20,342,863)	(597,996)	(307,793)	(84,775)	(21,958,861)
Құнсызданудан болған залалдарды қалпына келтіру/(құнсызданудан болған залалдар)	25,167	777,535	(25,126,054)	-	(14,703,598)	(87,902)	(39,114,852)
Қорларға трансферттік баға белгілеу	(27,801,986)	(3,306,266)	(73,597,738)	(715,897)	(26,567,401)	-	(131,989,288)
Операциялық шығындар (тікелей)	(1,544,076)	(1,141,321)	(12,262,407)	(3,194,825)	(46,871)	(13,884,246)	(32,073,746)
Операциялық шығындар (жанама)	(1,296,670)	(1,873,491)	(10,653,479)	(496,907)	(7,700)	(3,458,426)	(17,786,673)
Корпоративтік табыс салығы	(3,862,846)	(4,221,885)	(10,427,774)	(5,674,312)	-	-	(24,186,817)
Сегменттің қаржылай нәтижесі	16,262,623	17,774,177	43,901,039	23,888,914	(1,074,039)	(18,170,333)	82,582,381
Сегменттердің басқа көрсеткіштері							
Негізгі құралдарды сатып алу	-	-	-	-	-	3,401,849	3,401,849
Тозу және амортизация	(17,748)	(11,872)	(397,335)	(2,220)	(509)	(3,790,692)	(4,220,376)

* «Бөлінбеген активтер мен міндеттемелер» қызметі әкімшілік-бақылау функциясын, реттеуші және заңнамалық талаптарды орындаумен байланысты бөлімшелердің шығыстарын білдіреді.

Есепті сегменттердің түсімі мен пайдасы немесе залалы арасындағы салыстырулар келесідей берілуі мүмкін:

	2023 ж.	2022 ж.
	мың теңге	мың теңге
Есепті сегменттердің кірісі	697,894,430	433,982,291
Шоғырландыру әсері	24,710	146,735
Қорларға трансферттік баға белгілеу	(244,578,639)	(131,989,288)
Басқа да түзетулер	(24,656,355)	(11,946,415)
Барлық кірістер	428,684,146	290,193,323
	2023 ж.	2022 ж.
	мың теңге	мың теңге
Есепті сегменттердің пайдасы	97,035,541	82,582,381
Басқа да түзетулер	(144,009)	650,531
Шоғырландыру әсері	(1,451,127)	87,260
Барлық пайда	95,440,405	83,320,172

Шоғырландыру әсері: шоғырландыру әсері Төрағаның басшылықтың ішкі есептерін шоғырландырылмаған негізде талдауы нәтижесінде пайда болады.

Өзге түзетулер: бұл түзетулер негізінен өзге активтер мен өзге де міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың өзара есебімен, сондай-ақ кредиттік-құнсызданған қарыз алушылар бойынша пайыздық табысты көрсету үшін 14,814,489 мың теңге (2022 жыл: 3,309,050 мың теңге) мөлшерінде қажетті түзетулермен берілген. Басқа түзетулер Басқарма Төрағасының жалпы есептеу негізінде дайындалған басшылықтың ішкі есептеріне жүргізген талдау нәтижесінде туындайды, ал ҚЕХС-қа сәйкес дайындалған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің мақсаттары үшін өзара есеп айырысу бөлінбеген активтер/міндеттемелер құрамына енгізілген белгілі бір басқа активтерге/міндеттемелерге қатысты жүзеге асырылады.

Қорларға трансферттік баға белгілеу: басшылықтың ішкі есеп беру мақсаттары үшін трансферттік баға ақшалай ресурстарды тартатын сегменттер мен ақшалай ресурстарды пайдалана отырып, пайыздық кіріс әкелетін активтерді жасайтын сегменттер арасында кірістер мен шығыстарды бөлуді білдіреді.

Ірі клиенттер мен географиялық аймақтарға қатысты ақпарат

2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде Топтың жалпы кірісінің 10%-дан астамын құрайтын ірі корпоративті клиенттері болған жоқ (2022 жылдың 31 желтоқсаны: болмаған).

Сыртқы клиенттермен жасалатын операциялардан түсетін табыстың басым бөлігі Қазақстан Республикасының резиденттерімен жасалатын операцияларға тиесілі. Ұзақ мерзімді активтердің басым бөлігі Қазақстан Республикасында орналасқан.

28 Тәуекелдерді басқару

(а) Тәуекелдерді басқару саясаты мен процедуралары

Тәуекелдерді басқару банк қызметінің негізі болып табылады және банктің операциялық қызметінің маңызды элементі болып табылады. Нарықтық тәуекел, кредиттік тәуекел, өтімділік тәуекелі мен операциялық тәуекел Топ өз қызметін жүзеге асыру процесінде кездесетін негізгі тәуекелдер болып табылады. Қаржылық тәуекелдерді басқарудың басты міндеті тәуекел лимиттерін айқындап, белгіленген лимиттердің сақталуын одан әрі қамтамасыз ету болып табылады. Операциялық және заңды тәуекелдерді басқару операциялық және заңды тәуекелдерді барынша азайту мақсатында ішкі регламенттер мен рәсімдердің тиісінше сақталуын қамтамасыз етуі тиіс.

Тәуекелдерді басқаруды ұйымдастыру барысында банк «үш қорғау желісі» тұжырымдамасын пайдаланады:

- бастамашы бөлімше тарапынан бастапқы талдау;

- бақылау бөлімшесі тарапынан талдау (тәуекел-менеджмент бөлімшесі, заң департаменті, комплаенс қызметі және т.б.);
- банктегі тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеу тиімділігін тексеру және тәуелсіз бағалау.

Топ жыл сайын негізгі тәуекелдерді анықтау және бағалау рәсімін жүргізеді, оның нәтижелері бойынша Директорлар кеңесі тәуекелдің тәбет нормативтерін белгілейді.

Топтың тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаты Топ ұшырайтын тәуекелдерді анықтау, талдау және басқаруға, тәуекелдер лимиттерін белгілеу және тиісті бақылауға, сондай-ақ тәуекелдер деңгейі мен олардың белгіленген лимиттерге сәйкестігін тұрақты бағалауға бағытталған. Тәуекелдерді басқару жөніндегі саясат пен рәсімдер ұсынылатын банк өнімдері мен қызметтердің, сондай-ақ пайда болатын үздік тәжірибелердің нарықтық жағдайларының өзгерістерін көрсету мақсатында тұрақты негізде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жөніндегі бақылау жүйесінің тиісінше жұмыс істеуін, негізгі тәуекелдерді басқару және тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаттар мен рәсімдерді мақұлдауға, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауға жауапты болады. Тәуекелдер мен ішкі бақылау комитеті осы мәселелерді алдын ала қарайды да, Директорлар кеңесінің алдында осы мәселелерді қарау және/немесе бекіту туралы өтініш жасайды.

Басқарма тәуекелдерді төмендету жөніндегі шаралардың мониторингі мен енгізілуіне жауапты, сондай-ақ Топ қызметі тәуекелдердің белгіленген шегінде жүзеге асыруын қадағалайды. Тәуекел-менеджмент бөлімше басшылығының міндеттеріне тәуекелдерді жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарының сақталуын бақылау, сондай-ақ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдер бойынша есептерді анықтау, бағалау, басқару және жасау жөнінде жалпы қағидаттар мен әдістердің қолданылуын бақылау жатады. Тәуекел-менеджмент бөлімшелерінің басшылығы тікелей Басқарма Төрағасына және жанама түрде тәуекелдер және ішкі бақылау Комитеті арқылы, Директорлар кеңесіне есеп береді.

Кредиттік комитеттердің жүйесі, Нарықтық тәуекелдер мен өтімділікті басқару жөніндегі комитеті (НТМӨБК) кредиттік және нарықтық тәуекелдерді, сондай-ақ өтімділік тәуекелдерін тұтастай алғанда портфель деңгейінде де, жекелеген мәмілелер деңгейінде де басқарып бақылайды. Шешім қабылдау процесінің тиімділігін арттыру үшін банк тәуекелге ұшыраудың түрі мен мөлшеріне байланысты кредиттік комитеттердің сатылы құрылымын құрды.

Сыртқы және ішкі тәуекел факторлары да банк аясында анықталып, басқарылады. Барлық тәуекел факторларының тізбесін анықтау мен тәуекелдерді төмендету бойынша ағымдағы рәсімдердің жеткіліктілік деңгейін айқындауға ерекше назар аударылады. Кредиттік және нарықтық тәуекелдерді стандартты талдаудан басқа, тәуекел-менеджмент бөлімшелері жекелеген бағыттар бойынша сараптамалық бағалау алу мақсатында операциялық бөлімшелермен тұрақты кездесулер өткізу арқылы қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

(б) Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – нарықтық жағдайдың қолайсыз өзгерістеріне негізделген және нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валюта бағамдарының, қаржы құралдарының, тауарлардың нарықтық құнының өзгерістерінде көрінетін баланстық және баланстан тыс баптар бойынша қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы. Нарықтық тәуекелге валюталық, пайыздық және баға тәуекелдері кіреді.

Нарықтық тәуекел қоржындық деңгейде басқарылады. Осы тәуекелді басқару міндеті қабылданған тәуекел үшін алынатын кірістілікті оңтайландыруды қамтамасыз ете отырып, нарықтық тәуекелге ұшыраудың қолайлы параметрлер шеңберінен шықпауын басқару және бақылау болып табылады.

НТМӨБК нарықтық тәуекел мен өтімділікті басқаруға жауапты. НТМӨБК нарық тәуекел лимиттерін Тәуекел-менеджменті блогының ұсынымдарына сүйене отырып қарайды да, Басқарма мен Директорлар кеңесінің келісіп, бекітуіне ұсынады.

Топ нарықтық тәуекелді жекелеген қаржы құралдары бойынша қоржын шамасына, сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру мерзімдеріне, валюталық позиция мен шығындар лимиттеріне қатысты ашық позиция бойынша лимиттерді белгілеу арқылы басқарады. Топ Басқарма мен Директорлар кеңесі жанартып, бекітетін осындай позицияларға үнемі мониторинг жүргізіп отырады.

Сонымен қатар Топ жекелеген ерекше нарықтық сценарийлердің жеке сауда портфельдеріне және жалпы позицияға ықтимал қаржылық әсерін үлгілеу үшін әртүрлі стресс-тестілерді қолданады. Стресс-тесттер төтенше жағдайларда туындауы мүмкін шығындардың ықтимал мөлшерін анықтауға мүмкіндік береді. Топ қолданатын стресс-тесттерге тәуекелдің әр санаты стресстік өзгерістерге ұшырайтын тәуекел факторларының стресс-тестілері, сондай-ақ ықтимал стресстік оқиғалардың жеке позицияларға қолдануды қамтитын арнайы стресс-тесттер кіреді.

Пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау мерзімдерін талдауға негізделген пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқару банктің таза пайыздық маржасының пайыздық мөлшерлемелерді өзгертудің әр түрлі стандартты және стандартты емес сценарийлеріне сезімталдығын мониторингтеумен толықтырылады.

Сондай-ақ Топ өзінің сауда позициялары бойынша нарықтық тәуекелді басқару үшін тәуекел арқылы құнды бағалау әдіснамасын (VaR) пайдаланады.

(i) Пайыздық мөлшерлемені өзгерту тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру қаупі – бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты шығындардың пайда болу ықтималдығы. Банк оның шоғырландырылмаған қаржылық жағдайына және ақша ағындарына үстемдік ететін нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің ауытқуына ұшырайды. Мұндай ауытқулар пайыздық маржаның деңгейін жоғарылатуы мүмкін, бірақ оны төмендетуі мүмкін немесе пайыздық мөлшерлемелердің күтпеген өзгеруі жағдайында шығындардың пайда болуына әкелуі мүмкін.

Пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау мерзімдерін талдау

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру қаупі негізінен пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін бақылау және болжау, пайыздық активтер мен міндеттемелердің уақытша алшақтықтарын азайту арқылы басқарылады.

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы негізгі қаржы құралдары бойынша пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау мерзімдеріне қатысты қысқаша ақпарат мынадай түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	3 айдан кем	3-6 ай	6-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан астам	Пайызсыз	Баланстық құны
2023 жылғы 31 желтоқсан							
АКТИВТЕР							
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	160,300,991	56,544,541	-	-	-	302,821,226	519,666,758
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	285,199	285,199
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	149,265,174	29,156,237	11,859,516	189,969,488	82,678,478	-	462,928,893
Банктердегі шоттар мен депозиттер	639,483	114,015,016	560,405	-	11,012,046	8,037,979	134,264,929
Клиенттерге берілген кредиттер	188,258,886	94,894,944	217,068,774	737,320,108	121,621,084	-	1,359,163,796
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	12,655,546	10,143,971	76,172,533	64,003,637	-	-	162,975,687
	511,120,080	304,754,709	305,661,228	991,293,233	215,311,608	311,144,404	2,639,285,262
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	134,362	134,362
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	-	-	20,316,541	20,316,541
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	32,226,575	-	-	-	-	-	32,226,575
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	449,977,443	369,747,422	441,079,829	115,731,216	24,384,339	742,812,651	2,143,732,900
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	326,029	-	-	7,947,950	-	-	8,273,979
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	3,073,112	-	1,200,000	-	60,371,491	-	64,644,603
Өзге де тартылған қаражаттар	503,086	460,821	494,913	2,515,922	69,009,805	-	72,984,547
Жалға алу міндеттемелері	63,794	173,806	112,084	2,321,670	-	-	2,671,354
	486,170,039	370,382,049	442,886,826	128,516,758	153,765,635	763,263,554	2,344,984,861
	24,950,041	(65,627,340)	(137,225,598)	862,776,475	61,545,973	(452,119,150)	294,300,401

мың теңге	3 айдан кем	3-6 ай	6-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан астам	Пайызсыз	Баланстық құны
2022 жылғы 31 желтоқсан							
АКТИВТЕР							
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	463,851,297	-	-	-	-	443,042,094	906,893,391
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	500,923	500,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	3,368,986	2,480,046	17,875,186	87,606,803	490,805	-	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	7,728,077	-	-	-	-	4,262,995	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	174,536,720	62,082,817	214,228,843	536,844,555	71,564,150	-	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	29,637,101	24,905,389	13,671,059	156,698,662	-	-	224,912,211
	679,122,181	89,468,252	245,775,088	781,150,020	72,054,955	447,806,012	2,315,376,508
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	-	-	-	-	-	89,853	89,853
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	-	-	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	394,798,932	247,036,016	574,963,463	125,456,079	29,489,002	559,235,253	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	326,030	-	8,389,344	7,951,770	-	-	16,667,144
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	15,966,031	2,383,412	56,230,033	-	74,685,514
Өзге де тартылған қаражаттар	529,052	437,864	410,093	3,715,569	64,965,800	-	70,058,378
Жалға алу міндеттемелері	35,046	13,747	224,457	2,876,626	25,531	-	3,175,407
	395,795,098	247,487,627	599,953,388	142,383,456	150,710,366	581,376,587	2,117,706,522
	283,327,083	(158,019,375)	(354,178,300)	638,766,564	(78,655,411)	(133,570,575)	197,669,986

Орташа тиімді пайыздық мөлшерлемелер

Келесі кестеде 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша орташа тиімді пайыздық мөлшерлемелері көрсетілген. Аталған пайыздық мөлшерлемелер тиісті активтер мен міндеттемелерді өтеудің шамамен алынған кірістілігін көрсетеді.

	2023 жылғы 31 желтоқсан Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %			2022 жылғы 31 желтоқсан Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %		
	Теңге	АҚШ доллары	Басқа валюталар	Теңге	АҚШ доллары	Басқа валюталар
Пайыздық активтер						
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	14.70	3.62	0.36	-	3.46	-
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	13.64	3.83	3.65	9.93	2.45	1.6
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	5.17	-	-	3.6	-
Клиенттерге берілген кредиттер	26.23	8.38	7.24	25.53	5.95	13.98
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	14.57	3.63	-	12.51	3.51	-
Пайыздық міндеттемелер						
«репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	15.60	-	-	-	-	-
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері						
- Корпоративтік клиенттер	10.90	1.03	1.33	9.56	0.50	0.37
- Бөлшек клиенттер	12.72	0.99	0.12	11.53	1.14	0.21
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	10.91	-	-	12.77	-	-
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	16.86	-	-	17.15	-	-
Өзге де тартылған қаражаттар						
- Мемлекеттік қаржы институттарынан алынған кредиттер	1.35	-	-	1.39	-	-
- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен алынған кредиттер	-	-	-	16.00	1.96	-

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеруіне сезімталдықты талдау

Пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау мерзімдерін талдауға негізделген пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқару қаржылық активтер мен міндеттемелердің сезімталдығын мониторингілеу арқылы толықтырылады. 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданылып жүрген пайыздық активтер мен міндеттемелер бойынша сыйақы мөлшерлемелерін және қайта қаралған позицияларды ұлғайту немесе азайту жағына қарай 100 базистік пунктке кірістілік қисықтарының параллель ауысуының оңайлатылған сценарийі негізінде жасалған пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне (пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау тәуекелі) пайда немесе залал мен меншікті капиталдың (салықтарды шегергенде) сезімталдығын талдау келесі тәртіпте берілуі мүмкін:

мың теңге	2023 ж.		2022 ж.	
	Пайда немесе залал	Меншік капитал	Пайда немесе залал	Меншік капитал
Мөлшерлемелерді азайту жағына қарай 100 базистік пунктке параллель ауысу	427,938	427,938	(484,836)	(484,836)
Мөлшерлемелерді ұлғайту жағына қарай 100 базистік пунктке параллель ауысуы	(427,938)	(427,938)	484,836	484,836

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруі салдарынан басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескерілетін қаржы активтерінің әділ құнының өзгеруіне таза пайда немесе залал мен меншікті капиталдың сезімталдығын талдау (2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әрекет ететін позициялар негізінде құрастырылған), және сыйақы мөлшерлемелерінің ұлғаюына немесе төмендеуіне қарай 100 базистік пунктке кірістілік қисықтарының параллель ауысуының жеңілдетілген сценарийі келесідей берілуі мүмкін:

мың теңге	2023 ж.		2022 ж.	
	Пайда немесе залал	Меншік капитал	Пайда немесе залал	Меншік капитал
Мөлшерлемелерді азайту жағына қарай 100 базистік пунктке параллель ауысу	-	9,282,827	-	2,314,111
Мөлшерлемелерді ұлғайту жағына қарай 100 базистік пунктке параллель ауысуы	-	(8,811,869)	-	(2,377,554)

(ii) Валюталық тәуекел

Топтың бірнеше шетел валютасында көрсетілген активтері мен міндеттемелері бар.

Валюталық тәуекел – бұл валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржылық шығындардың пайда болу ықтималдығы. Топ өзінің валюталық тәуекелге ұшырауын хеджирлейді. Топ өзінің шетел валютасындағы позициясын валюталық позициялар бойынша лимиттер белгілеу және таза валюталық позициялар бойынша лимиттер белгілеу арқылы басқарады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы мынадай түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Басқа валюталар	Барлығы
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	282,865,454	97,662,130	25,091,803	66,320,020	471,939,407
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	100,378,897	-	147,556,146	5,752,292	253,687,335
Банктердегі шоттар мен депозиттер	126,226,949	50,600	-	-	126,277,549
Клиенттерге берілген кредиттер	99,712,490	753,154	8,775,495	-	109,241,139
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	129,161,773	-	-	-	129,161,773
Басқа қаржылық активтер	361,514	30,445	85,603	7,460	485,022
Барлық активтер	738,707,077	98,496,329	181,509,047	72,079,772	1,090,792,225
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Банктердің шоттары мен депозиттері	10,958,324	3,329,741	4,069,218	864,519	19,221,802
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	755,324,189	110,875,542	133,099,254	63,951,360	1,063,250,345
Басқа қаржылық міндеттемелер	1,326,162	150,202	1,047,097	89,796	2,613,257
Барлық міндеттемелер	767,608,675	114,355,485	138,215,569	64,905,675	1,085,085,404
2023 жылғы 31 желтоқсандағы таза позиция	(28,901,598)	(15,859,156)	43,293,478	7,174,097	5,706,821
Тәуекелді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсері **	22,344,897	14,942,423	(43,192,640)	-	(5,905,320)
Тәуекелді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсерін ескере отырып, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы таза позиция	(6,556,701)	(916,733)	100,838	7,174,097	(198,499)

**СПОТ мәмілелерін ескергенде

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы мынадай түрде ұсынылуы мүмкін:

мың теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Басқа валюталар	Барлығы
АКТИВТЕР					
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	655,377,568	26,963,785	117,839,330	59,438,598	859,619,281
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	45,697,369	-	1,531,073	-	47,228,442
Банктердегі шоттар мен депозиттер	7,728,076	64,300	-	-	7,792,376
Клиенттерге берілген кредиттер	59,708,911	19,033,928	5,223,428	-	83,966,267
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	170,778,262	-	-	-	170,778,262
Басқа қаржылық активтер	2,216,960	92,660	98,526	21,268	2,429,414
Барлық активтер	941,507,146	46,154,673	124,692,357	59,459,866	1,171,814,042
МІНДЕТТЕМЕЛЕР					
Банктердің шоттары мен депозиттері	19,465,861	1,309,208	662,983	728	21,438,780
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	864,203,583	28,073,335	122,474,377	58,105,827	1,072,857,122
Өзге де тартылған қаражаттар	100,606	-	-	-	100,606
Басқа қаржылық міндеттемелер	2,198,625	648,113	1,199,742	306,800	4,353,280
Барлық міндеттемелер	885,968,675	30,030,656	124,337,102	58,413,355	1,098,749,788
2022 жылғы 31 желтоқсандағы таза позиция	55,538,471	16,124,017	355,255	1,046,511	73,064,254
Тәуекелді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсері **	(53,791,164)	(15,168,626)	(492,860)	33,365	(69,419,285)
Тәуекелді басқару мақсатында ұсталатын туынды қаржы құралдарының әсерін ескере отырып, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы таза позиция	1,747,307	955,391	(137,605)	1,079,876	3,644,969

**СПОТ мәмілелерін ескергенде

Келесі валюталарға қатысты теңге бағамының әлсіреуі, төмендегі кестеде көрсетілгендей, 2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша меншікті капиталдың және пайданың немесе залалдың бұдан әрі сипатталған ұлғаюына/(азаюына) әкеп соқтырар еді. Бұл талдамалық ақпарат салық сомасын шегергенде ұсынылады және Топ есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша негізді мүмкін деп қараған валюталардың айырбас бағамдарының ауытқуларына негізделген. Талдау барлық басқа айнымалылар, атап айтқанда сыйақы мөлшерлемелері өзгеріссіз қалады деген болжамға сүйене отырып жүргізілді.

мың теңге	2023 ж.		2022 ж.	
	Пайда немесе залал	Меншік капитал	Пайда немесе залал	Меншік капитал
Теңгеге қатысты АҚШ доллары бағамының 20% өсімі	(1,049,072)	(1,049,072)	279,569	279,569
Теңгеге қатысты ресей рублі бағамының 20% өсімі	(146,677)	(146,677)	152,863	152,863
Теңгеге қатысты Еуро бағамының 20% өсімі	16,134	16,134	(22,017)	(22,017)
Теңгеге қатысты басқа валюталар бойынша бағамның 20% өсімі	1,147,856	1,147,856	172,780	172,780

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда аталған валюталарға қатысты теңге бағамының ұлғаюы барлық басқа айнымалылар өзгеріссіз қалған жағдайда баламалы, бірақ кері әсерге ие болар еді.

(iii) Басқа баға тәуекелдері

Басқа баға тәуекелдері – бұл белгілі бір құралға немесе оның эмитентіне тән факторлардың немесе нарықтағы барлық ұқсас қаржы құралдарына әсер ететін факторлардың әсерінен болғанына қарамастан, нарықтық бағалардың өзгеруі нәтижесінде (сыйақы мөлшерлемесінің немесе валюталық тәуекелдің өзгеру тәуекелінің әсерінен туындаған өзгерістерден басқа) әділ құнның ауытқуы немесе қаржы құралы бойынша болашақ ақша ағындары ауытқуы салдарынан жоғалту ықтималдығы. Басқа баға тәуекелдері Топтың қаржы құралы бойынша ұзақ немесе қысқа позициясы болған кезде пайда болады.

(iv) Тәуекелді бағалау әдістемесі (VAR)

Топ валюталық позициямен байланысты нарықтық тәуекелді бақылау үшін тәуекелді бағалау әдіснамасын (VAR) қолданады.

Тәуекелді бағалау әдістемесі белгілі бір сенімділік интервалында белгілі бір уақыт кезеңі ішінде нарықтық мөлшерлемелер мен бағалардың өзгеруі нәтижесінде тәуекелдік позициялар бойынша орын алуы мүмкін ықтимал шығындарды бағалау тәсілі болып табылады. Топ пайдаланатын тәуекелді бағалау моделі 99% сенімділік интервалынан туындайды және позиция түріне байланысты 1 күнге созылатын қаржы құралын ұстау кезеңін қамтиды. Тәуекелді бағалау моделі тарихи деректерге негізделген болжамды білдіреді. Модель нарықтық мөлшерлемелердің тарихи уақыт серияларын негізге алып және әртүрлі нарықтар мен мөлшерлемелер арасындағы өзара тәуелділікті ескере отырып, болашақтың дамуының ықтималдық сценарийлерін жасайды. Нарықтық бағалардың ықтимал өзгерістері кем дегенде соңғы 12 айдағы нарықтық деректер негізінде анықталады.

Тәуекелді бағалау әдістемесі нарықтық тәуекелдің ықтимал мөлшерін бағалаудың маңызды құралы болғанымен, оның бірқатар шектеулері бар, әсіресе өтімділігі төмен нарықтарға қатысты, олар келесідей берілуі мүмкін:

- Тарихи деректерді болашақ оқиғаларды анықтау үшін негіз ретінде пайдалану барлық мүмкін сценарийлерді көрсетпеуі мүмкін (әсіресе бұл тек стандартты емес сценарийлерге қатысты).

- 1 күндік қаржы құралын ұстап қалу кезеңін қолдану барлық позицияларды 1 күндік кезең ішінде сатуға немесе хеджирлеуге болатындығын көрсетеді. Іс жүзінде барлық жағдайларда бұл мүмкін, бірақ нарықтың айрықша өтімсіздігі ұзақ уақыт бойы жалғасуы мүмкін жағдайлар да кездеседі.
- 99% сенімділік аралығын пайдалану осы аралықтан тыс болуы мүмкін шығындарды ескермейді. 1% ықтималдығы бар, шығындар тәуекелге қарағанда үлкен мәнге ие болады.
- Тәуекел кезіндегі құн мөлшерін есептеу сауда-саттық сессияларының жабылу деректері негізінде жүргізілетіндіктен, ол әрдайым күн ішіндегі ауытқуларды көрсете бермейді.
- Тәуекелді бағалау әдіснамасы бойынша есептелген тәуекел мөлшері нарықтық бағалардың позициясы мен құбылмалылығына байланысты болады. Егер нарықтық бағалардың құбылмалылығы төмендесе, тіркелген позиция үшін тәуекел құны төмендейді және керісінше.

Нарықтық тәуекелді бағалау кезінде Топ бұл әдістеде бұрын сипатталған кейбір шектеулер болғадықтан, тәуекелдің құнын есептеуге ғана сүйенбейді. Тәуекелмен құнды есептеу әдісінің шектеулері басқа позицияларға басқа қосымша лимиттер мен сезімталдық лимиттерді, соның ішінде сауда портфельдерінің әрқайсысы бойынша тәуекелдердің ықтимал шоғырлануының шектеулерін, сондай-ақ позициялар арасындағы сәйкессіздіктерді құрылымдық талдауды енгізу арқылы ескеріледі.

31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың валюталық тәуекеліне қатысты тәуекел кезіндегі күн шамасы туралы деректер төменде келтірілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Валюта бағамдарының ауытқу тәуекелі	<u>158,915</u>	<u>66,904</u>

(в) Кредиттік тәуекелді басқару

Кредиттік тәуекел – қарыз алушының немесе контрагенттің шарттың (келісімшарттың) талаптарына сәйкес өз міндеттемелерін орындамау салдарынан туындайтын шығындардың туындау ықтималдығы. Топ кредиттік тәуекелді (танылған қаржылық активтер мен танылмаған шарттық міндеттемелер бойынша) кредиттік тәуекелді шоғырландыру лимиттерін белгілеу және сақтау жөніндегі талаптарды қамтитын бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы басқарады. Сондай-ақ Топта функцияларына кредиттік тәуекелге және кредиттік тәуекелді басқаруға байланысты шешімдерді қабылдауды қамтитын өкілеттіктердің белгілі бір лимиті бар уәкілетті алқалы органдардың жүйесі құрылды.

Бұдан басқа банкте кредиттік тәуекел деңгейін бақылау үшін Банк Басқармасы мен/немесе Директорлар кеңесі бекіткен банктің кредиттік тәуекелді қабылдауына байланысты барлық процестерді регламенттейтін ішкі нормативтік құжаттар қолданылады. Сондай-ақ Топтың әрбір қызметкер/бөлімшенің ІНҚ талаптарын орындауына мониторинг жүргізу процестері әзірленген.

Кредиттік саясат келесілерді анықтайды:

- кредиттік өтінімдерді қарау және мақұлдау рәсімдері;
- қарыз алушылардың (корпоративтік және бөлшек) кредитті өтеу қабілеттілігін бағалау әдіснамасы;
- контрагент, эмитент пен сақтандыру компаниялардың кредитті өтеу қабілеттіліктерін бағалау әдіснамасы;

- ұсынылатын қамтамасыз етуді бағалау әдіснамасы;
- кредиттік құжаттамаға қойылатын талаптар;
- кредит тәуекелі бар кредиттер мен өзге де өнімдерге тұрақты мониторинг жүргізу рәсімдері.

Кредиттік тәуекелді қабылдау жөніндегі шешім шығарылатын сәтке дейін банк клиенттерінің өтінімдері қарыз алушының (талдаушылардың қорытындылары қарыз алушының бизнесі мен қаржылық жағдайын құрылымдық талдауға негізделеді) қаржылық жағдайын, клиенттің құқықтық ауқаттылығын (құқық белгілейтін құжаттардың құқықтық сараптамасы жүргізіледі, қол қоюшылардың құқықтылығы, клиенттің корпоративтік шешімдерін ресімдеудің дұрыстығы және кредиттік тәуекелдің бір бөлігі ретінде құқықтық тәуекелдердің басқа да аспектілері) талдау процесіне, клиенттің сенімділігі мен оның іскерлік беделін бағалау, сондай-ақ қамтамасыз ету құнын сараптау процесіне тартылған банк қызметтерінің сараптамасынан өтеді.

Клиенттің өтінімі бойынша жоғарыда көрсетілген барлық аспектілерді тексергеннен кейін Тәуекел-менеджмент блогы тәуекелдерге тәуелсіз сараптама жүргізіп, оның нәтижелері бойынша қарыз алушы бизнесіне және ұсынылатын мәміле құрылымына тән тәуекелдер көрсетілетін қорытынды жасалып, Банк тәуекелдерін азайту жөнінде ұсынымдар беріледі. Бұдан басқа Тәуекел-менеджмент блогы банк клиенті өтінімінің банктің кредит саясатының талаптарына және ҚР заңнама талаптарына сәйкестігіне сараптама жүргізеді.

Уәкілетті алқалы орган банктің ішкі құрылымдық бөлімшелерінің қорытындылары негізінде шешімдерді қабылдайды.

Клиентті қаржыландырудың бүкіл мерзімі ішінде кредиттік тәуекелдерді барынша азайту үшін Топ кредиттердің жай-күйіне тұрақты мониторинг жүргізеді және өз қарыз алушыларының төлем қабілеттілігін тұрақты негізде қайта бағалайды. Қайта бағалау рәсімдері соңғы есепті күні қарыз алушының қаржылық есептілігі мен/немесе қарыз алушының өзі ұсынған немесе банк басқа тәсілмен алған өзге де ақпаратты талдауға негізделеді. Тәуелсіз кәсіби бағалаушылар ағымдағы қамтамасыз етудің нарықтық құнын олардың есептері бойынша Топ мамандары сараптама жүргізетін немесе бағалау саласындағы барлық заңнама талаптарын ескере отырып, Топ мамандары дербес бағалайтын тұрақты негізде бағалайды. Қамтамасыз етудің нарықтық құны азайған жағдайда қарыз алушыға қосымша қамтамасыз етуді ұсыну туралы талап қойылады.

Жеке тұлғалардан кредит алуға арналған өтінімдерді қарау скорингтік модельді және банктің басқа құрылымдық бөлімшелерімен бірлесіп Тәуекел-менеджмент блогы әзірлеген кредит алуға арналған өтінімдегі деректерді тексерудің өзге де рәсімдерін қамтитын Банктің шешім қабылдау жүйесі (АБАЖ) арқылы жүргізіледі.

Жекелеген қарыз алушылардың кредиттік тәуекел бөлімшесі жүргізетін кредит өтеу қабілеттілігін талдаудан және кепілдіктерді бағалаудан басқа, Тәуекел-менеджмент блогы тұтастай алғанда кредиттік тәуекелді қоржын бойынша бағалауды, оның ішінде кредиттік қоржын бойынша шоғырлануды бағалайды.

Ең жоғары кредиттік тәуекел деңгейі әдетте, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі қаржы активтерінің баланстық құнында және танылмаған шарттық міндеттемелер сомасында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу мүмкіндігі әлеуетті кредиттік тәуекелді төмендетуге арналған елеулі мәнге ие емес.

Есепті күндегі жағдай бойынша қаржы активтеріне қатысты кредиттік тәуекелге ұшыраудың ең жоғары деңгейі мынадай түрде берілуі мүмкін:

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
АКТИВТЕР		
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	466,620,550	836,822,545
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	285,199	500,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	462,928,893	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	134,264,929	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	1,359,163,796	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	162,975,687	224,912,211
Басқа қаржылық активтер	13,639,090	10,252,562
Тәуекелдің барлық максималды деңгейі	2,599,878,144	2,255,558,224

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша кредиттік тәуекелдің шоғырлануын талдау 15-ескертпеде келтірілген.

Есепті күндегі жағдай бойынша танылмаған шарттық міндеттемелерге қатысты кредиттік тәуекелге ұшыраудың ең жоғары деңгейі 30-ескертпеде ұсынылған.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топта кредиттік тәуекелге ұшырауы қауіпі бар кредиттік тәуекелге ұшыраудың ең жоғары деңгейінің 10%-дан асатын борышкерлер жоқ (2022 жылғы 31 желтоқсанда: бір борышкер (ҚРҰБ) бар). 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша көрсетілген контрагентпен жиынтық қалдықтар 655,140,510 мың теңгені құрады.

(г) Өтімділік тәуекелін басқару

Өтімділік тәуекелі – бұл Банктің өз міндеттемелерін белгіленген мерзімде елеулі шығындарсыз орындай алмауы нәтижесінде қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы. Өтімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері бойынша сәйкес келмеген кезде туындайды. Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімдері мен сыйақы мөлшерлемелері бойынша сәйкес келуі және / немесе бақыланатын сәйкес келмеуі өтімділік тәуекелін басқарудағы негізгі сәт болып табылады. Жүргізілетін операциялардың алуан түрлілігі және олармен байланысты белгісіздік салдарынан активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері бойынша толық сәйкес келу қаржы институттары үшін әдеттегі тәжірибе болып табылмайды. Мұндай сәйкессіздік операциялардың кірістілігін арттыруға мүмкіндік береді, бірақ сонымен бірге шығындар қаупін де арттырады.

Банк жоғары өтімділік деңгейін өз міндеттемелерін орындау мерзімінің басталуына қарай төлеуге арналған ақша қаражатының болуын тұрақты қамтамасыз ету мақсатында қолдайды.

Банк шығарылған борыштық бағалы қағаздардан, басқа банктердің ұзақ және қысқа мерзімді кредиттерінен, негізгі корпоративтік клиенттер мен жеке тұлғалардың депозиттерінен тұратын қаржыландыру көздерінің әртараптандырылған және тұрақты құрылымын, сондай-ақ Банктің өтімділікке қатысты күтпеген талаптарға жедел және кенеттен ауытқуларсыз ден қоюға қабілетті болуы үшін жоғары өтімді активтердің әртараптандырылған қоржынын қолдауға ұмтылады.

ALM басқармасы өтімділік позициясына күн сайын мониторинг жүргізеді, ал Тәуекел-менеджмент блогы нарық жағдайының қалыпты және қолайсыз жағдайларда әртүрлі ықтимал сценарийлерін ескере отырып, тұрақты негізде стресс-тесттер жүргізеді. ALM басқармасы бизнес-бөлімшелерден олардың қаржылық активтері мен міндеттемелерінің өтімділік құрылымы, сондай-ақ болашақта күтілетін ақша қаражатының болжамды ағындары туралы ақпарат алады. Қысқа мерзімді және орта мерзімді деңгейде болжанып, қорландырудың әртүрлі көздерін, оның ішінде сыртқы тартуларды және уақытша бос қаражатты орналастырудың әртүрлі тәсілдерін пайдалану мүмкіндігін ескере отырып, әрбір жоспарлау уақытының аралығында тактикалық қадамдар көзделеді. ALM басқармасы күтілетін қаражат ағындары мен жылыстау болжамы негізінде өтімділік тапшылығын/артықшылығын бағалап, өтімділік нормативтерінің жедел болжамын жүзеге асырады.

Банк басшылығы өтімділіктің жай-күйі туралы ақпаратты тұрақты түрде алып тұрады. Ақпаратты ұсыну мерзімділігі әрбір нақты уақыт сәтіндегі банктің өтімділік жағдайына байланысты болады. Қалыпты нарықтық жағдайда өтімділіктің жай-күйі туралы есептер жоғары басшылыққа апта сайын беріледі. Ұсынылатын ақпарат тұтастай және жекелеген бағыттар (валюталар, клиенттер және т. б.) бойынша Банктің өтімді позициясын барабар бағалауға жеткілікті, бұл да банктің алқалы органдары мен құрылымдық бөлімшелеріне Банк қабілетіне қатысты негізделген шешім қабылдауға, өтімділікке деген өз қажеттіліктерін қанағаттандыру және өз міндеттемелерін толық көлемде уақтылы орындауға мүмкіндік береді.

Келесі кестелерде шарт талаптарына сәйкес мүмкін болатын өтеу мерзімінің ең ерте күніне қатысты қаржылық міндеттемелер мен кредиттік сипаттағы танылмаған міндеттемелер бойынша ақшалай қаражаттың дисконтталмаған ағындары туралы ақпарат қамтылады. Осы кестелерде көрсетілген ақша қаражаттарының түсімі мен кетімінің жиынтық шамалары қаржылық міндеттемелер немесе шартты міндеттемелер бойынша ақшалай қаражаттардың шарттық дисконтталмаған ағындары болып табылады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімі бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау келесідей берілуі мүмкін:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан аспайды	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	1 жылдан астам	Ақша қаражаты ағындарының шығуының (түсімінің) жиынтық шамасы	Баланстық құны
Туынды емес қаржылық міндеттемелер							
Банктердің шоттары мен депозиттері	20,316,541	-	-	-	-	20,316,541	20,316,541
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	32,351,980	-	-	-	-	32,351,980	32,226,575
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	921,499,219	255,230,674	393,499,790	468,040,514	176,576,208	2,214,846,405	2,143,732,900
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	434,705	-	434,705	9,678,644	10,548,054	8,273,979
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	3,085,049	-	-	6,000,000	198,000,000	207,085,049	64,644,603
Өзге де тартылған қаражаттар	66	548,150	696,993	791,704	85,222,793	87,259,706	72,984,547
Жалға алу міндеттемелері	146,521	279,245	391,953	617,544	1,259,486	2,694,749	2,671,354
Басқа қаржылық міндеттемелер	16,183,269	-	-	216,593	-	16,399,862	16,399,862
Туынды қаржы құралдары *							
- Түсімдер	(201,438,016)	-	-	-	-	(201,438,016)	(206,418)
- Шығулар	201,231,598	-	-	-	-	201,231,598	-
Барлық міндеттемелер	993,376,227	256,492,774	394,588,736	476,101,060	470,737,131	2,591,295,928	2,361,043,943
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	242,377,942	-	-	-	-	242,377,942	242,377,942

*СПОТ мәмілелерін ескергенде

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзімі бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау келесідей берілуі мүмкін:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан аспайды					Ақша қаражаты ағындарының шығуының (түсімінің) жиынтық шамасы	Баланстық құны
	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	1 жылдан астам	1 жылдан астам		
Туынды емес қаржылық міндеттемелер							
Банктердің шоттары мен депозиттері	22,051,481	-	-	-	-	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	843,785,720	131,698,276	264,525,645	595,795,675	170,733,580	2,006,538,896	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	962,433	-	9,081,323	10,548,055	20,591,811	16,667,144
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	112,275	-	973,346	22,060,171	206,607,275	229,753,067	74,685,514
Өзге де тартылған қаражаттар	97	581,389	557,371	806,225	82,769,217	84,714,299	70,058,378
Жалға алу міндеттемелері	140,569	280,214	392,638	673,393	1,946,883	3,433,697	3,175,407
Басқа қаржылық міндеттемелер	15,415,569	-	-	189,193	-	15,604,762	15,604,762
Туынды қаржы құралдары *							
- Түсімдер	(88,707,137)	-	-	-	-	(88,707,137)	(190,953)
- Шығулар	88,516,184	-	-	-	-	88,516,184	-
Барлық міндеттемелер	881,314,758	133,522,312	266,449,000	628,605,980	472,605,010	2,382,497,060	2,133,030,478
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер	182,064,822	-	-	-	-	182,064,822	182,064,822

*СПОТ мәмілелерін ескергенде

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес-занды және жеке тұлғалар өздерінің мерзімді депозиттерін кез келген уақытта банктен алып қоюға құқылы, бұл ретте көп жағдайда олар есептелген пайыздық кіріс алу құқығынан айырылады. Бұл депозиттер шарттарда белгіленген өтеу мерзімдері негізінде ұсынылды. Мерзімді депозиттердің жалпы сомасын өтеу мерзімі келесідей:

- 201,519,806 мың теңге талап етілгенге дейін және бір айдан аз мерзімге ұсынылды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 35,513,640 мың теңге);
- 255,159,070 мың теңге бір айдан үш айға дейінгі санатта ұсынылған (2022 жылғы 31 желтоқсан: 131,383,671 мың теңге);
- 393,200,820 мың теңге үш айдан алты айға дейінгі санатта ұсынылған (2022 жылғы 31 желтоқсан: 264,464,291 мың теңге);
- 466,715,341 мың теңге алты айдан он екі айға дейінгі санатта ұсынылған (2022 жылғы 31 желтоқсан: 595,774,642 мың теңге);
- 158,283,718 мың теңге бір жылдан астам санатқа ұсынылды (2022 жылғы 31 желтоқсан 169,517,763 мың теңге).

Дегенмен басшылық мерзімінен бұрын алу опциясының болуына және салымдардың едәуір бөлігі талап етілгенге дейінгі шоттар болып табылатындығына қарамастан, салымшылардың саны мен түрлері бойынша шоттар мен депозиттердің деректерін әртараптандыру, сондай-ақ Топтың бұрынғы тәжірибесі осы шоттардың ұзақ мерзімді және тұрақты қаржыландыру көзі болып табылатындығының белгісі болып табылады деп санайды.

Басшылық белгілі бір қаржы активтері мен міндеттемелерге қатысты ақша қаражаты ағындарының қозғалысы келісімшарттарда көрсетілгеннен өзгеше болуы мүмкін немесе басшылық ақша қаражаты ағындарының қозғалысын басқаруға уәкілеттік бергендіктен немесе өткен тәжірибе осы қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша ақша қаражаты ағындарының қозғалыс мерзімдерінің шарттарда белгіленген мерзімдерден өзгеше болуы мүмкін екенін көрсететіндіктен өзгеше болуы мүмкін деп күтеді.

Төмендегі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте (туынды құралдарды қоспағанда) көрсетілген сомаларға (өтеудің күтілетін мерзімдері бөлінісінде) жүргізілген талдау ұсынылған:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан аспайды					Өтеу мерзімінсіз	Мерзімі өткен	Барлығы
	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам				
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	519,666,758	-	-	-	-	-	-	519,666,758
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	81,909,373	66,887,605	40,565,154	189,969,488	82,678,478	-	918,795	462,928,893
Банктердегі шоттар мен депозиттер	7,993,582	553,280	114,568,064	-	11,142,646	-	7,357	134,264,929
Клиенттерге берілген кредиттер	69,839,624	113,278,553	307,766,561	736,999,122	119,195,754	-	12,084,182	1,359,163,796
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	763,835	1,408,469	84,969,936	73,925,043	-	-	1,908,404	162,975,687
Ағымдағы салық активтері	75,813	-	-	-	-	-	-	75,813
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтер	-	-	-	-	-	26,514,415	-	26,514,415
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	-	-	-	-	-	2,116,849	-	2,116,849
Басқа активтер	9,584,945	1,214,800	2,633,607	1,946,189	2,941,121	10,490,915	2,887	28,814,464
Барлық активтер	689,833,930	183,342,707	550,503,322	1,002,839,842	215,957,999	39,122,179	14,921,625	2,696,521,604
Банктердің шоттары мен депозиттері	20,316,541	-	-	-	-	-	-	20,316,541
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	32,226,575	-	-	-	-	-	-	32,226,575
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	910,925,912	239,352,169	834,912,699	126,101,197	32,440,923	-	-	2,143,732,900
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	326,029	-	7,947,950	-	-	-	8,273,979
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	3,073,112	-	1,200,000	-	60,371,491	-	-	64,644,603
Өзге де тартылған қаражаттар	72	503,014	955,734	2,515,922	69,009,805	-	-	72,984,547
Жалға алу міндеттемелері	9,707	54,087	285,890	2,321,670	-	-	-	2,671,354
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-	-	14,509,077	-	14,509,077
Басқа да міндеттемелер	22,244,743	1,252,163	9,355,532	127,539	260,043	-	-	33,240,020
Барлық міндеттемелер	988,796,662	241,487,462	846,709,855	139,014,278	162,082,262	14,509,077	-	2,392,599,596
Таза позиция	(298,962,732)	(58,144,755)	(296,206,533)	863,825,564	53,875,737	24,613,102	14,921,625	303,922,008
Жинақталған таза позиция	(298,962,732)	(357,107,487)	(653,314,020)	210,511,544	264,387,281	289,000,383	303,922,008	

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте (туынды құралдарды қоспағанда) көрсетілген сомаларға (өтеудің күтілетін мерзімдері бөлінісінде) жүргізілген талдау ұсынылған:

мың теңге	Талап етілгенге дейін және 1 айдан аспайды					Өтеу мерзімінсіз	Мерзімі өткен	Барлығы
	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан астам				
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	906,893,391	-	-	-	-	-	-	906,893,391
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін бағалы қағаздар	1,666,870	1,702,116	20,355,232	87,543,165	490,805	-	63,638	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	4,120,696	-	-	-	7,870,376	-	-	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	72,165,640	82,470,762	270,440,359	543,830,200	73,632,840	-	16,717,284	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын бағалы қағаздар	8,789,293	10,895,674	38,028,186	164,979,971	-	-	2,219,087	224,912,211
Ағымдағы салық активтері	8,235	-	-	-	-	-	-	8,235
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтер	-	-	-	-	-	20,779,004	-	20,779,004
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	-	-	-	-	-	2,668,639	-	2,668,639
Басқа активтер	9,814,127	265,764	323,770	14,868	3,035,716	3,880,748	13,271	17,348,264
Барлық активтер	1,003,458,252	95,334,316	329,147,547	796,368,204	85,029,737	27,328,391	19,013,280	2,355,679,727
Банктердің шоттары мен депозиттері	22,051,481	-	-	-	-	-	-	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	836,050,946	117,360,058	822,511,769	125,565,744	29,490,228	-	-	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	674,916	8,040,458	7,951,770	-	-	-	16,667,144
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	106,038	-	15,966,031	2,383,412	56,230,033	-	-	74,685,514
Өзге де тартылған қаражаттар	96	528,956	847,957	3,715,569	64,965,800	-	-	70,058,378
Жалға алу міндеттемелері	3,765	31,281	238,204	2,876,626	25,531	-	-	3,175,407
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	-	-	-	-	-	17,647,683	-	17,647,683
Басқа да міндеттемелер	23,260,576	-	235,193	-	-	-	-	23,495,769
Барлық міндеттемелер	881,472,902	118,595,211	847,839,612	142,493,121	150,711,592	17,647,683	-	2,158,760,121
Таза позиция	121,985,350	(23,260,895)	(518,692,065)	653,875,083	(65,681,855)	9,680,708	19,013,280	196,919,606
Жинақталған таза позиция	121,985,350	98,724,455	(419,967,610)	233,907,473	168,225,618	177,906,326	196,919,606	

Басшылық келесі факторлар өтімділіктің алшақтығын бір жылға дейінгі мерзіммен азайтуды қамтамасыз етеді деп пайымдайды:

- Салымшылардың соңғы үш жыл ішіндегі мерзімді депозиттері мінез – құлқының талдауы бәсекеге қабілетті сыйақы мөлшерлемелері мерзімді депозиттер шарттарын жаңартудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететінін көрсетті.
- 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша міндеттемелерін өтеу мерзімі бір жыл ішінде басталатын байланысты тараптардың шоттары мен депозиттеріндегі қалдық сомалар 280,740,092 мың теңгені құрайды (2022 жылы: 309,400,468 мың теңге). Басшылық мерзімді депозиттер шарттары олар бойынша міндеттемелерді өтеу мерзімдері басталған кезде ұзартылатынын және клиенттердің өз шоттарынан қомақты сомаларды алуы өтімділікті қолдау жөніндегі топтың міндеттерін шешу шеңберінде үйлестірілетінін пайымдайды.

(д) **Операциялық тәуекел**

Операциялық тәуекел – бұл сәйкессіз және жеткіліксіз ішкі процестер, адам және жүйе ресурстарының немесе стратегиялық тәуекел мен бедел тәуекелін қоспағанда, сыртқы оқиғалардың әсер ету нәтижесіндегі шығындардың туындау ықтималдығы.

Топтың операциялық тәуекелдерді басқару мақсаты стратегиялық міндеттерге сәйкес қабылданатын тәуекелді қолайлы деңгейде ұстап тұруды қамтамасыз ету, сондай-ақ ықтимал шығындарды азайту (алып тастау) негізінде активтер мен капиталды барынша сақтау және операциялық тәуекелдерді сапалы және сандық бағалау жүйелерімен өлшенеді.

Операциялық тәуекелдерді басқару процесі бизнесті басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылады және банк әзірлеп, регламенттеген операциялық тәуекел деңгейін уақтылы анықтау, өлшеу, бағалау, мониторингтеу және бақылауды жүзеге асыру, сол арқылы банкке тәуекелдердің елеулі әсерін барынша азайтуға мүмкіндік беретін, сондай-ақ оның қаржылық тұрақтылығы мен жұмыс істеу тұрақтылығын қамтамасыз ететін Топтың ішкі рәсімдері мен процестерінің, саясаттарының, құрылымдық бөлімшелерінің өзара іс-қимыл тетігін қамтамасыз ететін ҚРҰБ № 188 қағидаларында белгіленген құралдар Тобын білдіреді.

29 Капиталды басқару

ҚРҰБ тұтастай алғанда Банктің меншікті капитал деңгейіне қойылатын талаптардың орындалуын белгілейді және бақылайды.

Банк меншікті капитал ретінде заңнамаға сәйкес кредиттік институттардың капиталын құрайтын баптар ретінде айқындалған баптарды айқындайды.

1 деңгейдегі капитал негізгі капитал мен қосымша капиталдың сомасын білдіреді. Негізгі капитал төленген жай акциялардың, қосымша төленген капиталдың, ағымдағы жылдың және өткен жылдардың бөлінбеген пайдасының және оларға қарсы құрылған резервтердің сомасы ретінде өткен жылдардағы шығындар және ағымдағы жылғы шығындар, кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін шегергендегі кейінге қалдырылған салық активімен қоса алғанда, шегерілетін уақытша айырмаларға қатысты танылған кейінге қалдырылған салық активтерінің, өзге қайта бағалау бойынша резервтердің, активтерді секьюритилендіру жөніндегі операцияларға байланысты сатудан түскен кірістердің, осындай міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруіне байланысты қаржылық міндеттеменің әділ құнының өзгеруінен болған кірістердің немесе залалдардың, қосымша капиталдан шегеруге жататын реттеушілік түзетулердің бір бөлігін қоспағанда, бірақ оның негізгі капиталдан шегерілетін және қаржылық есептілігі Банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде шоғырландырылмайтын заңды тұлғалардың қаржы құралдарына инвестициялар деңгейінің жеткіліксіздігіне байланысты, кейбір шектеулермен меншікті сатып алынған жай акцияларды, гудвилді қоса алғанда материалдық емес активтерді шегергендегі сомасы ретінде есептеледі.

Қосымша капиталға Банктің меншікті мерзімсіз қаржы құралдарына инвестицияларын, меншікті сатып алынған артықшылықты акцияларды, қаржылық есептілігі банктің қаржылық есептілігін жасау кезінде шоғырландырылмаған заңды тұлғалардың қаржы құралдарына инвестицияларды және екінші деңгейдегі капиталдан шегерілуге жататын, бірақ оның деңгейінің жеткіліксіз болуына байланысты қосымша капиталдан шегерілетін реттеушілік түзетулерді шегере отырып, мерзімсіз шарттар және төленген артықшылықты акциялар енгізіледі.

2-деңгейдегі капитал Топтың қаржылық есептілігін жасау кезінде қаржылық есептілігі шоғырландырылмайтын, шығарылған акциялардың он немесе одан да көп пайызы банкке тиесілі болатын қаржы ұйымдарының реттелген борышына инвестицияларды, кейбір шектеулермен, шегере отырып, теңгемен көрсетілген реттелген борыш сомасы ретінде есептеледі.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалпы капитал 1-деңгейдегі капитал мен 2-деңгейдегі капитал сомасын білдіреді.

Жоғарыда аталған жалпы капитал элементтеріне қолданылатын бірқатар әр түрлі шектеулер мен жіктеу критерийлері бар.

ҚРҰБ белгілеген қолданыстағы талаптарға сәйкес Банк жалпы капиталдың жеткіліктілігін мынадай коэффициенттер деңгейінде қолдауға міндетті:

- негізгі капиталдың кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтердің, шартты және ықтимал міндеттемелердің, нарықтық тәуекелді ескере отырып есептелген активтердің, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелердің және операциялық тәуекелдің сандық шарасының сомасына қатынасы (k1);
- кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтердің, шартты және ықтимал міндеттемелердің, нарықтық тәуекелді ескере отырып есептелген активтердің, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелердің, және операциялық тәуекелдің сандық шарасының сомасына 1-деңгейдегі капиталдың қатынасы (k1-2);
- жалпы капиталдың кредиттік тәуекел дәрежесі бойынша мөлшерленген активтердің, шартты және ықтимал міндеттемелердің, нарықтық тәуекелді ескере отырып есептелген активтердің, шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелердің, және операциялық тәуекелдің сандық шарасының сомасына қатынасы (k2).

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банкке қолданылатын коэффициенттер деңгейі келесідей:

	Консервациялық буферді ескере отырып		Консервациялық буферді ескермегенде	
	2023 ж.	2022 ж.	2023 ж.	2022 ж.
k1 төмен емес	0.075	0.075	0.055	0.055
k1-2 төмен емес	0.085	0.085	0.065	0.065
k2 төмен емес	0.100	0.100	0.080	0.080

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк k1, k1-2 және k2 капиталдандырудың барлық пруденциалдық нормативтерін орындады. Осы коэффициенттердің нақты мәндері: k1 – 0.143, k1-2 – 0.143 және k2 – 0.217 (2022 жылғы 31 желтоқсан: k1 – 0.132, k1-2 – 0.132 және k2 – 0.241).

Банктің меншікті капиталының мөлшері 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Пруденциалдық нормативтер мен өзге де сақтауға міндетті нормалар мен лимиттерді, Банктің меншікті капиталының мөлшерін және ашық валюталық позицияны есептеу қағидалары мен лимиттерін есептеудің нормативтік мәндері мен әдістемелерін белгілеу туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 13 қыркүйектегі № 170 қаулысында белгіленген талаптарға сәйкес есептелген меншік капитал мөлшері 440,898,148 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 334,568,877 мың теңге). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірінші деңгейдегі капитал мөлшері 290,422,151 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 183,639,837 мың теңге).

30 Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер

Топтың кредит ресурстарын ұсыну міндеттемелері бар. Бұл міндеттемелер мақұлданған несиелік карта лимиттері, сондай-ақ овердрафт түрінде кредит ресурстарын беруді көздейді.

Топ өз клиенттерінің үшінші тұлғалар алдындағы міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында қаржылық кепілдіктер беріп, аккредитивтерді ашады. Көрсетілген келісімдер міндеттемелердің лимиттерін белгілейді және, әдетте, бес жылға дейін жарамдылық мерзімі бар.

Топ қаржылық кепілдіктерді, кредиттік баланстан тыс міндеттемелер мен аккредитивтерді ұсынған кезде клиенттерге кредит беру сияқты тәуекелдерді басқару саясаты мен процедураларын қолданады.

Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелердің шарттық сомалары бұдан әрі Санаттар бөлінісінде кестеде ұсынылады. Кредит беру жөніндегі міндеттемелер бөлігінде кестеде көрсетілген сомалар көрсетілген міндеттемелер толық орындалады деп болжайды. Кепілдіктер мен аккредитивтер бөлігі бойынша кестеде көрсетілген сомалар, егер контрагенттер шарттардың талаптарына сәйкес өз міндеттемелерін орындай алмаған жағдайда, есепті күндегі жағдай бойынша көрсетілетін бухгалтерлік залалдың ең жоғары шамасын білдіреді.

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Шартқа сәйкес сомасы		
Кредиттер мен кредиттік желілерді беру жөніндегі міндеттемелер	197,291,968	146,580,721
Қаржы кепілдіктері	44,748,402	25,923,385
Аккредитивтер	337,572	9,560,716
Барлығы:	242,377,942	182,064,822
Залалдарға арналған бағалау резерві	(2,301,055)	(199,371)

Басшылық кредиттер мен кредиттік желілер бойынша міндеттемелер өтеу кестелеріне сәйкес ағымдағы кредиттік портфельді өтеуден алынған сомалар есебінен қажетті мөлшерде қаржыландырылады деп күтеді.

Көрсетілген міндеттемелер оларды ішінара немесе толық орындалмай тоқтатылуы мүмкін. Осының салдарынан жоғарыда көрсетілген міндеттемелер ақша қаражаттарының күтілетін шығысын білдірмейді. Барлық дерлік кредиттік желілер Банк шешімі бойынша қайтарып алынады.

Кестеде бұдан әрі 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелердің сапасы туралы ақпарат берілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге
Стандартты	45,158,173	53,139,135
Төмен тәуекел деңгейімен	38,913,927	45,442,524
Орташа тәуекел деңгейімен	124,350,303	61,373,396
Рейтингсіз (ақша кепілімен)	8,229,387	5,389,776
Рейтингсіз	6,360,254	896,042
Тәуекел деңгейі жоғары	2,670,477	-
Тәуекел деңгейі жоғары проблемалық	34,711	-
Кредит карталарының лимиттері бойынша шартты міндеттемелер	16,660,710	15,823,949
Барлығы	242,377,942	182,064,822
Залалдарға арналған бағалау резерві	(2,301,055)	(199,371)

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 189,577,434 мың теңге мөлшерінде кредиттер мен кредиттік желілерді беру жөніндегі міндеттемелер 1-кезеңге жатады, 7,164,355 мың теңге 2-кезеңге жатады, 550,179 мың теңге 3-кезеңге жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 145,534,201 мың теңге мөлшерінде кредиттер мен кредиттік желілерді беру жөніндегі міндеттемелер 1-кезеңге жатады, 437,704 мың теңге 2-кезеңге жатады, 608,816 мың теңге 3-кезеңге жатады).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелері кредиттік сипаттағы жалпы шартты міндеттемелердің 10%-дан асатын 1 клиенті бар (2022 жылғы 31 желтоқсан: болмаған). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл міндеттемелердің шамасы 25,000,000 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0 теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шартты міндеттемелер бойынша шығындарға бағалау резервінің өзгерісі келесі кестеде келтірілген.

мың теңге

Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Барлығы
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	197,217	470	1,684	199,371
1-кезеңге аудару	-	-	-	-
2-кезеңге аудару	(6,895)	6,895	-	-
3-кезеңге аудару	(3,540)	(10,786)	14,326	-
Залалдарға арналған бағалау резервінің таза өзгерісі	(423,050)	475	1,411,622	989,047
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	1,025,524	4,243	73,964	1,103,731
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	(2,012)	10,918	-	8,906
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	787,244	12,215	1,501,596	2,301,055

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шартты міндеттемелер бойынша шығындарға бағалау резервінің өзгерісі келесі кестеде келтірілген.

мың теңге

Кредиттік сипаттағы шартты міндеттемелер	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Барлығы
Жыл басындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	167,231	2,591	2,055	171,877
1-кезеңге аудару	6,369	(1,899)	(4,470)	-
2-кезеңге аудару	(542)	542	-	-
3-кезеңге аудару	(714)	-	714	-
Залалдарға арналған бағалау резервінің таза өзгерісі	(294,361)	(5,587)	(1,130)	(301,078)
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған қаржы активтері	302,965	4,823	4,471	312,259
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	16,269	-	44	16,313
Жыл соңындағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв шамасы	197,217	470	1,684	199,371

2023 жыл ішінде Топ жалпы сомасы 56,431,790 мың теңгеге кепілдіктер берді (2022 жылы: 21,112,964 мың теңге сомасына), оның ішінде кейіннен кредиттік сапаның 1-кезеңге жатқызылғандар – 53,761,832 мың теңге сомасында, 2-кезеңге – 0 теңгеге, 3-кезеңге – 2,669,958 мың теңге (2022 жылы: кредиттік сапаның 1-кезеңге – 20,636,339 мың теңге, 2-кезеңге – 400,061 мың теңгеге, 3-кезеңге – 76,564 мың теңге). 2023 жыл ішінде топ жалпы сомасы 37,144,628 мың теңгеге (2022 жылы: 20,407,993 мың теңге сомасына) қаржылық кепілдіктер бойынша шартты міндеттемелерді тануды тоқтатты, оның ішінде кредиттік сапаның 1-кезеңге жатқызылғандар бойынша – 36,948,848 мың теңге, 2-кезеңге – 0 теңге, 3-кезеңге – 195,780 мың теңге (2022 жылы: кредиттік сапаның 1-кезеңге жатқызылғандар бойынша – 19,561,362 мың теңге, 2-кезеңге – 801,204 мың теңге, 3-кезеңге – 45,427 мың теңге).

31 Шартты міндеттемелер

(а) Сақтандыру

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру қызметтерінің нарығы қалыптасу сатысында тұр және әлемнің басқа елдерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары Қазақстан Республикасында әлі қол жетімді емес. Топ өзінің өндірістік құрылыстарына, қызметін тоқтата тұрудан туындаған залалдарға немесе авариялар немесе топ қызметі нәтижесінде жылжымайтын мүлік объектілеріне немесе қоршаған ортаға келтірілген залалға байланысты үшінші тараптар алдында туындаған міндеттемелерге қатысты толық сақтандыру қорғанысына ие болмайды. Топ өз қызметін жеткілікті дәрежеде сақтандырмайынша, келтірілген шығындар немесе белгілі бір активтердің жоғалуы топтың қызметіне және шоғырландырылған қаржылық жағдайына айтарлықтай теріс әсер етуі мүмкін.

(б) Сот процестері

Нарықтағы әдеттегі қызметін жүзеге асыру барысында Топ әртүрлі заңды талаптарға тап болады. Топ басшылығы сот талқылаулары нәтижесінде туындайтын Топ міндеттемелерінің түпкілікті шамасы (олар болған жағдайда) болашақта Топ қызметінің қаржылық нәтижелеріне елеулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

(в) Шартты салық міндеттемелері

Қазақстан Республикасының салық жүйесі салыстырмалы түрде жаңа бола отырып, заңнамалық нормалардың, ресми түсіндірмелердің және сот шешімдерінің жиі өзгеруімен сипатталады, олар көбінесе анық емес және қарама-қайшы болып табылады, бұл оларды әртүрлі салық органдарының, соның ішінде ХҚЕС-ке сәйкес кірістерді, шығыстарды және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің басқа баптарын есепке алу тәртібіне қатысты пікірлерді екіұшты түсіндіруге мүмкіндік береді. Салықтарды есептеудің дұрыстығына қатысты тексерулер мен тергеулерді ірі айыппұлдар салуға және пайыздар алуға құқығы бар әртүрлі деңгейдегі реттеушілер жүргізеді. Есепті кезеңдегі салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі бес күнтізбелік жыл ішінде тексерілуі мүмкін, бірақ белгілі бір жағдайларда мерзімі ұзартылуы мүмкін.

Бұл мән-жайлар Қазақстан Республикасында салық тәуекелдерінің басқа елдерге қарағанда әлдеқайда жоғары болуына әкеп соғуы мүмкін. Топ басшылығы қолданыстағы салық заңнамасын, нормативтік талаптарды және сот шешімдерін түсінуіне сүйене отырып, салық міндеттемелері толық көрсетілген деп санайды. Алайда осы ережелерді тиісті органдардың түсіндіруі басқаша болуы мүмкін және егер олар өз ұстанымдарының заңдылығын дәлелдей алса, бұл осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

32 Байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар

(а) Бақылау қатынасы

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың Бас компаниясы «Еуразиялық қаржы компаниясы» АҚ («Бас компания») болып табылады. Бас компанияны жеке тұлғалар тобы А.А. Машкевич мырза, П.К. Шодиев мырза, М.Н. Ибрагимова ханым бақылайды, олардың әрқайсысы 33.3% иеленеді. Банктің бас компаниясы ашық қол жетімді шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсынады.

(б) Директорлар кеңесінің, Басқарманың және өзге де негізгі басқару персоналының мүшелерімен жүргізілетін операциялар

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін «персоналға арналған шығыстар» бабына енгізілген сыйақының жалпы мөлшері келесі түрде берілуі мүмкін:

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Директорлар кеңесінің мүшелері	780,774	415,543
Басқарма мүшелері	1,494,168	1,270,018
Басқа да негізгі басқару персоналы	2,964,116	2,777,203
	5,239,058	4,462,764

Көрсетілген сомаларға Директорлар кеңесінің, Басқарманың және басқа да негізгі басқару персоналының мүшелеріне есептелетін ақшалай емес сыйақылар кіреді.

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Директорлар кеңесінің, Басқарманың және басқа да негізгі басқару персоналының мүшелерімен жүргізілетін операциялар бойынша шоттардың қалдықтары мен орташа сыйақы мөлшерлемелері:

	2023 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %	2022 жылғы 31 желтоқсан мың теңге	Орташа тиімді сыйақы мөлшерлемесі, %
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп				
АКТИВТЕР				
Клиенттерге берілген кредиттер	212,513	5.68	236,221	6.18
Клиенттерге берілген кредиттер (күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв)	(3,984)		(3,374)	
МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	20,488,981	7.00	27,745,477	6.80

Директорлар кеңесінің, Басқарманың және басқа да негізгі басқару персоналының мүшелерімен 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы операциялар бойынша құрамға, пайдаға немесе залалға енгізілген сомалары келесідей берілуі мүмкін:

	2023 ж. мың теңге	2022 ж. мың теңге
Пайда немесе залал		
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	15,828	10,145
Пайыздық шығындар	(1,927,600)	(2,062,951)
Комиссиялық кірістер	73	332
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған шығындар	2,318	(1,214)

(в) Басқа байланысты тараптармен жүргізілетін операциялар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардың қалдықтары мен сыйақының орташа келісімшарттық ставкалары, сондай-ақ басқа да байланысты тараптармен жүргізілген операциялар бойынша 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы тиісті пайда немесе залал келесіні құрады:

	Бас компания		Бас компанияның басқа еншілес ұйымдары		Басқа байланысты тараптар*		Барлығы мың теңге
	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	
2023 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп							
АКТИВТЕР							
Клиенттерге берілген кредиттер							
- теңгеде	-	-	-	-	2,683,638	18.48	2,683,638
- АҚШ долларында	-	-	-	-	24,940,829	4.16	24,940,829
Клиенттерге берілген кредиттер (күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв)	-	-	-	-	(9,255,155)	-	(9,255,155)
Басқа активтер							
- теңгеде	-	-	68,840	-	25,104	-	93,944
- АҚШ долларында	-	-	-	-	50,660	-	50,660
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері							
- теңгеде	133,345	14.50	12,078,619	15.40	32,010,927	13.84	44,222,891
- АҚШ долларында	-	-	8,262,682	1.80	205,076,955	1.75	213,339,637
- басқа валюталарда	-	-	3,634,287	4.50	16,525,786	3.00	20,160,073
Басқа да міндеттемелер							
- теңгеде	-	-	587,210	-	206,891	-	794,101
- АҚШ долларында	-	-	-	-	91,401	-	91,401

	Бас компания		Бас компанияның басқа еншілес ұйымдары		Басқа байланысты тараптар*		Барлығы мың теңге
	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	
2023 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмаған баптар							
Кредиттер мен кредиттік желілерді беру жөніндегі міндеттемелер	-	-	-	-	127,961	-	127,961
Берілген кепілдіктер	-	-	-	-	1,922,396	-	1,922,396
Алынған кепілдіктер	-	-	-	-	3,102,599	-	3,102,599
Пайда/(залал)							
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	-	-	-	-	261,792	-	261,792
Пайыздық шығындар	(89,213)	-	(3,366,590)	-	(5,912,390)	-	(9,368,193)
Комиссиялық кірістер	655	-	22,269,750	-	987,108	-	23,257,513
Комиссиялық шығыстар	-	-	(2,040)	-	(163,333)	-	(165,373)
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан таза пайда/(залал)	9	-	(143,329)	-	4,708,807	-	4,565,487
- оның ішінде дилингтік операциялар, нетто	9	-	11,453	-	3,941,489	-	3,952,951
- оның ішінде бағамдық айырмашылықтар, нетто	-	-	(154,782)	-	767,318	-	612,536
Басқа операциялық шығындар	-	-	-	-	(187,366)	-	(187,366)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдарды қалпына келтіру	-	-	-	-	1,967,720	-	1,967,720
Басқа жалпы және әкімшілік шығындар	-	-	(108,147)	-	(250,616)	-	(358,763)

* Басқа байланысты тараптар бас компанияның акционерлері бақылайтын компаниялардан тұрады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттардың қалдықтары мен сыйақының орташа келісімшарттық ставкалары, сондай-ақ басқа да байланысты тараптармен операциялар бойынша 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы тиісті пайда немесе залал келесіні құрады:

	Бас компания		Бас компанияның басқа еншілес ұйымдары		Басқа байланысты тараптар*		Барлығы мың теңге
	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	
2022 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп							
АКТИВТЕР							
Клиенттерге берілген кредиттер							
- теңгеде	-	-	-	-	3,166,837	16.93	3,166,837
- АҚШ долларында	-	-	-	-	33,361,050	4.17	33,361,050
Клиенттерге берілген кредиттер (күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв)	-	-	-	-	(11,003,120)	-	(11,003,120)
Басқа активтер							
- теңгеде	-	-	546,312	-	2,815	-	549,127
- АҚШ долларында	-	-	-	-	29,121	-	29,121
МІНДЕТТЕМЕЛЕР							
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері							
- теңгеде	453,827	14.88	6,676,500	14.88	76,630,485	12.03	83,760,812
- АҚШ долларында	-	-	7,081,628	1.47	188,449,925	1.32	195,531,553
- басқа валютада	-	-	1,288,037	0.02	24,738,392	2.99	26,026,429
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар							
- теңгеде	-	-	52,462	13.00	-	-	52,462
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар							
- теңгеде	-	-	822,843	13.00	-	-	822,843
Басқа да міндеттемелер							
- теңгеде	-	-	393,347	-	169,477	-	562,824
- АҚШ долларында	-	-	-	-	38,877	-	38,877

	Бас компания		Бас компанияның басқа еншілес ұйымдары		Басқа байланысты тараптар*		Барлығы мың теңге
	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	мың теңге	Орташа келісім-шарттық сыйақы мөлшерлемесі, %	
2022 жылғы 31 желтоқсан							
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылмаған баптар							
Кредиттер мен кредиттік желілерді беру жөніндегі міндеттемелер	-	-	-	-	855,128	-	855,128
Берілген кепілдіктер	-	-	19,584	-	1,220,784	-	1,240,368
Алынған кепілдіктер	-	-	-	-	5,415,838	-	5,415,838
Аккредитивтер	-	-	-	-	316,916	-	316,916
Пайда/(залал)							
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептелген пайыздық кірістер	-	-	-	-	558,466	-	558,466
Пайыздық шығындар	(440,862)	-	(882,236)	-	(4,052,044)	-	(5,375,142)
Комиссиялық кірістер	604	-	19,670,926	-	949,000	-	20,620,530
Комиссиялық шығыстар	-	-	(2,880)	-	(228,795)	-	(231,675)
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан таза залал	-	-	(98,429)	-	(4,758,836)	-	(4,857,265)
- оның ішінде дилингтік операциялар, нетто	-	-	24,232	-	14,560,989	-	14,585,221
- оның ішінде бағамдық айырмашылықтар, нетто	-	-	(122,661)	-	(19,319,825)	-	(19,442,486)
Басқа операциялық шығындар	-	-	-	-	(314,078)	-	(314,078)
Борыштық қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдарды қалпына келтіру	-	-	-	-	4,527,109	-	4,527,109
Басқа жалпы және әкімшілік шығындар	-	-	(85,791)	-	(209,663)	-	(295,454)

* Басқа байланысты тараптар бас компанияның акционерлері бақылайтын компаниялардан тұрады.

Таза баланстық құны 18,561,538 мың теңге болатын (2022 жылғы 31 желтоқсан: 20,525,635 мың теңге) байланысты тараптарға берілген кредиттер жер учаскелерімен, жылжымайтын мүлікпен, кепілдіктермен, жылжымалы мүлікпен және қамтамасыз етудің өзге де түрлерімен қамтамасыз етілген, олардың құны артық қамтамасыз етуді есепке алмағанда осы кредиттердің баланстық құнын едәуір дәрежеде жабады. Байланысты тараптарға берілген кредиттердің қалған сомасы қамтамасыз етілмейді. Берілген кредиттерді қамтамасыз ету ретінде алынған кепілдіктердің қолданылу мерзімі осы кредиттерді өтеу мерзімдеріне байланысты болады.

33 Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құн және есепке алу жіктемелері**(a) Бухгалтерлік есептің жіктелуі және әділ құны**

Келесі кесте 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін	Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін	Жалпы баланстық құны	Әділ құны
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	-	-	519,666,758	519,666,758	519,666,758
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	285,199	-	-	285,199	285,199
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	-	462,928,893	-	462,928,893	462,928,893
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	-	134,264,929	134,264,929	134,264,929
Клиенттерге берілген кредиттер	-	-	-	-	-
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер	-	-	427,895,013	427,895,013	427,864,289
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер	-	-	931,268,783	931,268,783	881,275,731
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	-	-	-	-	-
Мемлекеттік облигациялар	-	-	153,977,236	153,977,236	153,357,481
Даму банктерінің облигациялары	-	-	4,647,029	4,647,029	4,577,540
Корпоративтік облигациялар	-	-	4,351,422	4,351,422	4,229,424
Басқа қаржылық активтер	-	-	13,639,090	13,639,090	13,639,090
	285,199	462,928,893	2,189,710,260	2,652,924,352	2,602,089,334
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	134,362	-	-	134,362	134,362
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	20,316,541	20,316,541	20,316,541
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	-	-	32,226,575	32,226,575	31,927,091
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	-	2,143,732,900	2,143,732,900	2,135,910,940
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	8,273,979	8,273,979	7,618,221
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	-	-	64,644,603	64,644,603	74,768,985
Өзге де тартылған қаражаттар	-	-	72,984,547	72,984,547	72,984,547
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	16,399,862	16,399,862	16,399,862
	134,362	-	2,358,579,007	2,358,713,369	2,360,060,549

Келесі кесте 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық және әділ құнын көрсетеді:

мың теңге	Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын		Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін	Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін	Жалпы баланстық құны	Әділ құны
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	-	-	-	906,893,391	906,893,391	906,893,391
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	500,923	-	-	-	500,923	500,923
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер	-	111,821,826	-	-	111,821,826	111,821,826
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	-	-	11,991,072	11,991,072	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	-	-	-	-	-	-
Корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер	-	-	-	338,039,072	338,039,072	331,970,151
Бөлшек клиенттерге берілген кредиттер	-	-	-	721,218,013	721,218,013	674,103,957
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	-	-	-	-	-	-
Мемлекеттік облигациялар	-	-	-	200,584,378	200,584,378	197,651,374
Даму банктерінің облигациялары	-	-	-	4,756,088	4,756,088	4,644,870
Корпоративтік облигациялар	-	-	-	19,571,745	19,571,745	21,380,900
Басқа қаржылық активтер	-	-	-	10,252,562	10,252,562	10,252,562
	500,923	111,821,826		2,213,306,321	2,325,629,070	2,271,211,026
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	89,853	-	-	-	89,853	89,853
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	-	-	22,051,481	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	-	-	1,930,978,745	1,930,978,745	1,923,795,568
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	16,667,144	16,667,144	14,611,085
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	74,685,514	74,685,514	79,970,288
Өзге де тартылған қаражаттар	-	-	-	70,058,378	70,058,378	70,058,378
Басқа қаржылық міндеттемелер	-	-	-	15,605,825	15,605,825	15,605,825
	89,853	-		2,130,047,087	2,130,136,940	2,126,182,478

Әділ құнды бағалау активті сату кезінде алынатын немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жағдайында міндеттемені беру кезінде төленетін бағаны анықтауға бағытталған. Дегенмен белгісіздік факторын, сондай-ақ пайдаланылған пайымдаулардың субъективтілігін ескере отырып, әділ құн активтер дереу іске асырылатын және міндеттемелер реттелетін құн ретінде қарастырылмауы керек.

Белсенді нарықтарда тізімделген қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны нарықтық баға белгілеулеріне немесе дилерлік баға белгілеулеріне негізделген. Барлық басқа қаржы құралдары үшін топ бағалау әдістерін қолдана отырып, әділ құнды анықтайды.

Бағалау әдістерінің мақсаты активтерді сату немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында міндеттемелерді беру бойынша ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операцияның бағасын көрсететін әділ құнды бағалау тәсіліне қол жеткізу болып табылады.

Бағалау әдістеріне таза ағымдағы құнын бағалау және ақша ағындарын дисконттау модельдері және нарықтық баға белгілеулері белгілі ұқсас құралдармен салыстыру кіреді. Бағалау үшін пайдаланылатын пайымдаулар мен деректерге тәуекелсіз және базалық сыйақы мөлшерлемелері, кредиттік спрэдтер және дисконттау мөлшерлемелерін, бағалау үшін қолданылатын басқа түзетулер, акциялар мен облигациялардың баға белгілеулерін және валюта бағамдарын жатады. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушылары анықтайтын есепті күндегі жағдай бойынша қаржы құралының құнын көрсететін әділ құнды анықтауға бағытталған.

Топ стандартты және жай қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін кеңінен танылған бағалау модельдерін пайдаланады, мысалы, пайыздық және валюталық своптар, тек Жалпыға қол жетімді нарықтық деректерді пайдаланады және басшылықтың пайымдауын мен бағалауларын қажет етпейді. Бақыланатын баға ұсыныстары мен модельдердің бастапқы деректері әдетте нарықта айналымдағы борыштық және үлестік бағалы қағаздар, биржада айналымдағы туынды құралдар және пайыздық своптар сияқты жай биржадан тыс қаржы құралдары үшін қол жетімді.

Неғұрлым күрделі құралдар үшін Банк өзінің бағалау модельдерін қолданады. Осы модельдерде қолданылатын кейбір немесе барлық маңызды деректер жалпыға қол жетімді нарықтық деректер болмауы мүмкін және нарықтық баға белгілеулерден немесе ставкалардан немесе пайымдаулар негізінде қалыптасқан бағалардан туындауы мүмкін. Бағалануы бақыланбайтын нарықтық деректерді пайдалануға негізделген құралдардың мысалы ретінде белсенді нарық жоқ кейбір кредиттер мен бағалы қағаздар болуы мүмкін.

Басшылық қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін келесі болжамдарды қолданады:

- корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер мен бөлшек клиенттерге берілген кредиттер бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау үшін тиісінше 5.67 – 18.73% және 4.04 – 38.72% дисконттау мөлшерлемелері пайдаланылды (2022 жылғы 31 желтоқсан: тиісінше 5.73 – 20.65% және 6.15 – 40.96%);
- корпоративтік және бөлшек клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері бойынша болжамды болашақ ақша ағындарын есептеу үшін тиісінше 2.60 – 14.60% және 0.90 – 13.70% дисконттау мөлшерлемелері пайдаланылды (2022 жылғы 31 желтоқсан: тиісінше 0.90 – 14.44% және 0.87 – 13.27%);
- бағаланатын нарықтық құн борыштық шығарылған бағалы қағаздардың әділ құнын анықтау үшін қолданылады;
- реттелген облигациялардың нарықтық құнын анықтау үшін Қазақстан қор биржасының қисық кірістілік қисығы және Bloomberg жариялаған өтеу мерзіміне түзетілген топтың рейтингі үшін кредиттік спрэд сияқты барлық бақыланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, капиталды ұлғайту моделі пайдаланылды.

Әділ құнды бағалау қаржы құралын осындай мәміле жасағысы келетін, жақсы хабардар, бір-бірінен тәуелсіз тараптар арасында айырбастауға болатын құнды дәл анықтауға бағытталған. Дегенмен белгісіздік факторын, сондай-ақ пайдаланылған пайымдаулардың субъективтілігін ескере отырып, әділ құн активтерді дереу іске асыруға және міндеттемелерді өтеуге болатын құн ретінде қарастырылмауы керек.

(б) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Топ көрсетілген бағалауларды қалыптастыру кезінде пайдаланылатын деректердің маңыздылығын ескеретін әділ құнды бағалаудың мынадай иерархиясын пайдалана отырып, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнын бағалайды:

- 1-деңгей: бірдей қаржы құралдарына қатысты белсенді нарықтағы баға белгілеулер (түзетілмеген).
- 2-деңгей: тікелей (яғни баға ұсыныстары) немесе жанама (яғни баға ұсыныстарынан алынған деректер) қол жетімді нарықтық деректерге негізделген бағалау әдістері. Бұл санат мыналарды пайдалана отырып бағаланатын құралдарды қамтиды: ұқсас құралдар үшін белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеулер, белсенді ретінде қарастырылмайтын нарықтардағы бірдей немесе ұқсас құралдар үшін нарықтық баға белгілеулер немесе барлық пайдаланылатын деректер тікелей немесе жанама түрде бақыланытын нарықтық деректерге негізделетін бағалаудың басқа әдістері.
- 3-деңгей: бақыланыбайтын нарықтық деректерге негізделген бағалау әдістері. Бұл санатқа бақыланытын нарықтық деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдар кіреді, мұндай бақыланыбайтын деректер құралды бағалауға айтарлықтай әсер етеді. Бұл санатқа ұқсас құралдарға арналған баға белгілеулер негізінде бағаланатын құралдар кіреді, оларға қатысты құралдар арасындағы айырмашылықты көрсету үшін елеулі бақыланыбайтын түзетулерді немесе пайымдауларды пайдалану талап етіледі.

Бұдан әрі кестеде әділ құн иерархиясының деңгейлері бөлінісінде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша көрсетілетін қаржы құралдарына жүргізілген талдау келтірілген:

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлығы
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары				
- Туынды активтер	93,000	-	-	93,000
- Туынды міндеттемелер	(134,362)	-	-	(134,362)
- Корпоративтік акциялар	192,199			192,199
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер				
- Борыштық құралдар мен тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар	153,617,786	308,039,747	1,271,360	462,928,893
	153,768,623	308,039,747	1,271,360	463,079,730

Бұдан әрі кестеде әділ құн иерархиясының деңгейлері бөлінісінде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша көрсетілетін қаржы құралдарына жүргізілген талдау келтірілген:

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлығы
Өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары				
- Туынды активтер	500,923	-	-	500,923
- Туынды міндеттемелер	(89,853)	-	-	(89,853)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер				
- Борыштық құралдар мен тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар	37,139,456	67,060,800	7,621,570	111,821,826
	37,550,526	67,060,800	7,621,570	112,232,896

Нарықтың төмен өтімділігіне байланысты басшылық белсенді нарықтардағы баға белгілеулер, оның ішінде Қазақстан қор биржасында баға белгіленетін мемлекеттік бағалы қағаздар үшін қолжетімсіз деп санайды. Тиісінше 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл қаржы құралдарының бағаланған әділ құны бақыланатын нарықтық деректерді пайдаланумен байланысты бағалау әдіс нәтижелеріне негізделген.

Бастапқы тану кезінде бақыланбайтын бағалау мәндерінің арасындағы айырмашылықтар

Көптеген жағдайларда бағалау әдістері негізделген барлық маңызды бастапқы деректер толығымен қол жетімді, мысалы, валюта нарығындағы ұқсас мәмілелер туралы ақпарат негізінде. Барлық бастапқы деректер байқалмайтын жағдайларда, мысалы, есепті күндегі жағдай бойынша тәуекелдің ұқсас сипаттамалары бар байқалатын мәмілелердің болмауына байланысты, Топ тек бақыланбайтын бастапқы деректерге негізделген бағалау әдістерін пайдаланады, мысалы, кейбір негізгі қаржы құралдарының құбылмалылығы, мәмілелерді тоқтату кезеңдеріне қатысты күтулер. Егер бастапқы тану кезінде әділ құн белсенді нарықтағы баға белгілеулермен расталмаса немесе тек бақыланатын бастапқы деректер пайдаланылатын бағалау әдістеріне негізделмесе, бастапқы тану кезіндегі әділ құн мен мәміле бағасы арасындағы кез келген айырмашылық пайда немесе залал құрамында дереу көрсетілмейді, бірақ болашақ кезеңдерге ауыстырылады (3 (г)(v)-ескертпе).

Кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған әділ құн бағалары арасындағы салыстыру келтірілген.

	3-деңгей
	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер
	Борыштық құралдар және тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар
	2023 ж.
мың теңге	
Жыл басындағы қалдық	7,621,570
3-деңгейден 2-деңгейге аудару	(405,104)
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жасалатын операциялардың таза шығыны	(5,908,546)
Есептелген пайыздық кірістер	219,521
Купонды өтеу	-
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	(256,081)
Жыл соңындағы қалдық	1,271,360

Кестеде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған әділ құн бағалары арасындағы салыстыру келтірілген.

	3-деңгей
	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер
	Борыштық құралдар және тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар
	2022 ж.
мың теңге	
Жыл басындағы қалдық	-
1-деңгейден аудару	11,689,278
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарымен жасалатын операциялардың таза шығыны	(5,118,900)
Есептелген пайыздық кірістер	288,939
Купонды өтеу	(7,155)
Бағамдық айырмашылықтар мен басқа өзгерістер	769,408
Жыл соңындағы қалдық	7,621,570

Топ әділ құнды бағалау барабар деп санаса да, әртүрлі әдістер мен пайымдауларды қолдану әділ құнды әртүрлі бағалауға әкелуі мүмкін.

Бағалау әдістері және айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер

Төмендегі кестеде әділ құн иерархиясының 3-деңгейі үшін әділ құнды бағалау әдістері, сондай-ақ елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер берілген.

Әділ құны бойынша бағаланатын қаржы құралдары

Қаржы құралының түрі	Бағалау әдісі	Айтарлықтай бақыланбайтын бастапқы деректер	Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректер мен әділ құнды бағалау арасындағы байланыс
Борыштық құралдар және тұрақты кірістілігі бар өзге де құралдар	Нарықтағы ұқсас облигациялардан алынған бақыланатын параметрлер	- Белсенді нарықтың болмауына байланысты жеңілдік 18.80%	Есептелген әділ құн өседі (азаяды), егер: - белсенді нарықтың болмауына байланысты дисконт төмен (жоғары) болса

Келесі кестеде әділ құнды бағалау жатқызылған әділ құн иерархиясының деңгейлері бөлінісінде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржы құралдарына жүргізілген талдау ұсынылған.

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлық әділ құны	Барлық баланстық құны
Активтер					
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	-	519,666,758	-	519,666,758	519,666,758
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	134,264,929	-	134,264,929	134,264,929
Клиенттерге берілген кредиттер	-	1,268,525,002	40,615,018	1,309,140,020	1,359,163,796
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	49,985,448	110,161,038	2,017,959	162,164,445	162,975,687
Міндеттемелер					
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	20,316,541	-	20,316,541	20,316,541
«Репо» мәмілесі бойынша кредиторлық берешек	-	31,927,091	-	31,927,091	32,226,575
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	2,135,910,940	-	2,135,910,940	2,143,732,900
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	7,618,221	-	7,618,221	8,273,979
Шығарылып реттелген борыштық бағалы қағаздар	-	74,768,985	-	74,768,985	64,644,603
Өзге де тартылған қаражаттар	-	72,984,547	-	72,984,547	72,984,547

Келесі кестеде әділ құнды бағалау жатқызылған әділ құн иерархиясының деңгейлері бөлінісінде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржы құралдарына жүргізілген талдау ұсынылған.

мың теңге	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Барлық әділ құны	Барлық баланстық құны
Активтер					
Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері	-	906,893,391	-	906,893,391	906,893,391
Банктердегі шоттар мен депозиттер	-	11,991,072	-	11,991,072	11,991,072
Клиенттерге берілген кредиттер	-	980,418,497	25,655,611	1,006,074,108	1,059,257,085
Амортизацияланған құны бойынша есепке алынған инвестициялар	153,026,643	57,362,101	13,288,400	223,677,144	224,912,211
Міндеттемелер					
Банктердің шоттары мен депозиттері	-	22,051,481	-	22,051,481	22,051,481
Клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттері	-	1,923,795,568	-	1,923,795,568	1,930,978,745
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	-	14,611,085	-	14,611,085	16,667,144
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар	-	79,970,288	-	79,970,288	74,685,514
Өзге де тартылған қаражаттар	-	70,058,378	-	70,058,378	70,058,378

34 Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар

2024 жылғы 10 сәуірде жылдық 5.20% мөлшерлеменен 2023 жылғы желтоқсанда орналастырылған мөлшері 250,000 мың доллар салым қайтарылды.